http://oaob.nitrkl.ac.in

ସଂ
ପା
ଦ
କ

ଜନ-ସାହିତ୍ୟ

ଏକମାତ୍ର
ଉପନ୍ୟାସ ମାସିକ

୪ର୍ଥ ଭାଗ	ଜାନୁୟାରୀ	ପଚସ୍ତରି
୮ମ ସଂଖ୍ୟା	୧୯୫୯	ନୂଆ ପଇସା

ପି. ଇ. ଏନ୍. ସମ୍ମିଳନୀ

ନବବର୍ଷର ଆରମ୍ଭରେ ଉତ୍କଳର କଳାମୟ ପୀଠରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂସ୍ଥା ପି. ଇ. ଏନ୍.ର ବାର୍ଷିକ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନ କରିଥିଲେ ପି. ଇ. ଏନ୍.ର ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା । ପି. ଇ. ଏନ୍. ଭାରତ ଶାଖାର ସଭାପତି, ତଥା ଉପ-ସଭାପତି ଡକ୍ଟର ରାଧାକୃଷ୍ଣନ ଓ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ସମେତ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏପରି ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବା ଗର୍ବର କଥା ହେଲେହେଁ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଓ ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟନେଇ ଯେପରି ଢଙ୍ଗରେ ହେଲା ସେଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେହେଲା ଏହା ଏକ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ସମ୍ମିଳନୀ । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ଆଉ ଡକ୍ଟର ରାଧାକୃଷ୍ଣନଙ୍କୁ ଡକାଇ ଓଡ଼ିଶା ରାଜନୀତିର ଶିଥିଳ ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ଟିକିଏ ସରଗରମ କରାଇବା ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ପ୍ରଥମ ଦିନର ସଭା ମଣ୍ଡପରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଉଚ୍ଚ ପାହିଆ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ, ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ସମାଗମହିଁ ତାର ପ୍ରମାଣ । ଏଣୁ ଏହା କେତେଦୂର ସାଫଲ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହୋଇଛି ପି. ଇ. ଏନ୍. ଓଡ଼ିଶା ଶାଖାର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେହିଁ ତାହା ସୀମାବଦ୍ଧ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେ କେଇଜଣ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟିକ ଅଛନ୍ତି, ଏମାନଙ୍କ ପଛରେ ତାଙ୍କ କୃତିତ୍ୱର ସାଧନା ଓ ନିଷ୍ଠା ରହିଛି । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ କୃତିତ୍ୱକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁହିଁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ପି. ଇ. ଏନ୍.ର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ସମ୍ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମରେ ଏପରି ଏକ ଲେଖକ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କରିବାର ପ୍ରଥମରୁହିଁ ସ୍ପୃହା ନ ଥିଲା ପରି ମନେହେଲା । ଯାହା ଫଳରେ ଏହା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭିତରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ରହିଲା । ପୁଣି ଯାହାର ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଦଖଲ ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ତଥା ଇତିହାସ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଗଲା । ଏହା ଅନ୍ୟ ଭାଷାର ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ମନରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ନେଇ କି ଧାରଣା ଜନ୍ମାଇଥିବ ତାହା ଅନୁମେୟ !

ଅବଶ୍ୟ ଏପରି ଏକ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ସାଫଲ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ କରିବା ପାଇଁ ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥର ପ୍ରୟୋଜନ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ଖୁବ ପ୍ରୟୋଜନ; କିନ୍ତୁ ତା ବୋଲି ଯେ ତାହା ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ସରକାରୀ କଳ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବ, ଏହାର କୌଣସି ଅର୍ଥନାହିଁ । ପି. ଇ. ଏନ୍. ସମ୍ମିଳନୀର ଅସଫଳତା ମୂଳରେ ଏହାହିଁ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ।

ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ପି. ଇ. ଏନ୍.ର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଯଦି ଓଡ଼ିଶା ଶାଖାର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରହୀ, ସେମାନେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଏକ ନିର୍ବାଚିତ ସଂସ୍ଥା ଗଢ଼ିବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ କି ?

ନବବର୍ଷରେ ଭାରତର ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଉତ୍କଳରେ ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ମୈତ୍ରୀର ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଚାର କରିଗଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଉଛୁ ।

—*—

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନବ ବର୍ଷର ଭବିଷ୍ୟତ

ନବବର୍ଷ ପ୍ରାରମ୍ଭରେହିଁ ରୁଷିଆ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରକେଟ ନିକ୍ଷେପ କରି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜଗତର ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି । ଏହି ରକେଟଟି ଚନ୍ଦ୍ର-ଲୋକରେ ପହଞ୍ଚି ସୂର୍ଯ୍ୟ-ମଣ୍ଡଳ ଆଡ଼େ ଗତି କରୁଛି । ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତ ଯେ ଏହା ସୌର ମଣ୍ଡଳର ଏକ ଉପଗ୍ରହରେ ପରିଣତ ହେବ ।

ରୁଷିଆର ଏ ପ୍ରକାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଗ୍ରଗତିରେ ଆମେରିକା ସତ୍ୱପରି ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଛନ୍ତି । ଅସୀମ ଶୂନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳକୁ ବିଜୟ କରିବା ଦିଗରେ ମଣିଷର ଏହା ସଫଳ ପଦକ୍ଷେପ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ରୁଷ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇଛନ୍ତି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରୁ ଯୁଦ୍ଧର ଆଶଙ୍କା ଦୂରିଭୂତ ହୋଇ ଶାନ୍ତି ଓ ମୈତ୍ରୀର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ବା ମାନବର ପ୍ରଗତି ଏହାଦ୍ୱାରା କେତେଦୂର ହାସଲ ହେଲା ଏ ବର୍ଷର ଭବିଷ୍ୟତହିଁ ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବ !

—*—

• • • • • • • • • •

ସାହିତ୍ୟ କେବଳ ସରକାରୀ କଳ ତଥା ଲେଖକ ସଂଘ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ନୁହେଁ ।

—ଇଲିଆ ଏହରେନ୍‌ବର୍ଗ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଅମଡ଼ା ବାଟ

ପରିବେଷକ—ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ବି. ଗ୍ରୁପ୍   ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ—ସାମୁଏଲ ସାହୁ

ଗତ ୨୭ତାରିଖରୁ କଟକ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଶ୍ରୀମତୀ ବସନ୍ତ କୁମାରୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଲିଖିତ ଉପନ୍ୟାସ 'ଅମଡ଼ା ବାଟ' ଅଭିନୀତ ହେଉଛି । ଉପନ୍ୟାସର ନାଟ୍ୟରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ନାଟ୍ୟକାର ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ । 'ଝଞ୍ଜା' ପରେ ଉପନ୍ୟାସକୁ ନାଟ୍ୟରୂପ ଦେବାରେ ତାଙ୍କର ଏ ଉଦ୍ୟମ ସାଫଲ୍ୟ ଲାଭ କରିଛି । ଉପନ୍ୟାସରେ ଅନେକ ନାଟକୀୟ ଘଟଣା ଥିଲେ ହେଁ, ଉପନ୍ୟାସର କଥାବସ୍ତୁରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା ସଂଯୋଗ ନ କରି ନାଟ୍ୟକାର କଥାବସ୍ତୁର ସ୍ୱାଭାବିକ ବିକାଶ କରାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର ଯଶସ୍ୱୀ ମଞ୍ଚ ଅଭିନେତା ସାମୁଏଲ ସାହୁ । ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ସେ ସଫଳ ଅଭିନୟ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । କଥାବସ୍ତୁର ପ୍ରାଣ-ଚରିତ୍ର ମାୟା ଭୂମିକାରେ ଲୀଳା ଦୁଲାଲୀଙ୍କ ଅଭିନୟ ପ୍ରଶଂସନୀୟ କିନ୍ତୁ ଚରିତ୍ରଟିର ଦୁଇଟି ଦିଗକୁ ସେ ସମ୍ୟକ ଭାବେ ରୂପଦେଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ମଣିମାଳା, ମେନା, ରୁକ୍ମଣୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣି ଓ ମଧୁ ଅଭିନୟ କରିଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମଞ୍ଚ ଗତାନୁଗତିକତା ଛାଡ଼ି ଏପରି ନାଟକ ପରିବେଷଣ କରିବା ଏଇ ପ୍ରଥମ । ଉପନ୍ୟାସର ଚରିତ୍ର ବ୍ୟତିରେକେ ହାସ୍ୟରସ ପରିବେଷଣ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଚରିତ୍ରର ସଂଯୋଗ ପାଇ ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କୁ ଲୁହା ଯାଇନ । ଏହାସତ୍ତ୍ୱେ ଦର୍ଶକମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଉପଲବ୍ଧି କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମଞ୍ଚରେ ଏ ନାଟକଟି ସଫଳ ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଦର୍ଶକଙ୍କ ଯେ ରୁଚିବୋଧ ବଦଳୁଛି ଏହା ମଞ୍ଚକର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁହିଁ ହେବ ।

ନୂତନ ଚିତ୍ର—

ଅନାଡ଼ି

ହୃଷିକେଶ ମୁଖାର୍ଜି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଓ ରାଜକପୁର, ନୂତନ ଅଭିନୀତ ଏଇ ଚିତ୍ରଟି କଟକରେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଛି । ପାର୍ଶ୍ୱ ଭୂମିକାରେ ମୋତିଲାଲ, ଲଳିତା ପାୱାର ଓ ଶୋଭା ଖୋଟେ ଅଭିନୟ କରିଛନ୍ତି । ଶଙ୍କର ଜୟକିଶନ ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ।

କାଲାପାନି

'ନବ-କେତନ'ଙ୍କ ନୂତନ ଚିତ୍ର 'କାଲାପାନି' କଟକରେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଛି । ପ୍ରଧାନ ଭୂମିକାରେ ଦେବ ଆନନ୍ଦ, ନଳିନୀ ଜୟନ୍ତ, ମଧୁବାଲା ଓ କିଶୋର ସାହୁ ଅଭିନୟ କରୁଛନ୍ତି । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ରାଜ ଖୋସଲା । ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ଏଇ ଚିତ୍ରଟି ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଛି ।

ଏକ୍ କେ ବାଦ ଏକ୍

ରାଜର୍ଷି ପ୍ରଯୋଜିତ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଏଇ ଚିତ୍ରଟି କଟକରେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବ । ଦେବାନନ୍ଦଙ୍କ ସହିତ ଦୁଇଟି ନୂତନ ଅଭିନେତ୍ରୀ ଶାରଦା ଓ ତରଲା ନାୟିକା ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ଚଲ୍ତି କା ନାମ ଗାଡ଼ି

କେ. ଏସ୍. ଫିଲ୍ମଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ଚିତ୍ରଟି ବମ୍ବେରେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦର୍ଶକ ମହଲରେ ହଇଚଇ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ବିଭିନ୍ନ ଭୂମିକାରେ ଅଶୋକ କୁମାର, କିଶୋର କୁମାର, ଅନୁପକୁମାର, ମଧୁବାଲା, ବୀଣା, କେ. ଏନ. ସିଂହ ଓ ସାଜନ ଅଭିନୟ କରିଛନ୍ତି । କିଶୋର କୁମାରଙ୍କ ହାସ୍ୟ ମଧୁର ଅଭିନୟ ଚିତ୍ରଟିର ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି କରିଛି ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନବବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଯେଉଁ
ମୌସମୀ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ତାକୁ ଚିରନ୍ତନ ରୂପ ଦେବ

ମୌସୁମୀ

ସଚିତ୍ର କଥା-ସାହିତ୍ୟ ମାସିକ

*

ପ୍ରଥମ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ—
୧୯୫୯ ମସିହା ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ

*

ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାର ଲେଖକ—

- ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି
- ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର
- ଯତୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦାସ
- ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ
- ବିପିନବିହାରୀ ମହାନ୍ତି
- ମନୋଜ ଦାସ

*

ପ୍ରତିଖଣ୍ଡ ୪୦ ନୂ. ପ.　　ବାର୍ଷିକ ଟ୪.୫୦ ନୂ. ପ.

ସଂଯୋଗ ପାଇଁ—
ପରିଚାଳକ, ମୌସୁମୀ, ଝୋଲାସାହି, କଟକ—୧

http://oaob.nitrkl.ac.in

ମୃତ ବନ୍ଦରର ଇତିକଥା

ଯଦୁନାଥ ଦାଶ ମହାପାତ୍ର

ଜନସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଜନ-ସାହିତ୍ୟ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ

୧ । 'ଜନ-ସାହିତ୍ୟ'ର ବାର୍ଷିକଶୁଳ୍କ ଟ ୨୲, ଷାଣ୍ମାସିକ ଟ ୪।
ଖଣ୍ଡି ଟ୦୵ । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ ଡାକରେ ଅଧିକା ବାର୍ଷିକ ଟ୬୲୧ ଅଗ୍ରୀମ ଦେୟ ।

୨ । ଜନ-ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

୩ । ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ସର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଅଫ୍ ପୋଷ୍ଟିଂରେ ପଠା ଯାଉଥିବାରୁ ଡାକରେ ହଜିବା କପି ବଦଳରେ ବିନା ଦାମରେ ଅନ୍ୟକପି ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ ।

୪ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଜନ-ସାହିତ୍ୟର ଏଜେଣ୍ଟ ଥିବେ ସେଠାରେ ଗ୍ରାହକମାନେ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ନିଜ କପି ନେଇ ପାରନ୍ତି ।

ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ

୧ । ଏଜେଣ୍ଟମାନେ ଅନ୍ୟୁନ ୧୦ ଖଣ୍ଡ କପି ନେବେ ।

୨ । ଦଶଖଣ୍ଡ ବା ସେଥିରୁ କମ୍ କପିନେବା ଏଜେଣ୍ଟ ଖଣ୍ଡ ପିଛା ଟ୦/୨ କମିଶନ ପାଇବେ । ଦଶଖଣ୍ଡରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କପିନେବା ଏଜେଣ୍ଟ ଶତକରା ୨୫ କମିଶନ ପାଇବେ ।

୩ । ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡପିଛା ଟ୦୵ ଜମା ଦେଲା ପରେହିଁ ଏଜେଣ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବେ ।

୪ । ପ୍ରତି ମାସର ବିକ୍ରୟ ଟଙ୍କା କମିଶନ ବାଦ ଉକ୍ତ ମାସର ୨୫ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ନ ପାଇଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟା ପଠାଯିବ ନାହିଁ ।

ଲେଖକମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ

୧ । ଜନ-ସାହିତ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ, ସାମାଜିକ, ଐତିହାସିକ ଓ ରହସ୍ୟମୂଳକ ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଏହାଛଡ଼ା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ।

୨ । ଜନ-ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଲେଖକମାନେ ଲେଖା ପଠାଇବେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ୧୨୦ ପୃଷ୍ଠା ଭିତରେ ହୁଏ, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବେ । ନୂତନ ଲେଖକମାନଙ୍କ ଲେଖା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ମନୋନୀତ ହେଲେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏ ।

———

http://oaob.nitrkl.ac.in

==ଏକ==

ଶୀତ ସଂଧ୍ୟାର ଏକ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାପ୍ଲାବିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ତ୍ରିତଳ ପ୍ରାସାଦର ସୁରକ୍ଷିତ ଶୟନକକ୍ଷର ପୂର୍ବପାଖ 'ବାତାୟନ ସମ୍ମୁଖରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ନିର୍ଝର ନୟନ ଯୁଗଳରେ ଜମି ଆସୁଥିଲା ଅଶ୍ରୁ । ପ୍ରାସାଦର ଅନେକ ତଳେ ଅଗଣିତ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କୁସୁମର ବର୍ଣ୍ଣବୈଷମ୍ୟ— ଫୁଲର ଗନ୍ଧ ପବନରେ ଭାସିଆସି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବାତାୟନ ଦ୍ୱାରରେ ଭାସି ବୁଲୁଛି । ଆକାଶରେ ଶିଶୁମେଘ ଖଣ୍ଡର ଶ୍ୱେତ ସଂଚରଣ । ଉଦ୍ୟାନର କେଉଁ ନିଭୃତ ପ୍ରଦେଶରୁ ବେଳେବେଳେ ଶୁଭୁଛି ଅଜ୍ଞାତ ପକ୍ଷୀଯୁଗଳର କଳରବ—ଗ୍ରାହୀ ମାତ୍ର ଆସୁଛି ଦୈତ୍ୟ ସର ।

ଶୟନକକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସରିପାଠୀରେ ସଜ୍ଜିତ । ଗଜଦନ୍ତର ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଦୁର୍ଗ୍ଧ ଫେନନିଭ ଶଯ୍ୟା—ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅଂଶ ଅବନମିତ—ଅପର ଅର୍ଦ୍ଧ ଅବ୍ୟବହୃତ । ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଜଳୁଛି ଝାଲର'ଚ ଶୋଭିତ ଆଲୋକ । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ରୌପ୍ୟ ତାମ୍ବୁଳପାତ୍ର—ବ୍ୟବହୃତ ନ ହୋଇ ଅପରିଷ୍କାର ହୋଇ ଅଛି । ତଳେ ରହିଛି ବହୁ ପ୍ରକାର ଖେଳ ସାମଗ୍ରୀ । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବିଚ୍ଛୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି ପୁଷ୍ପମାଳାର ଛିନ୍ନ ଅଂଶ । ନାନାରଂଗର ଭେଲଭେଟ୍ ଗାଲିଚାରେ ଚଟାଣ ପରିଶୋଭିତ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବାତାୟନ ପଥର ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରେଲିଂକୁ ଧରି ବସି କାନ୍ଦୁଛି ।

ତିନିଘଡ଼ି ବାଜି ଗଲାଣି । ତଥାପି ମୀନକେତନ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଏଇ ଅହେତୁକୀ ଅନୁପସ୍ଥିତି ନିଭାର ଅନ୍ତରରେ ଭରି ଦେଉଛି ଗୁରୁବେଦନା । ମନକୁ କରିଛି ଆହତ । ବିଖ୍ୟାତ ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂ ଶେଷ ଆଭିଜାତ୍ୟର ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଉପରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ଅତୀତକୁ କରୁଛି ବିଶ୍ଳେଷଣ । ତାର ବିଭାଘର ରାତିରେ ଏଇ ପ୍ରାସାଦରେ ଜଳି ଉଠିଥିଲା ଲକ୍ଷ ସୁନ୍ଦର ଦୀପାଳି । ସହସ୍ର କୁସୁମର ଅପରୂପ ସଂଯୋଗରେ ମଧୁଗନ୍ଧମୟ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀ—ଅସଂଖ୍ୟ ବାଦ୍ୟ—ବିଚିତ୍ର ଅଗ୍ନିବାଣରେ ଏ ଖଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ମୁଖରିତ । ତରୁଣୀ ବଧୂ ନିଭାର ଅନ୍ତରରେ ସେଇ ରଜନୀର ସ୍ମୃତି ଆଜି ବିସ୍ୱାଦ—ମାତ୍ର ଏଇ କେତୋଟି ବର୍ଷର ଅଭିଜ୍ଞତା ବିଷାକ୍ତ କରି ଦେଇଛି ତା ମନ—ସେ ଦରିଦ୍ର ପରିବାରର କନ୍ୟା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଇୟା କ'ଣ ଚାହୁଁଥିଲା ?

ମୀନକେତନ ଏବଂ ପ୍ରେୟସୀ ନିଭା ।

ସେମାନେ ଥିଲେ ସହପାଠୀ । ମୀନକେତନ ଉଚ୍ଚବଂଶଜ—ଅଙ୍ଗମନରେ ଆଭିଜାତ୍ୟ—ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦରେ ଚିରନୂତନତା-ରୂପସମ୍ଭାରରେ କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ଏହାପରେ ଏକ ଶୀତସନ୍ଧ୍ୟାର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରହରରେ କଲେଜର କୌଣସି ଏକ ମିଟିଂରେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ । ଏଇ ଆକର୍ଷଣ କ୍ରମେ ପ୍ରେମରେ ପରିଣତ ହେଲା । ତାପରେ ମୀନକେତନ ନିଭାକୁ ଜୀବନ ସଙ୍ଗିନୀ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ କଲେ । ନିଭାର ଦରିଦ୍ର ପିତାମାତା ଏହାକୁ ମହା ସୌଭାଗ୍ୟ ମଣି ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଗଲେ; କିନ୍ତୁ ମୀନକେତନଙ୍କ ପରିବାରର ବୟସ୍କ ଲୋକମାନେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଆଦୌ ସମ୍ମତ ହେଲେ-ନାହିଁ । ବିଖ୍ୟାତ ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂର ଆସନ ଅଲଂକୃତ କରିବାକୁ ସେ ଯୋଗ୍ୟା ନୁହେଁ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ବନ୍ଧିଗଲା ତାଙ୍କ କେତେ ଇଚ୍ଛା । ମୀନକେତନ ଚିନ୍ତୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରତୀକ । ନିଜକୁ ବିଜ୍ଞ ନ ହେଲେ ସେ ଜୀବନ ରକ୍ଷିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧା ଜନନୀ ପୁତ୍ରର ଦୃଢ଼ତା ଦେଖି ତରଳି ଗଲେ ଏବଂ ନିଜ ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହେଲେ । କାଳର ଗତି ସହିତ ତାଳରଖି ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସାମନ୍ତବାଦର ଶେଷ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚିରଦିନପାଇଁ ଅସ୍ତମିତ—କଣ୍ଟୁରଶୂନ୍ୟ କରି ରହିଛି । ସାମନ୍ତବାଦର ଏହି ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଚୂଳମାରେ ଉପତ୍ ନାଲି ରହିଛି ଏଇ କ୍ରନ୍ଦନରତ ପ୍ରାସାଦ—ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀ ପକ୍ଷିଣୀମାନେ ଏଇ ପ୍ରାସାଦରେ ସଦାୟ ଆଶ୍ରୟ ପାଉଥିଲେ ସେମାନେ ଆଜି ବିଦାୟ ନେଉଛନ୍ତି ।

ବିବାହ ଦିନ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା । ନିଭା ମନକୁ ଆଗାମୀ ସମୟ-ସମୁଦ୍ରର ସଫେଦ ତରଙ୍ଗ ଉଦ୍ବେଳିତ କରୁଥିଲା । ମୀନକେତନଙ୍କ ବଳିଷ୍ଠ ବପୁ, ଚଳିତ ନୟନ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଗୌର କାନ୍ତି, ରକ୍ତାଭ ଓଷ୍ଠାଧାର ତା ମନରେ ଆଣୁଥିଲା ଶିହରଣ । ଏଇ ବଳିଷ୍ଠ ଯୁବକର ଦୁଇ ବାହୁ ଉପରେ ନିଜର କ୍ଳାନ୍ତ ଅଙ୍ଗଲତାକୁ ଢାଳିଦେଇ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ପାରିଲେ ସେ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେକରିବ । ଦରିଦ୍ରର କନ୍ୟା ନିଭା ପୁଣି କଳନା କରୁଥିଲା ହାତୀଦାନ୍ତର ପଲଙ୍କ, ସୁନାର ଦୀପାଳି, ଅଜସ୍ର ଦାସଦାସୀର ଖଦ୍ମଣରେ ନିଜକୁ ଗଢ଼ିନେଇ ପାରିବ କଳ୍ପଲୋକର ଉର୍ବଶୀ କରି । ମୀନକେତନ କେଉଁ ଏକ ଅବସର ସମୟରେ ତାଙ୍କ ବଂଶର ଅବଲୁପ୍ତ ଇତିହାସ ଶୁଣାଇ ଦେଇଥିଲେ ତାକୁ । ଭୋଗବିଳାସର ଚରମ ରସିକତାରେ ଉଦ୍ଭାସିତ ହୋଇଥିଲା ଏଇ ପ୍ରାସାଦ । ଅତୀତର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେଣୁ ଦେହରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି ଏଇ ବଂଶର ଚିରନ୍ତନ ଶୃଙ୍ଗାର ଗନ୍ଧ । ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତିର ମଧ୍ୟଭାଗରେ କେତୋଟି ଷୋଡ଼ଶୀଙ୍କର କରପଦ୍ମରେ ଶୋଭା ପାଉଥିଲା ହାତୀଦାନ୍ତର ପାନପାତ୍ର—ସୁବାସିତ ଅଙ୍ଗଲତା ମଦ୍ୟପ ପବନରେ ଅନୁପମ ଭଙ୍ଗୀ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ଉନ୍ନତ ବକ୍ଷଦେଶ, ଭ୍ରୂବିଳାସ, ଗୁମ୍ଫିତ ବେଣୀର ତାଳେ ତାଳେ ନାଚି ଉଠୁଥିଲା ଅତୀତର କେତେ ଗୌରବମୟ ଇତିହାସ—ଅବଲୁପ୍ତ ଆଜି ସବୁ । ମୀନକେତନ ନିଭା ଆଗରେ କହୁଥିଲେ ଏଇ ମହାନ୍

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବଂଶର ପୂର୍ବ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ଅପକୀର୍ତ୍ତି । ଏଇ ପ୍ରାସାଦର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ବିଧବା ଆଜି ଦେଖାଯାନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏଇ ବଂଶର ଅନ୍ଧରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହେଉଥିଲେ ।

ଝିଲକାଏ ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ନଭାର କୃଷ୍ଣ କୁନ୍ତଳ ଥରଉଠିଲା । ପଣତକାନିରେ ଚକ୍ଷୁର ଲୋତକ ପୋଛି ଆଣି ସେ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ନିଜର ଅଙ୍ଗଲତିକା ମେଲାଇଦେଲା ।

'ନୂଆବୋଉ.........'

ନଭା ଉଠିପଡ଼ିଲା—'ଆସ କୁନ୍ତଳା ।'

ସଧୀର ଚରଣ ପକାଇ କୁନ୍ତଳା ପଶିଆସିଲା ଘର ଭିତରକୁ ।

'ନୂଆବୋଉ, ତଥାପି ତୁମେ କାନ୍ଦୁଚ ?'

ନଭା କାନ୍ଦୁଥିଲା । ସେଇ କ୍ରନ୍ଦନର ଶେଷଚିହ୍ନ ରହିଯାଇଛି ତାର ଚକ୍ଷୁ ପ୍ରାନ୍ତରେ । ସେ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ।

'ନାଇଁ ଗୋ କୁନ୍ତଳା, ତମେ ଭୁଲ ଦେଖିଲ ।'

କୁନ୍ତଳା ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ନେଲା । ସେ ଅବିବାହିତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବୈବାହିକ ଜୀବନର ସୁଖଦୁଃଖ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରୁଛି । ସେ ଯେ ଜ୍ଞାନୀ ତରୁଣୀ । ନଭାର ଅନ୍ତରର ଗଭୀରତମ ପ୍ରଦେଶରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ବହୁଛି ସେ କଣ ତାହା ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ ? କଣ କହିବ ସେ ? ମରୁଭୂମିର ଓଏସିସ୍ ଭଳି ସେ ଖାଲି ବେଳେବେଳେ ତା ନୂଆବୋଉକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦିଏ ।

'ତୁମ ଭାଇ କଣ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଏମିତି ରାତି ରାତି କୁଆଡ଼େ ରହୁଥିଲେ ?'

'ନା ।'

'ତେବେ ?'

'ତେବେ ଆଉ କଣ ନୂଆବୋଉ ?'

ନଭା ଆଉ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଅନୁଭବ କଲା ବିଭତ୍ସ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଚିନ୍ତାଧାରା ତାର ପଙ୍ଗୁ ହୋଇ ଆସିଲା । ତେବେ ମୀନକେତନ୍ କଣ ତା' ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହନ୍ତି ? ତାଙ୍କର କଲେଜ ଜୀବନର ପ୍ରେମ କଣ ସବୁ ଛଳନା ? ନୂତନତ୍ୱର ଆସ୍ୱାଦନ ପାଇଁ ନଷ୍ଟଚରିତ୍ର ଭ୍ରମର ଯେମିତି ବୁଲମାରେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଫୁଲ ପାଖରେ ବହୁ ଗୁଞ୍ଜ ପ୍ରକାଶ କରେ, ରସ ଆସ୍ୱାଦନା ପରେ ସେ ଫୁଲକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପୁଣି ନୂତନ ଫୁଲର ସନ୍ଧାନ କରେ, ମୀନକେତନ କଣ ଠିକ୍ ସେହିପରି ? ପ୍ରଥମ ଜୀବନର ପ୍ରେମ ଆଜି କଣ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅର୍ଥହୀନ ?

'ନୂଆବୋଉ, ତମେ ଅଯଥାରେ ଭାବି ଭାବି ତମର ସୁନାମୁହଁକୁ ଝାଉଁଳାଇ ଦେଲଣି ।'

'ଅଯଥାରେ ମୁଁ ଭାବୁନାହିଁ କୁନ୍ତଳା । ତମେ ହୁଏତ ବୁଝିପାରିବ ନାହିଁ ମୋର ମର୍ମ ବେଦନା । ବିବାହର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ତୁମେ ଯଦି ଏଇମିତି ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅ, ସେତେବେଳେ ଉପଲବ୍ଧି କରିବ ନାରୀ କଣ ଚାହେଁ ? ସ୍ୱାମୀ ଉପରେ କେମିତିକା ଦାବୀ ତାର ? ଆଉ ସେହି ଦାବୀ ଯଦି ବାରମ୍ବାର ବାଧାପାଏ, ତେବେ ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥାରେ ନାରୀ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା କଥା ।'

'ତୁମେ ବିଦ୍ରୋହ କରୁନା ନୂଆବୋଉ ?'

'କିନ୍ତୁ ଫଳ କଣ ହେବ କୁନ୍ତଳା, ଅସନ୍ତୋଷର ଅଗ୍ନି ଜଳି ଉଠି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ବ୍ୟାପିଯିବାହିଁ ଯାହା ସାର ହେବ ।'

କୁନ୍ତଳା ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରୁଥିଲା ସବୁ କଥା । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ତା' ସାମର୍ଥ୍ୟର ବାହାରେ । ଏ ସବୁର ପ୍ରତିକାର ତାଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତା'ର ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭାଇକୁ ଶାସନ କରିବାର ଅଧିକାର ତାର ତ ନାହିଁ— ସେ କନିଷ୍ଠା, ତେଣୁ ଉପଦେଶ ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେନା ।

ଦାସୀ ଚମ୍ପିଲା ଗରମ ଦୁଧ ଗ୍ଲାସକ ଆଣି ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା—'ବୋହୂ ସାଆନ୍ତାଣି, ଦୁଧ ଏତକ ପିଇ ଦଅନ୍ତୁ ।'

ନିଭା ଗ୍ଲାସଟା ନେଇ ଢକଢକ କରି ସମସ୍ତ ଦୁଧ ପିଇଦେଲା ଏକା ନିଶ୍ୱାସକେ । ବାସ୍ତବିକ ତାର ଅଜାଣତରେ ସେ ଖୁବ୍ କ୍ଷୁଧିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଚମ୍ପିଲା ଗ୍ଲାସ ନେଇ ଚାଲିଯିବା ପରେ କୁନ୍ତଳା କହିଲା—'ନୂଆବୋଉ, ଭାଇଙ୍କର ଏ ଅଧୋଗତି ପାଇଁ କେହି ଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି ଏ ଜଗତରେ ।'

'ଆଉ ?' ପଚାରିଲା ନିଭା । 'ସ୍ୱର୍ଗମଣ୍ଡଳର କେହି କଣ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ?'

'ତୁମ କଥାରେ ସତ୍ୟତା ଥାଇପାରେ ନୂଆବୋଉ, ସେଥିପାଇଁ ମଇ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବଂଶହିଁ ଦାୟୀ । ଭାଇଙ୍କର ଦେହରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ରକ୍ତହିଁ ଦାୟୀ । ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଏ ବଂଶର ପୂର୍ବ ବଂଶଧରମାନେ ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ଭାବେ ଲମ୍ପଟ, ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର, କାମୁକ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହି ପ୍ରାସାଦରେ ବହୁ ଦାସ-ଦାସୀ ରଖି ସେମାନେ ବିଳାସ ବ୍ୟସନରେ ବୁଡ଼ି ରହି କାଳାତିପାତ କରୁଥିଲେ । ଏ ସବୁ ଥିଲା ଏଇ ଆଭିଜାତ୍ୟର ଏକ ଅଂଗ । ବୁଝୁଁଚ ?'

'ହୁଁ—'

'ତେଣୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଲାଭ କଣ ?'

'ତୁମ ଭାଇଙ୍କୁ ମୁଁ ଦୋଷ ଦେଉନି କୁନ୍ତଳା, ସବୁ ଦୋଷ ମୋର । କିନ୍ତୁ ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ବେଳେବେଳେ ମତେ ଜର୍ଜରିତ କରୁଛି । ତମେ ତ ଜାଣ, ଦରିଦ୍ର ଘରର କନ୍ୟା ହିସାବରେ ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ପ୍ରେମ ବ୍ୟତୀତ ମୋର ଆଉକିଛି ସମ୍ବଳ ନ ଥିଲା । ନ ଥିଲା ଏଇ ଆଭିଜାତ୍ୟ—ଏଇ ଆତ୍ମାଭିମାନ । ସେଇତକ ସମ୍ବଳ ଆଜି ଯେତେବେଳେ ଧୂଳିରେ ମିଶିଯିବାକୁ ବସିଛି, ମୁଁ ଥୟଧରି ରହିବି କେମିତି ?'

'ଥୟଧରି ରହିବାକୁହିଁ ପଡ଼ିବ ନୂଆବୋଉ, ଆଉ କିଛି କରିବାର ନାହିଁ ।'

ରାତି ଗମ୍ଭୀର ହେବାକୁ ବସୁଛି । ଚାରିଆଡ଼େ ନିର୍ଜନତା । ପଲ୍ଲୀପ୍ରାଣ ଗଭୀର ନିଦ୍ରାଭିଭୂତ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି ।

କୁନ୍ତଳା କହିଲା—'ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଗୀତ ଗାଏଁ । ତମେ ମନଦେଇ ଶୁଣ । ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସଙ୍ଗୀତ ଖୁବ ଦରକାରୀ ।'

କୁନ୍ତଳାର ମସ୍ତକରେ ସ୍ନେହକର ବୁଲାଇ ନିଭା କହିଲା—'ଗାଅ ଭଉଣୀ, ଗୀତ ଶୁଣି କ୍ଷଣକପାଇଁ ମୁଁ ଏ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଭୁଲିଯାଏଁ ।'

ଖଟରୁ ହାରମୋନିୟମଟା ଆଣି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ରଖି କୁନ୍ତଳା ଛୁଇଁଲା ଦେଲା ତା କଂଠର ଲହରୀ । ଗୀତ ପରେ ସେ କହିଲା—'ନୂଆବୋଉ, ଏଇ ଗୀତଟି ଭାଇ ମତେ ଶିଖେଇ ଦେଇଥିଲେ ।'

'ତମ ଭାଇ ଖୁବ ସୁନ୍ଦର ଗାଆନ୍ତି । ମୋର ଆଉ ତାଙ୍କର ପ୍ରେମ ମୂଳରେହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଏଇ କଣ୍ଠର ପରିଚୟ । ସେଦିନ କଲେଜ ମିଟିଂରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣି ମୁଁ ତାଙ୍କପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲି ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବୁନ୍ତଳା ବସ୍ତୁର ନମୁନାରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ତା ମୁହଁକୁ । ସେ ଶୁଣି କହିଲେ—'ତା' ପରେ କେତେ ସଂଧ୍ୟାର ମିଳନ ପ୍ରଭାତରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ଆମର ପଥ—କେତେ ରାତ୍ରିର ମିଳନ ସମ୍ଭାରରେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଥିଲା ମନ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି, ଏଇ ଅନନ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକଙ୍କୁ ନେଇ ଗଢ଼ିବି ମୋର କଳ୍ପନାର ତାଜ୍—ତାଙ୍କର ପ୍ରସାରିତ ବକ୍ଷଦେଶରେ ମୁଣ୍ଡରଖି ସାରା ଜୀବନ ଭରସା କରିବି ଅଭୟ । ତୁମେ ବୋଧେ ଜାଣିନାହିଁ, ପ୍ରଥମରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ଏମିତି ସୁଦକ୍ଷ ଅଭିନେତା ଯେ ଖୁବ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ମନପ୍ରାଣକୁ ଜୟ କରିନେଲେ ।' ହଠାତ୍ ଝୁଲୁଥିବା କାଚର ଝାଡ଼ ଖସି ପଡ଼ିଲା ତଳେ । କାଚସବୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଏଣେ ତେଣେ ଝରି ପଡ଼ିଲା ।

'ଚମ୍ପଲା, ଚମ୍ପଲା'—ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା ନିଭା । କାଳ ବିଳମ୍ବ ନ କରି ଚମ୍ପଲା ଆସି ହାଜର ହେଲା । କାଚସବୁ ଉଠାଇ ନେଇ ଫିଙ୍ଗିଦେବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ସେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଜଳୁଥିବା ନୀଳ ଆଲୋକ ଆଡ଼େ । କେତେକ ମଣିଷଙ୍କର ଜୀବନକୁ ଏଇ ନୀଳ ଆଲୋକ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇ ପାରେ ଆଉ କେତେକଙ୍କର ଜୀବନକୁ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବା କାଚଝାଡ଼ ସହିତ ସମାନ କରାଯାଇ ପାରେ । ଶଯ୍ୟା ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥିବା ଫୁଲହାରକୁ ଆଣି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଛିଣ୍ଡାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ନିଭା । ଏ ଫୁଲ ହାରର ପ୍ରୟୋଜନ କାହିଁ ?

ବୁନ୍ତଳା ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ଉପରକୁ—ସର୍ବଗ୍ରାସୀ କାଳ ସ୍ରୋତରେ କାଚଝାଡ଼ ବାନ୍ଧି ହୋଇଥିବା ରଜ୍ଜୁ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ । ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବା କାଚଝାଡ଼ର ଦୁରବସ୍ଥାରେ ସେ ସମବେଦନା ଜଣାଇ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା ।

ସାମନା ବାରଣ୍ଡା ଦେଇ ବୃଦ୍ଧ ଗୋମସ୍ତା ସେଇ ପୁରୁଣା ଲଣ୍ଠନଟି ଧରି ଭିତରକୁ ଗଲେ, ମୀନକେତନଙ୍କ ମାଙ୍କ ପାଖରୁ କେତେକ ଜରୋସ୍ତ କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇ । ହାତରେ ତାଙ୍କର ଥିଲା ପୁରୁଣା ଜମାଖର୍ଚ୍ଚ ବହି । ପ୍ରତି ପୃଷ୍ଠା ତାର ଅଙ୍କ ଟଙ୍କାର ଭରି ଉଠିଛି । ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ପରେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଅଳ୍ପ ଦିନରେ ଅସ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଏଇ ବିରାଟ ପ୍ରାସାଦ, ଦୂରର ପ୍ରସସ୍ତ ଉଦ୍ୟାନ, କେଳି ପୁଷ୍କରିଣୀ, ମାଧବୀ କୁଞ୍ଜ, ରାଜ ରାଜେଶ୍ୱରୀ ମନ୍ଦିର, ସବୁଥିରୁ ଆଜି ଝରୁଛି ଶୂନ୍ୟତାର ଲୋତକ ।

ନୟନପୁରର ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶ । ସମଗ୍ର ଉତ୍କଳରେ ଏହି ବଂଶର ମହିମାମୟ ଗାରିମା ସୁବିଦିତ । ସେମାନଙ୍କର ଜମିଦାରୀ ମରହଟ୍ଟା ଭାସ୍କର ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଦାନ—ଜମିଦାରୀର ଆୟ ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଏଇ ଉଆସ ସାମନାରେ ଯେଉଁ ଦେବଦାରୁ କୁଞ୍ଜ ରହିଛି ସେଇଠି ଚଉଟି ହାତୀ ସର୍ବଦା ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହୁଥିଲେ । ତା ଛଡ଼ା ଘୋଡ଼ା ଆଠଦଶୋଟି ଥିଲେ । ଗାଈ ମଇଁଷିର ସଂଖ୍ୟା ନାହିଁ । ହାଟପାଖ ବରଗଛ ମୂଳେ ଚବିଶଘଣ୍ଟା ସଦାବର୍ତ୍ତ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ବହୁ ଦୂରଦେଶରୁ ଆଗତ ହେଉଥିଲେ ଅସଂଖ୍ୟ ସାଧୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ହାତୀ, ଘୋଡ଼ା, ଓଟ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ଜିନିଷପତ୍ର ଲଦି ଦଳଦଳ ହୋଇ ସେମାନେ ଆସୁଥିଲେ । ମଙ୍ଗରାଜ ଉଆସରୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସିଦାବର୍ତ୍ତି ଖଞ୍ଜା ଥିଲା । କାଳଚକ୍ରର ଆବର୍ତ୍ତନରେ ସେହି ଗରିମାମୟ ଅତୀତ ଆଜି ଅନ୍ଧକାରର ଗହ୍ୱର ଭିତରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ସମସ୍ତ ଜମିଦାରୀ, ଦେବୋତ୍ତର ମାହାଲ, ସରକାର ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଅତୀତର ବୁନିୟାଦୀ ଅନ୍ତଃସାର ଶୂନ୍ୟ ।

ମୀନକେତନ ଏଇ ଗୌରବମୟ ବଂଶର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ । ସାମନ୍ତବାଦ ଆଜି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦୀ ଅଭ୍ୟାସ କେତୋଟି ରହିଯାଇଛି ତାଙ୍କର । ଏଇ ଅଭ୍ୟାସ ପୂର୍ବ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୁଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଗଣିତ ହେଉ ନଥିଲା । ଅଗଣିତ ସ୍ତ୍ରୀ ମେଳରେ ରହିବା ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ଗୌରବ । ନିଭା ଏ ସବୁ ଜାଣି ନଥିଲା । ଜାଣିଥିଲେ ହୁଏତ ସେ ଅନ୍ୟ କିଛି କରିଥାନ୍ତା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପାୟ ? ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ନୂତନ ଆଇନ ଆଜି ନାରୀକୁ ଦେଇଛି ଛାଡ଼ପତ୍ର ଅଧିକାର । ସ୍ୱାମୀ ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ର ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ନୂତନ ସ୍ୱାମୀ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତରେ ଏହା ଦୈନନ୍ଦିନ ଘଟଣା ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନିଭାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଆରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା କିନ୍ତୁ ନିଭା ଆଜି ଖାଲି ନିଭା ନୁହେଁ—ସେ ଆଜି ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂ। ଏଇ ବଂଶର କୌଣସି ନାରୀ କେବେ କେବେ ହେଲେ ତା ସ୍ୱାମୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିନାହିଁ—ସେ ବା କରିବ କିପରି? ଛାଡ଼ପତ୍ର ଆଇନ ଏ ଯାଏ ତ ସମାଜରେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇନାହିଁ। ସାମାଜିକ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ରହି ତାକୁ ସବୁ ସହିପିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଯେଉଁ ସର୍ପିଣୀ ଗୁଣିଆ ହାତରେ ଥରେ ବନ୍ଦିନୀ ହୋଇ ସାରିଛି ତାର ଆଉ ଫଣା ଟେକିବାର ଲାଭ କିଛି ନାହିଁ। ଉତ୍ତୋଳିତ ଫଣା ତାର ଶକ୍ତ ବସୁନ୍ଧରା ପୃଷ୍ଠରେ ବାରବାର ଆଘାତ କରିବ—ତଦ୍ୱାରା ସେ ନିଜେହିଁ କଷ୍ଟ ଭୋଗ କରିବ।

କୁନ୍ତଳା କହିଲା—'ନୂଆବୋଉ, ଯାହା କିଛି ହେଉ, ଭାଇ ତମକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଆନ୍ତି। ଏଇତ କିଛିଦିନ ଆଗେ ତମପାଇଁ ବନାରସ ଆଉ କାଶ୍ମୀରରୁ ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ପରିଚ୍ଛଦ ଅଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି। ତମର ଦେହ ଅସୁସ୍ଥ ହେଲେ ସେ ନିଜେ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କରନ୍ତି। ତମେ ନ ଖାଇଲେ ଖାଦ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ବିଷପରି ଲାଗେ।'

'ହଁ କୁନ୍ତଳା, ତମ ଭାଇ ଖୁବ୍ ଉଦାର। ମୋତେ ଜୀବନସଙ୍ଗିନୀ କରି ଆଣିଛନ୍ତି ଯେତେବେଳେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତ ତାଙ୍କୁ କରିବାକୁ ହେବ। ତୁମେ ତ ଜାଣିଚ, ଏଇ ବଂଶର ବଧୂକୁ କେମିତି ସସମ୍ମାନେ ଚଳିବାକୁ ହୁଏ। ମୂଲ୍ୟବାନ ପରିଚ୍ଛଦ ଅମାପ ଅଳଙ୍କାର ନ ହେଲେ ଏ ବଂଶର ବଧୂ ଶୋଭା ପାଇବ ନାହିଁ। ଏ ସବୁର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଏଇ ପ୍ରାସାଦର ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ। କିନ୍ତୁ ତୁମ ଭାଇ……' କଣ୍ଠରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ନିଭାର। ଏଇ ଗୃକେକ୍ୟ ମୀନକେତନଙ୍କ ତରୁଣ ମନକୁ ଆଉ ଧରି ରଖି ପାରୁ ନାହିଁ। ମାତ୍ର ତିନୋଟି ବର୍ଷପାଇଁ ଯାହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ପୁଣି ନୂତନର ସନ୍ଧାନରେ ବ୍ୟସ୍ତ। ପ୍ରାଣରେ ତାର ପ୍ରାଣଭରା ହା-ହୁତାଶ—ହୃଦୟକୁ ଯଦି କୌଣସି ଉଦ୍ୟାନ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଏ ତେବେ ନିଭାର ହୃଦୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଘୋର ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ—ସମସ୍ତ ଲତାପତ୍ର ମୁମୂର୍ଷୁ—ଜଳାଧାର ଶୂନ୍ୟ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

କୁନ୍ତଳା କହିଲା—'ନୂଆବୋଉ, ଏଇଟା ଅତି ସାମାନ୍ୟ କଥା । ତମକୁ ଏ ଜମିଦାର ଘରୁ ଝିନବାଡ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରହିବା ଗୋଟାଏ ପ୍ରେଷ୍ଟିଜ କଥା । ପୂର୍ବ ବଂଶଧରମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ସବୁ ଜଡ଼୍‌ଗୁଣ ଥିଲା ଭାଇଙ୍କର ତହିଁରୁ କାଣିଚାଏ ହେଲେ ନାହିଁ । ତମେ ଜାଣ, ପୂର୍ବେ ଯେଉଁମାନେ ଏଠାରେ ଉଆସ ମଣ୍ଡନ କରିବାକୁ ବଧୂ ରୂପରେ ଆସୁଥିଲେ ସେମାନେ କେବଳ ଏଇ କୋଠାବାଡ଼ି, ଧନରତ୍ନ, ଦାସ ଦାସୀ ଦେଖି ଦେଖି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହୁଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ସମ୍ଭୋଗ-ଲିପ୍‌ସା ସେମାନେ ଭୁଲି ଯାଉଥିଲେ ।'

'ତାହାହେଲେ ତମ ଭାଇ ସେମିତି ଗୋଟିଏ ଜାନୁଆର ନ ଆଣି ମତେ ଆଣିଲେ କାହିଁକି ?'—କ୍ରୁଦ୍ଧ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲା ନିଭା ।

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ କୁନ୍ତଳା ଟିକିଏ ଇତସ୍ତତ ହୋଇ ଏବଂ କହିଲା—'ମୁଁ ତ ଜାଣେ ନାହିଁ ନୂଆବୋଉ, ଭାଇ ତମକୁ ଏଠିକି ଆଣିଛନ୍ତି କି ତମେ ନିଜେ ନିଜେ ଏଠାକୁ ଆସିଛ ।'

ଆରକ୍ତ ନୟନରେ ଚାହିଁଲା ନିଭା କୁନ୍ତଳାର ମୁଖକୁ । କୁନ୍ତଳାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଭ ଆନନ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । 'କଣ ତମେ କହୁଚ କୁନ୍ତଳା ? ଚରିତ୍ରହୀନତା କଣ ତୁମମାନଙ୍କର ବଂଶଗତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ? ତମେ ନାରୀ ହୋଇ ତମ ଭାଇଙ୍କର ଏ କର୍ମକୁ କିପରି ସମର୍ଥନ କରୁଛ ?'

'ସମର୍ଥନ କରୁନାହିଁ ନୂଆବୋଉ ! ମୋ କହିବା ଅର୍ଥ ହେଉଛି—ତମକୁ ଏ ସବୁ ସହିପିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।'

'କାହିଁକି ? ମତେ କଣ ତୁମର ପର ହିରୁ ଭାବିଚ ? ତମେ ଆଗ୍ନେୟଗିରି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ଏଇ ପୃଥିବୀରେ ଅଛି ଜାଣିଥିବ । ମତେ ତାହାର ସହିତ ତୁଳନା କରିପାର । ମୁଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଅଗ୍ନିବର୍ଷା କରିପାରେ । ତମର ଏଇ ଉଆସ, ଏଇ ଉଦ୍ୟାନ ସବୁକୁ ମୁଁ ସେ ଅଗ୍ନିରେ ପୋଡ଼ିଜାଳି ପାଉଁଶ କରି ଦେଇପାରେ ।'

'କ୍ଷମା କର ନୂଆବୋଉ; ଏଇ ବଂଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଜଗି ଚଳିବାକୁ ହେଲେ ସେ ସବୁ କରନାହିଁ । ଲୋକେ କଣ କହିବେ ? ସମାଜ କଣ କହିବ ? ତୁମ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ମନରେ ଅପବାଦର ଉଗ୍ରିମ ବାଜ ଉଠିବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ । ଝିଅଙ୍କର ମନସ୍ତାପର ସୀମା ରହିବ ନାହିଁ ।'

'ଉଃ, ଥାଉ କୁନ୍ତଳା, ତମେ ମତେ ଆଉ ଉତ୍ତେଜିତ କରନାହିଁ । ମସ୍ତିଷ୍କ ମୋର ଭୀଷଣ ଉତ୍ତପ୍ତ ।'

'ମୁଁ ଚାଲିଯାଉଛି, ତମେ ଟିକିଏ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ।'

କୁନ୍ତଳା ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ଜୀବନର ଶୟନ କକ୍ଷରୁ ବାହାରି ଆସିଲା । କୁମାରୀ ତରୁଣୀର ମନ ଗୁରୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ।

ଜୀବନ ସୁଶୋଭିତ ପଲଙ୍କର ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଶୟନ କଲା । ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଉପାଧାନ ଉପରେ ଲୁଚିଦେଇ ମୃଗନୟନରୁ କାହିଁ କେତେକ ଅଶ୍ରୁ ବର୍ଷଣ କରିଗଲା ।

ମୀନକେତନ ନିଷ୍ଠୁର, ହୃଦୟହୀନ ।

ତିନୋଟି ବର୍ଷ ତଳେ ଏଇ ମୀନକେତନଙ୍କ ସଙ୍ଗ ଲଭିବା ପାଇଁ କୁମାରୀ ଜୀବନ ପାଗଳିନୀ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା, ଆଉ ଆଜି ପୁଣି ତିନି ବର୍ଷ ପରେ······?

ମୀନକେତନଙ୍କ ଉପରେ ମନ ତାର ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଏଇ ମିଥ୍ୟା ଆଭିଜାତ୍ୟ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ସମୂଳେ ଯଦି ଲୋପ ପାଇଥାନ୍ତା ସେ ତାହାହେଲେ କାହିଁ ଯାଆନ୍ତା । ଆଭିଜାତ୍ୟ ସହିତ ଚରିତ୍ରହୀନତା ଯଦି ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତେବେ ସେ ଆଭିଜାତ୍ୟର ଶେଷପାଇଁ ଜୀବନ ଅକ୍ଲାନ୍ତ ସଂଗ୍ରାମ କରିବ । ସାମନ୍ତବାଦର ଯୁଗ ଯାଇ ସମାଜବାଦର ଯୁଗ ଆସିଛି । ଆଭିଜାତ୍ୟ ଆଜି ମରଣର ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ । ତାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମାରିଦେବାକୁ ହେବ ।

ଚମ୍ପିଲା ପ୍ରବେଶ କଲା—'ବୋହୂ ସାଆନ୍ତାଣି······'

'କଣ ?'

'ଖାଇବା ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।'

'ମୁଁ ଆଜି ରାତିରେ କିଛି ଖାଇବି ନାହିଁ ।'

'ମା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ଆଦେଶ—'

'ଚମ୍ପିଲା, ମାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେ, ମୁଁ କିଛି ହେଲେ ଆହାର କରିବି ନାହିଁ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତ ଚାହିଁଲା ତାର ମନର ଅବସ୍ଥା ବୁଝି ପାରି ଆଉ କିଛି ନ କହି ଚାଲିଗଲା । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବପରି ଶୋଇ ରହିଲା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଭାବନାର ଗୁରୁତ୍ୱବୋଝ ବହନ କରି ।

ଆଉ କେତେଦିନ ପରେ ଏହି ଦୁଃଖରଜନୀର ଅବସାନ ଘଟିବ ତାହା କିଏ ଜାଣେ ?

—ଦୁଇ—

ରାତିର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାସାଦ ନୀରବ । ଦାସ ଦାସୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶେଷ କରି ଯେ ଯାହାର ଶଯ୍ୟାରେ ଶୟନ କଲେଣି । ମଝି ମଝିରେ ନିଶାର ଗର୍ଜନରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଶଂକିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପ୍ରାସାଦର କିଛି ଦୂରରେ ଥିବା ଅଳ୍ପ ଜଙ୍ଗଲାବୃତ ପ୍ରାନ୍ତରରୁ ଶୃଗାଳର ନୈଶ ଚିତ୍କାର କର୍ଣ୍ଣ କୁହରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଭୟ ସଞ୍ଚାର କରାଉଛି ।

ଫଡ଼ ଫଡ଼ ଫଡ଼ । ନାମ ଜଣା ନଥିବା କେଉଁ ଏକ ପକ୍ଷୀ ନିଦ୍ରିତର ବାତାୟନ ପାର୍ଶ୍ୱ ହୋଇ ଉଡ଼ିଗଲା ଦୂରକୁ ।

ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ—ତା'ର ନିଦ୍ରା ଛୁଟିଗଲା—କେଉଁ ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ହଠାତ୍ ତାର ଅଚେତନ ମନ ସଜାଗ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ବାହାରେ ଜମାଟ ବାନ୍ଧିଛି ରାତି । ପାହିବାକୁ ଆହୁରି ଅନେକ ସମୟ ବାକି । ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ଥିବା କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାକୁ ଗୃହିଁ କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲା—ବାଜିଛି ଦୁଇଟା ।

ଉଦ୍ୟାନର ଅପରପଟେ କୁକୁରର ଅଶୁଭ କଣ୍ଠଶବ୍ଦ । ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥାରେ କୌଣସି କୁକୁର ତ ଏମିତି ଚିତ୍କାର କରେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ପଲଙ୍କ ଛାଡି ବାତାୟନ ପାଖରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ନୈଶ ପ୍ରକୃତିର ବକ୍ଷ ଦେଶରେ ଦୃଷ୍ଟିନିକ୍ଷେପ କଲା । ବାହାରେ ଯେମିତି ଅଶରୀରୀ ପ୍ରେତଲୋକବାସୀର ଭୟଙ୍କର ଲୀଳା । ଏମିତି ଏ ଭୟ ଶଙ୍କୁଳ ରାତିରେ ସେ ଏକାକୀ । କେଉଁ ଅଜ୍ଞାତ ପାପ ଯୋଗୁ ତାର ଏ ଦୁରବସ୍ଥା ! ଜୀବନରେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ତାର ଅତିକ୍ରମିଛି ତେଇଶଟି ବସନ୍ତ । ଏହାର ଭିତରେ ସେ ତ କୌଣସି କୁକର୍ମ କରିନାହିଁ । ତେବେ ତାର ଏ ବିପତ୍ତି କେଉଁଥି ପାଇଁ ? ହାତୀଦାନ୍ତର ଟିପୟ ଉପରୁ ରୁପାର ଗ୍ଲାସଟାକୁ ଟେକିନେଇ ସେ ଟିକିଏ ପାଣି ପିଇଲା । ଆଃ, କି ଶୀତଳ ଏ ଜଳର ସ୍ପର୍ଶ ! ଅର୍ଦ୍ଧ ମୁକୁଳିତ କେଶଗୁଚ୍ଛ ତାର ପବନ ସ୍ପର୍ଶରେ ଇତସ୍ତତଃ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଛି । ଶାପଗ୍ରସ୍ତ ଯକ୍ଷବଧୂ ପରି ତନ୍ଦ୍ରିତ ନୟନରେ ତାର ବ୍ୟଥାର ଚିହ୍ନ—ଅସୀମ ସେ ବ୍ୟଥା ।

ଖଟ୍ ଖଟ୍ ଖଟ୍ ।

ଶୟନକକ୍ଷର ଦରଜାରେ ଆଘାତ ଲାଗିଲା । ନିଭାର ନିଃସଙ୍ଗ ମନତଳେ ଜାଗି ଉଠିଲା ଆଶାର ବିଦ୍ୟୁତ୍ । ସେ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହୋଇ କ୍ଷଣେ ରହିଗଲା ।

ପୁଣି ଶୁଭିଲା ଖଟ୍ ଖଟ୍ ଖଟ୍ ।

କିଏ ? ମୀନକେତନ ?

'କବାଟ ଖୋଲ ନିଭା, ମୁଁ ଆସିଛି ।'

ମୀନକେତନ ତେବେ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି ! ନିଭାର ସମସ୍ତ ଦମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଆଉ ଗୃହହୀନା ବିଦ୍ରୋହୀ । ସ୍ୱପ୍ନିକର ସ୍ୱର୍ଗର ବନଷଣ୍ଡ ତରଳିଗଲା ପରି ଶକ୍ତ ମନ ତାର ତରଳିଗଲା । ମୀନକେତନ ବାହାରୁ କହିଲେ ପୁଣି—'ନିଭା, କବାଟ ଖୋଲ ।'

ସେ ଅନମନା ହୋଇ ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଦେଲା । ଇସ୍, ଏ କିଏ ? ଆଲୁଳାୟିତ କେଶ, ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ପୋଷାକରେ ଦେହ ଆବୃତ । ମୁଖମଣ୍ଡଳ ନିସ୍ତେଜ, ଚକ୍ଷୁ ପ୍ରାଣହୀନ, ମୀନକେତନ ଆଜି ଯେମିତି ମୀନକେତନ ରୂପରେ ଉଭା ନ ହୋଇ କେଉଁ ଏକ ପ୍ରେତାତ୍ମା ରୂପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ନରମ ଗଳାରେ ନିଭା କହିଲା—'ଆସ ।'

ମୀନକେତନ ଭିତରକୁ ଗଲେ । ଦ୍ୱାର ପୁଣି ବନ୍ଦ ହେଲା ।

କ୍ଳାନ୍ତ ପଦଯୁଗଳକୁ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ସେ ଯାଇ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ନିଭା ପଲଙ୍କଠୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟିଏ ଚେୟାର୍ ଉପରେ ବସି ଚିନ୍ତାମଗ୍ନ ରହିଲା । କିଛି ସମୟ ଏହି ନୀରବତା ମଧ୍ୟରେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଶତକଳ୍ପପରେ ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ନିଭା, ତୁମେ ଏମିତ ଦୂରରେ ବସିରହିଲ କାହିଁକି ? ଏଠାକୁ ଆସ ।'

ନିଭା ଅବିଚଳିତ—ନିରୁତ୍ତର ।

ସେ ତାଙ୍କ ପଞ୍ଜାବୀ ପକେଟରୁ ରୁମାଲ୍ କାଢ଼ି ତାଙ୍କ ମୁହଁର ଝାଳ ପୋଛି ନେଇ ପୁଣିଥରେ କହିଲେ—'ରାଣି, ମୋର ଉପସ୍ଥିତିରେ ତମର ଏମିତି ବ୍ୟବହାର କ'ଣ ଶୋଭା ପାଏ ? ତାପିତ ହୃଦୟରେ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଛି କେତେ ରାତିର ଅନୁପସ୍ଥିତି ପରେ—ତୁମେ ସମସ୍ତ ଅଭିମାନ ଭୁଲି ଆସ । କୁହ ମୁଁ ତୁମ ନିକଟରେ କି ଅପରାଧ କରିଛି ?'

ସେ ଏତିକି କହିସାରି ଉତ୍ସୁକ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ ନିଭା ଆଡ଼େ । ସେ କିନ୍ତୁ ତଥାପି ନିରୁତ୍ତର—ଅବନମିତ ହୋଇଯାଇଛି ତାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ।

ମୀନକେତନ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା ମାଳାଟିରୁ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦୁଇଟି ଫୁଲ ନିଭା ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ସେ ପୁଣି କହିଲେ—'ମୋ ବିବେଚନାରେ ମୁଁ ତ ତୁମ ପାଖରେ କୌଣସି ଦୋଷ କରିନାହିଁ । ଯଦି ତୁମ ବିବେଚନାରେ କୌଣସି ଦୋଷ କରିଥାଏ, ତେବେ ସେ ଦୋଷ ପାଇଁ କଣ କ୍ଷମା ନାହିଁ ? କଣ ହୋଇଚି ତୁମର ନିଭା, ମତେ ଯଦି ମୁହଁ ଖୋଲି ନ କୁହ, ମୁଁ ତୁମ ମନର କଥା ଜାଣିବି କିପରି ? ଏଇ ବିରାଟ ଦୁନିଆରେ ମୁଁ ସବୁକିଛି ସହ୍ୟ କରିପାରେ, କିନ୍ତୁ ତୁମର ମନସ୍ତାପ ମୋ ନିକଟରେ ଅସହ୍ୟ । ତମର ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରଗୌର ମୁଖରେ ବିଷାଦ ସାଜେନା । ତୁମେ କେବେ ଦେଖିଚ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ କାନ୍ଦିବାର ? କେବେ ଦେଖିଚ ତାଂ ନୟନରେ ଅସହାୟ ଲୋତକ ? ତୁମେ ଶିକ୍ଷିତା, ତୁମେ ବୁଦ୍ଧିମତୀ । ସ୍ୱାମୀର ପ୍ରାଣରେ କଷ୍ଟଦେବା କଣ ତୁମର ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ ? କୁହ ନିଭା, ଆଉ ନିଷ୍ଠୁର ହୁଅନି । କୁହ......'

ତଥାପି ନିଭାକୁ ଅବିଚଳିତ ଦେଖି ସେ ପଲଙ୍କ ତ୍ୟାଗକରି ତା ପାଖକୁ ଗଲେ । ସେ ତାର ନୟନଯୁଗଳକୁ ପଣତ କାନିରେ ଘୃଷିଦେଲେ ।

—'ଛି, ତୁମେ କାନ୍ଦୁଚ ? ନିଭା, ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂ ଯେ କେବେ କାନ୍ଦେନା । ଯୁଗଯୁଗ ବିତିଯାଇଚି—ଏଇ ପ୍ରାସାଦ କୋଳରେ କେତେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ହାଁସଂଟଗ୍ରାଲର ଫୁଆରା ଛୁଟିଚି—କେତେ ବଧୂର ଅଳକ୍ତ ଚରଣ ଦାଗ ଏଇ ପ୍ରାସାଦର ବକ୍ଷ ରସାଳ ହୋଇଉଠିଚି, କିନ୍ତୁ କେବେ କାହିଁ ଶୁଣାଯାଇ ନାହିଁ ଏ ପ୍ରାସାଦରେ ବିଷାଦ ସଙ୍ଗୀତ । ଏ ବଂଶର ବଧୂ କେବେ ନୟନ କୋଣରୁ ଝରାଇନାହିଁ ଦୁଃଖର ଲୋତକ—ଯାହା କିନ୍ତୁ ଲୋତକ ଝରୁଛି ଏଠି, ସେ ଆନନ୍ଦର, ସେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର । ତମେ କଣ ଜାଣନାହିଁ, ନାରୀର ଲୋତକ, ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀର ଲୋତକ ଏକ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଅମଙ୍ଗଳର ସୂଚନା ? ନିଅ, ନୟନକୋଣରୁ ଦୁଃଖାଶ୍ରୁ ପୋଛି ଦେଇ ହସି ଉଠ । ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ବିପଦର ହାତରୁ ଏ ବଂଶକୁ ରକ୍ଷାକର ।’

ନାରୀ ମନକୁ ପାପ ଛୁଇଁଲା । ନିଜ ତ ସ୍ୱାର୍ଥପର ନୁହେଁ । ଦରିଦ୍ରବଂଶରେ ଜନ୍ମହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଉଦାର ହେବାକୁ ଶିକ୍ଷା କରିଚି । ତା’ର ଲୋତକ ବର୍ଷଣରେ ଯଦି ଏତେବଡ଼ ବଂଶ ଉପରେ ବିପଦର ଝଡ଼ ବହିଆସେ, ସେ କେବେ ଲୋତକ ବର୍ଷା କରିବ ନାହିଁ । ଏହି ବଂଶର ଗୌରବ ସହିତ ସେ ତ ଘନିଷ୍ଠଭାବରେ ଜଡ଼ିତ । ନିଜ ନୟନରୁ ଲୋତକ ପୋଛି ଦେଇ ସେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା । ଆଖି ତଳେ ତାର ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଚି ଆଗାମୀ ଲକ୍ଷ ଯୁଗର ଆଶା । ନାରୀତ୍ୱର ସ୍ୱାଭାବିକ କୋମଳତା ନେଇ ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବାକୁ ବସିଛି—ବିଦ୍ରୋହାଗ୍ନି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦେଖା ଦେଇଥିଲା ଯେଉଁ ଅଭିମାନ ତାହା ମଉଳିଯାଇଚି ଧୀରେ ଧୀରେ । ମୀନକେତନ ତାର ହାତ ଧରି କହିଲେ—‘ପଲଙ୍କକୁ ଆସ ନିଭା । ଆସ, ଏଇଠି ବସି ଆମ ସୁଖଦୁଃଖର ହିସାବ ନିକାଶ କରିବା ।’

ସେ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ଶିଶୁଟି ପରି ଉଠି ଆସିଲା ପଲଙ୍କ ଉପରକୁ । କେତୋଟି ଫୁଲରେ ତାର ଗଣ୍ଡ ମଣ୍ଡନ କରିଦେଇ ମୀନକେତନ କହିଲେ—‘ତମର ମନସ୍ତାପର କାରଣ ଜାଣିପାରେ କି ? କଣ ତମର ଅଭାବ ? ପୂର୍ବର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ନ ଥିଲେ ବି ଯାହା କିଛି ସମ୍ବଳ ଆମର ଅଛି ତା’ତ ଆମ ପକ୍ଷେ ଯଥେଷ୍ଟ । ତେବେ ଆଜ ଦୁଃଖ କେଉଁଥିପାଇଁ ?’

ଉତ୍ତର ଆଶାରେ ସେ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ନିଭା କଣ୍ଠ ପରିଷ୍କାର କରି ବୀଣାଜିଣା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—‘ଏଇ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ, ଧନରତ୍ନ, ପଦ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଏଇତକ କ’ଣ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଖାଲି ନାରୀର କାମ୍ୟ ? ତୁମେ ଅବହେଳା କରୁଛ ତମକୁ ଆଉ [illegible] କ'ଣ କହିବି ?'

ମୀନକେତନ କିଛି ସମୟ [illegible] କହିଲେ—'ଓ, ବୁଝିପାରିଲି ତୁମ ମନ କଥା । କିନ୍ତୁ, ସେ ତ ଆମ ହାତର କଥା ନୁହେଁ ନିଭା; ବିଶ୍ବ-ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଖିଆଲି ଖେଳରେ ଆମେ ସର୍ବଦା ଶୀକାର । ଆମ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ତ କିଛି ହୁଏନା । ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ । ତାପରେ ବିବାହର କେତୋଟି ବର୍ଷ ବା ଆମର ଯାଇଛି ଯେ, ତମେ ଏମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲଣି । ସେଦିନ ମହାପାତ୍ରେ ମୋ କୋଷ୍ଠୀ ବିଚାରକରି କହୁଥିଲେ ଆମର ତିନୋଟି ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନ ଓ ଦୁଇଟି କନ୍ୟା ହେବ । ତମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନାହିଁ—ଜନନୀ ହେବାର ଗୌରବ ନିଶ୍ଚୟ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଆସିବ...।'

'କ'ଣ ତମେ କହୁଛ ? ପୁରୁଷତ୍ବର ଅହଂକାର ନେଇ ତୁମେ ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀର ମନ ବୁଝି ନ ପାର, ତେବେ ସେ ମୋ ଅଦୃଷ୍ଟର ଦୋଷ । ସନ୍ତାନପାଇଁ ମୁଁ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ନୁହେଁ ।'

'ତେବେ ତମର ଏ ବ୍ୟସ୍ତତା, ଏ ନୟନଲୋତକ କେଉଁଥିପାଇଁ ?

'କେଉଁଥିପାଇଁ ?' ଟିକିଏ ଉଚ୍ଚ କଣ୍ଠରେ କହିଲା ନିଭା—'କୌଣସି କାରଣ ନଥାଇ ବା କୌଣସି ଅସତ୍ କାରଣ ଥାଇ ସ୍ବାମୀ ଯଦି ରାତି ରାତି ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରୁ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହେ, ତେବେ କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଏହା ବରଦାସ୍ତ କରିବ ?'

'ହାଃ ହାଃ ହାଃ' ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟରେ ଫାଟି ପଡିଲେ ମୀନକେତନ—'ଓ, ଏଇଥିପାଇଁ ଏତେ ଅଭିମାନ, ଏଇଥିପାଇଁ ଏତେ ଲୋତକ ଆଉ ଏଇଥିପାଇଁ ବକ୍ରୋକ୍ତି ? ତମେ ଜାଣିନାହଁ ନିଭା, ଏ ବଂଶର ପୂର୍ବ ଇତିବୃତ୍ତ । ମୋର ପିତୃ ପିତାମହଗଣ ସୁରୁଚିଭରି ନିଜ ଜୀବନକୁ ରଙ୍ଗୀନ କରି ପାରିଥିଲେ । ଏଇ ପ୍ରାସାଦର ପ୍ରତି କକ୍ଷକନ୍ଦର ଆଲୋକିତ କରି ବର୍ତ୍ତିକା ଜାଳୁଥିଲେ ବହୁ ରକ୍ଷିତା—ଯୁବତୀ—ଶୋଭନା ନାରୀ । ସେମାନଙ୍କ କଣ୍ଠସ୍ବରରେ ମୁଖରିତ ହେଉଥିଲା ଉପରର ଆକାଶ—ସେମାନଙ୍କ ପଦଚାଳନାରେ ପ୍ରସ୍ତର ଦେହରେ ଜାଗୁଥିଲା ଚିହ୍ନପଥୁ । ଆଉ ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଚାଲଯାଅ ନିଭା, ଦୁଇଶତ ବର୍ଷ ତଳକୁ, ଧନରତ୍ନ ଭଣ୍ଡାରର ଆୟବ୍ୟୟର ଇତିହାସ ଯଦି

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଖୋଲବସ, ତୁମେ ଦେଖିବ ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶରେ ଅନ୍ଧରାତ୍ରେ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ହେବାପାଇଁ ବ୍ୟଗ୍ର ହେଉଥିଲା ଅମାପ ଧନରତ୍ନ । ନୀରବ ରାତି ମୁଖରିତ ହେଉଥିଲା ଅସଂଖ୍ୟ ବାରାଙ୍ଗନାର କଣ୍ଠ ସଙ୍ଗୀତରେ । ସୁରାର ସ୍ରୋତରେ ଜୀବନ ହେଉଥିଲା ଉଚ୍ଛଳ……ଆତ୍ମାର ବିକୃତ ଅଂଶ ମତ୍ତ ମଦୋନ୍ମତ୍ତତାରେ ବ୍ୟଗ୍ର ହେଉଥିଲା……।'

'ଉଃ, ବନ୍ଦକର ତୁମର ଏ ପୁରୁଣା କଥାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ।' ନିଭାର ମୁଣ୍ଡରେ ଉତ୍ତାପ । ସେ ଆଉ ଟିକିଏ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲା—'ଛି ଛି, ତୁମେ ଏହାକୁ ତୁମ ବଂଶର ଗୌରବ ବୋଲି ଭାବୁଛ ? ତମର ଏହି କାଳିମାମୟ ଇତିହାସ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲେ, ଆଜି ହୁଏତ ମୋ ଜୀବନର ଧାରା ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାନ୍ତା । ମଦ୍ୟ ଆଉ ବେଶ୍ୟା ଯଦି ଉଚ୍ଚ ବଂଶର ମାନଦଣ୍ଡ ହୁଏ ତେବେ ସେ ଉଚ୍ଚ ବଂଶକୁ ମୁଁ କୋଟି ଜୁହାର କରି ଦୂରେଇ ଯାଇଥାନ୍ତି ତୁମେ ତମ ବଂଶର ଏଇ କୁକର୍ମକୁ କେମିତି ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ଗାଇ ଯାଇପାରୁଚ ? ଏଇ ସବୁ କଣ ମନୁଷ୍ୟତାର ପ୍ରତୀକ ? ଏ କଣ ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷୀ ଜୀବନର ପାଥେୟ ? ତୁମେ ଏହାକୁ ସମର୍ଥନ କର ? ନୁହେଁ ?'

ମୀନକେତନ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୂଢ଼ ହୋଇ ପଡିଲେ—କଣ୍ଠରୁ ତାଙ୍କର ବାକ୍‌ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ହୁଏତ ଆଶା କରିନଥିଲେ ତାଙ୍କର ଏହି ଅନର୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣନାର ନଦୀ ହଠାତ୍ କେଉଁ ଗିରି ପ୍ରଦେଶରେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ସେ ଆଶା କରି ନଥିଲେ ନିଭା ଏହାକୁ ଏତେ ହୀନ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବ ବୋଲି । ତାଙ୍କୁ ନୀରବ ଦେଖି ନିଭା ପୁଣି କହିଲା—'ମଦ୍ୟପ, ବେଶ୍ୟାଶକ୍ତ, ଲମ୍ପଟମାନେ ଯେଉଁ ବଂଶକୁ ମଣ୍ଡନ କରିଥିଲେ ସେହି କଳଙ୍କିତ ବଂଶର ବଧୂ ହୋଇଆସିବା ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ମୋ ବଂଶର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ । ମୁଁ ଦରିଦ୍ର ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ମୋ ବଂଶର ପଶ୍ଚାତ ଦେଶରେ ଏଇ କଳଙ୍କମୟ ଇତିହାସ ନାହିଁ । ଆମେ ଶିଖିଛୁ ଆଦର୍ଶନାରୀ ହୋଇ କେମିତି ସ୍ୱାମୀସେବା କରିବାକୁ ହୁଏ, ଆମ ବଂଶର ପୁରୁଷମାନେ ଶିଖିଛନ୍ତି ଧର୍ମପତ୍ନୀର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ପାଉଣା କେମିତି ଦେବାକୁ ହୁଏ । ତୁମେ ଜାଣ ବହୁପତ୍ନୀର ସଂଭୋଗ ଆମ ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ପରକୀୟା ସଂଭୋଗ

ସତର

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଆମ ଧର୍ମର ବାହାରେ । ଆମେ ତ ବୈଷ୍ଣବ ଲୋକ, କିମ୍ବା ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ବଙ୍ଗଦେଶର ଅଧିବାସୀ ଲୋକ । ପରକୀୟା ସମ୍ଭୋଗ ମହାପାପ ଭିତରେ ଗଣ୍ୟ ହେବାର କଥା......'

ମୀନକେତନ ବାଧା ଦେଇ କହିଲେ—'ସେମାନେ ତ ପରକୀୟା ନୁହନ୍ତି । ତୁମେ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଲ ନିଭା, ସେମାନେ ଯେ ସମସ୍ତେ ଏଇ ବଂଶର ରକ୍ଷିତା ଥିଲେ ।'

'ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝିଛି—ଯେଉଁମାନେ ଧର୍ମପତ୍ନୀ ନୁହନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେହର କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟାଇବା କୌଣସିମତେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇ ନପାରେ । ତାହା ଏକ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଅପରାଧ ।'

'ହୋଇପାରେ ଅପରାଧ, ହୋଇପାରେ ଅନ୍ୟାୟ, ମହାପାପ, ସବୁକିଛି । ମାତ୍ର ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଏମିତି ଭାବରେ ଉପଭୋଗ୍ୟ କରି ପାରୁଥିଲେ ।'

'ସେଇଥିପାଇଁ ତୁମେ ମଧ୍ୟ ତୁମର ଜୀବନକୁ ସେମିତି ଭାବରେ ଉପଭୋଗ୍ୟ କରିବାକୁ ଚାହଁ !' ନିଭାର କଣ୍ଠରେ ଦୃଢ଼ତା, ମନରେ ଉତ୍ତେଜନାର ଭାବ । ସେ ଆହୁରି ଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ତୁମର ମୋର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ ବେଳେ ଏ ସବୁର ବିନ୍ଦୁ ବିସର୍ଗ ମୁଁ ଜାଣି ନଥିଲି । ତୁମର ରୂପଗୁଣର ଅଭିନୟରେ ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି ଅନ୍ଧ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଏଇ ଅବିବେକୀ କର୍ମର ଉଚିତ ଶାସ୍ତି ତମେ ଦେଇ ସାରିଲଣି । ନିଜର ଧର୍ମପତ୍ନୀକୁ ଛାଡ଼ି, ତମେ ବାହାରିପାଉଛ ନୈଶ ଅଭିଯାନରେ; ନିଜର ପଶୁ ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତି ଚରିତାର୍ଥ କରିବାପାଇଁ ତୁମେ ତୁମର ଜୀବନକୁ ବିପଦାପନ୍ନ କରୁଚ । ହୀନ କଳୁଷିତ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ହରାଇ ତମେ ହେଉଚ ବେଶ୍ୟାସକ୍ତ......'

'ନିଭା !' ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ମୀନକେତନଙ୍କ କଣ୍ଠ—'କିଏ ତମକୁ ଦେଇଛି ଏ ଦୁଃସମ୍ବାଦ ? କେଉଁ ସାହସରେ ତମେ ଆଜି ମୋର ସ୍ୱାମୀତ୍ୱକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଚ—ଅପମାନିତ କରୁଚ ମୋର ପୁରୁଷତ୍ୱକୁ ? କାହାର ଇଙ୍ଗିତରେ ତୁମେ ଆଜି ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶ ମୁହଁରେ କଳଙ୍କର କାଳିମା ଲେପନ କରୁଚ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ପଶ୍ଚାତପଦ ହେଉନାହିଁ ? ତୁମର ଏ ବାକ୍ୟବାଣ ଅସହ୍ୟ । ନଭା, ତୁମର ସରଳ ଶାନ୍ତ ପ୍ରକୃତି ଆଜି ଏମିତି ବିଷାକ୍ତ ହେଲା କେମିତି ? କେମିତି ତୁମେ ଭୁଲିଗଲ ଜୀବନ-ବସନ୍ତର କୁହୁରବ, ସୁରଭିତ ମଳୟର ମୃଦୁ ଗୁଞ୍ଜରଣ ?'

'ନଭା କିଛି ଭୁଲି ନାହିଁ । ନିଃସଙ୍ଗ ରଜନୀର ଦୁଃଖଦ ପଲ୍ଲବତଳେ ଶୋଇରହି ସେ ଅନବରତ ଚିନ୍ତା କରିଚି ଗତ ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନମୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ । ବିଗତ ବସନ୍ତର ହରିତ ସ୍ମୃତିରେ ସେ ହୋଇ ଉଠିଛି ଆତ୍ମବିଭୋର । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ ତାର ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଯାଇଛି । ତୁମେ ନିଷ୍ଠୁର, ତୁମେ ପାଷାଣ, ତୁମେ କଣ ଭାବିଚ, ଗୋଟିଏ ତରୁଣୀକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବାପାଇଁ ଏଇ ପଥରର ପ୍ରାସାଦ, ରତ୍ନଭଣ୍ଡାର, ସୁନାର ଦୀପ କି, ଗଜଦନ୍ତର ପଲଙ୍କହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ?' "

" 'ହୁଁ, ଆଉ ତୁମେ କଣ ଭାବିଚ ନଭା, ତୁମର ଏଇ କ୍ଷୟଶୀଳ ଯୌବନ, ରଙ୍ଗହୀନ ଅଧର, ନୟନକୋଣର କଟାକ୍ଷ ଗୋଟିଏ ଯୁବକକୁ ଚିରଦିନ ବାନ୍ଧି ରଖିବାପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ? ବିରାଟ ପୃଥିବୀ ତାର ଶୋଭାର ଭଣ୍ଡାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରି ଦେଇଛି ଏଇ ମଣିଷର ଉପଭୋଗ ପାଇଁ । କ୍ଷଣିକ ଜୀବନର କେତୋଟି ମାତ୍ର ବର୍ଷ ଭିତରେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରି ନ ପାରିଲେ ଏ ଜୀବନ ସିନା ତୁଚ୍ଛ ହୋଇଯିବ—ବୃଥା ହୋଇଯିବ ଜନ୍ମ ।'

'ତୁମେ ଭୁଲ କହୁଛ । ଅପଥରେ ଯାଇ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାର ଅର୍ଥ ଧ୍ୱଂସ ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବା । ଧ୍ୱଂସର ତାଣ୍ଡବ ଭିତରେ ତୁମେ ଯଦି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହଁ, ତେବେ ସେ ଉପଭୋଗ କଣ ଉପଭୋଗ, ନା ସେ ଦୁଃଖାନୁଭୂତିର ସହଜ ସରଳ ପଥ ? ତୁମେ ଏମିତି ହେବ ବୋଲି ମୁଁ କଳ୍ପନା କରି ନଥିଲି । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ପବିତ୍ର ବନ୍ଧନ ଭିତରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ସମ୍ପର୍କ ରହି ନପାରେ ।'

ନଭା ଚୁପ୍ ରହିଲା । ଯେଉଁ ବଂଶର ବଧୂ ହୋଇ ସେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା, ନିଜେ ଶିକ୍ଷିତା ଆଧୁନିକା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଯାହା ସଂସ୍କାରକୁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲା, ସେହି ବଂଶ ଆଜି ତା ନିକଟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତୁଚ୍ଛ ମନେହେଲା । ମୀନକେତନଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ମୁଖକୁ ଚାହିଁ କାଇଁ କାଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ସେ ।

ଉଣେଇଶ

ନିଭା ନାରୀ—ନାରୀତ୍ୱର ପୂର୍ଣ୍ଣବିକାଶ ତା'ଠେଇଁ ।'

ମୀନକେତନ ମନ ଭିତରେ ନିଜକୃତ କର୍ମର ତର୍ଜମା କରୁଥିଲେ । ରାତ୍ରିର ଗମ୍ଭୀରତା ସହିତ ତାଙ୍କ ମନର ଗମ୍ଭୀରତାକୁ ତୁଳନା କରୁକରୁ ସେ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଗମ୍ଭୀର ରାତ୍ରିର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଭଙ୍ଗ କରି ବେଳେବେଳେ ଯଦି ପକ୍ଷୀର କାକଳି ଶ୍ରୁତିଗୋଚର ହୁଏ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ରାତ୍ରିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ହ୍ରାସ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯୌବନ ତରଂଗରେ ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ଭାସି ନ ଉଠି ଯଦି ଅଧିକ ଫୁଲ ଭାସି ଉଠନ୍ତି ତେବେ ସେ ତ ଯୌବନର ଗୌରବ । ଜୀବନର ପରିତୃପ୍ତି ପାଇଁ ଏକାଧିକ-ନାରୀର ଯେ ପ୍ରୟୋଜନ, ସେ ଏହା ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଧର୍ମପତ୍ନୀର ଚକ୍ଷୁଲୋତକ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅସହ୍ୟ । ନିଭା କାନ୍ଦିଲେ ସେଇ କ୍ରନ୍ଦନର ବିଷାଦଛନ୍ଦ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ତନ୍ତ୍ରୀକୁ ଝଙ୍କୃତ କରେ । ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଭାର ପ୍ରେମ, ଯୌବନ, ଚଞ୍ଚଳତା, ମଧୁରତା ସବୁ କିଛି ସତ୍ୟ । ପ୍ରେମ ଅନୁଭୂତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗାଢ଼ । ତାକୁ ସେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଦେବେ ନାହିଁ ।

ପଲଙ୍କ ଉପରେ ସେ ଉଠି ବସିଲେ । ନିଭା ଦେହର ସ୍ପର୍ଶ ସୁରଭିତ କଲା ତାଙ୍କ ତନୁ ମନକୁ । ତାର ମୃଦୁ ଚଞ୍ଚଳ ନିଶ୍ୱାସ ଅସ୍ଥିର କଲା ତାଙ୍କ ଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସକୁ । ସେ ତାର ପୃଷ୍ଠ ଦେଶରେ ହସ୍ତ ସଞ୍ଚାଳନ କରି କହିଲେ— 'ରାଣି, ତୁମରି ଶାନ୍ତିପାଇଁ ମୁଁ ତୁମର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ମାନିଛି । ଅସଂଖ୍ୟ-ବଜ୍ର ପାତରେ ଆଜି ମୁଁ ମରଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରୁଛି । ତୁମର ଦୁଃଖାଶ୍ରୁ ମୋ ହୃଦୟ କନ୍ଦରରେ ବୁହାଇ ଦେଇଛି ଏକ ସ୍ରୋତ—ତାହାରି ତପ୍ତ ସ୍ପର୍ଶରେ ସର୍ବାଂଗ ମୋର ଉତ୍ତପ୍ତ । ତୁମେ ହସ, ତୁମରି ସେଇ ଲଳିତ ହସରେ ପୁରି ଉଠୁ ଏଇ ଶୟନକକ୍ଷ—ନୀଳାଲୋକକୁ ନିର୍ବାପିତ କରି ତୁମ କନକ-ଦେହ-ଦୀପାଳିର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଲୋକରେ ଆଲୋକିତ କରିଦିଅ ଏଇ କାମର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ।'

କର ଲେଉଟାଇଲା ନିଭା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଏଇ କାକୁତି ତା ଦେହ ମନକୁ ଦେଲା ଚକିତ ଜ୍ୟୋସ୍ନାର ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶ ।

'ତୁମେ ସତକରି କୁହ, ଆଉ ମୋତେ ନିରାଶ କରିବ ନାହିଁ ?'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ମୀନକେତନଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ ଯୁଗଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ କହିଲେ—'ନିଭା, ଯାହା କିଛି ହେଲେମଧ୍ୟ ମୋ ମନ ମନ୍ଦିରର ଆସନ ତୁମରି ପାଇଁ କେବଳ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ମୀନକେତନ ଲମ୍ପଟ, ବ୍ୟଭିଚାରୀ, ବେଶ୍ୟାଶକ୍ତ ସବୁକିଛି ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ହେଲେ ତୁମକୁ ଭୁଲି ପାରିବ ନାହିଁ ।'

ରାତି ପ୍ରଭାତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ମୃଦୁ ଶୀତଳ ପବନ ବୋହି ଯାଉଥିଲା ନୂତନ ସକାଳର ବାର୍ତ୍ତା । ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ପ୍ରକୋଷ୍ଠର ଆଲୋକ । ବୃକ୍ଷଲତାର ପତ୍ରେ ପତ୍ରେ ଜମି ଆସୁଥିଲା ମୁକ୍ତାବିନ୍ଦୁ ନୀହାର । ଅଦୂର ମନ୍ଦିରରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବା କେଉଁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର କଣ୍ଠରୁ ଶୁଭୁଥିଲା ଜୟଦେବ କବିଙ୍କ ରଚିତ ଲଳିତ ଦଶାବତାର କବିତା ।

ମୀନକେତନ ଆଉ ନିଭାଙ୍କ ନୟନରେ ଭରି ଆସୁଥିଲା ତନ୍ଦ୍ରା । ପୁଷ୍ପମାଳା ଶୋଭିତ ଉପାଧାନ ବକ୍ଷରେ ମସ୍ତକ ରଖି ନିଦ୍ରାଦେବୀଙ୍କ ଆରାଧନା କଲେ ଦୁହେଁଯାକ । ମୀନକେତନ ଶୃଙ୍ଗାର କ୍ରୀଡ଼ାରେ କ୍ଳାନ୍ତହୋଇ ରାତିର ଶେଷ ପ୍ରହରରେ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ଗୃହକୁ—ନିଭା ବିରହ-କାତର ନୟନରେ ରାତି ଗୃହିଁ କ୍ଳାନ୍ତ କରିଥିଲା ନିଜକୁ । ସେହି ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଶୟନରେ ହସି ଉଠୁଥିଲା ପୃଥିବୀ···।

ପ୍ରଭାତ ଆସୁଥିଲା ରାତି···।

=ତିନ=

'କୁନ୍ତଳା, କୁନ୍ତଳା !'

କୁନ୍ତଳା ଏକାକିନୀ ତାର ଶୟନ କକ୍ଷରେ ଶୋଇରହି କୌଣସି ଏକ ଉପନ୍ୟାସ ପଠନରେ ରତ ଥିଲା । ତାକୁ ଡାକି ଡାକି ହଠାତ୍ ନିଭା ପଶି ଆସିଲା ଭିତରକୁ । ପଲଙ୍କ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲା କୁନ୍ତଳା ।

'ନୂଆବୋଉ, ହଠାତ୍······'

ହସିଲା ନିଭା—'ହଁ, ମୋ ଆସିବା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ବୋଲି ଭାବୁଛ, ନା ? କିନ୍ତୁ ଏହା ଆଦୌ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ନୁହେଁ । ତୁମରି କାମରେ ମୁଁ ତୁମ ପାଖକୁ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଆସିଛି । ଅବଶ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର । କିନ୍ତୁ, ଦାୟିତ୍ୱ ଆମର ହେଲେ ବି ତୁମର ମତାମତ ବହୁ ପରିମାଣରେ ପ୍ରୟୋଜନ ।'

କୁନ୍ତଳା ବୁଝିପାରିଲା—କୌଣସି ନା କୌଣସି ଏକ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ବିଷୟର ପ୍ରସ୍ତାବ ନେଇ ନୂଆବୋଉ ଆସିଛନ୍ତି । ତାର ବିବାହ ବୟସ ହେବା ଦିନଠୁ ତାକୁ ଏମିତି କେତୋଟି ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । କେଉଁଠି ରୂପ ଅଛି ତ ବିଦ୍ୟା ନାହିଁ, ବିଦ୍ୟା ଅଛି ତ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ, ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଛି ତ ରୂପନାହିଁ ଅଥବା ବିଦ୍ୟା ନାହିଁ । କାହାକୁ ଅବା କନ୍ୟାପାତ୍ରୀ ପସନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ ।

ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଆଗରେ ବିବାହ ଏକ ଦୁରୂହ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ଉଠିଛି । ସେଇ ସମସ୍ୟାର ଶୀକାର ହୋଇଛି କୁନ୍ତଳା । ତା ବିଭାଘର କେତୋଟି ବର୍ଷ ଆଗରୁ ହୋଇ ସାରିଥାନ୍ତା । ନୟନପୁରର ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶ ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ କନ୍ୟାଦାନର ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜ୍ଜନ କରି ଆସିଛି ଯୁଗେ ଯୁଗେ । କିନ୍ତୁ ଯୁଗର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ଏଇ ବଂଶର ଜୀବନ-ପ୍ରଣାଳୀ, ଚାଲ ଚଳଣି, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର, କ୍ରିୟା କର୍ମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖା ଦେଇଛି ।

କୁନ୍ତଳାର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପୁଣିଥରେ ଉଠିଛି ।

'ନୂଆବୋଉ' ସେ କହିଲା—'ମତେ ଆଉ ସେ ସବୁ ଭିତରକୁ ଟାଣୁଛ କାହିଁକି ? ମୋର ଜ୍ଞାନ, ବୁଦ୍ଧିଠାରୁ ତମର ତ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ । ତୁମେ ଅଭିଜ୍ଞ, ତୁମେ ତ ସବୁ କଥାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ପାରନ୍ତ !'

'ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କରିବି ନାହିଁ । ତୁମେ ପରା ଆଜିକାଲିର ଝିଅ । ପରେ ପୁଣି ଭାଇ ଭାଉଜଙ୍କୁ ଦୋଷଦେବ । ତେଣୁ ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ଇଚ୍ଛା, ତୁମର ମତାମତ ଉପରେ ସବୁ ହେବ ।'

'ମା ଅଛନ୍ତି......'

'ମାଙ୍କ ମତ ସହିତ ଏକହୋଇ ପାରିଲେ ତ । ଆଉ ସେତ ସବୁ ଭାର ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ଉପରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି ।'

'ବେଶ ତାହାହେଲେ ଭାଇ ଯାହା କରିବାର କରନ୍ତୁ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ଶୁଣ, କଟକ ସହରରେ—ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଥିଲା, ସେହି ଅନୁସାରେ ସେଠାରୁ ନିଜେ ତୁମ ଭାବୀ ବରଟି ତୁମକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ସାତ ସମୁଦ୍ର, ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ ଏଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ତୁମକୁ ସେ ଦେଖିବେ—ଆଉ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ଦେଖିବ । ତମ ଭାଇ କହୁଥିଲେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଜଣେ କବି—ତମେ ହେବ ତାଙ୍କର କବିତା ! ଏମ୍. ଏ. ପାସ୍ କରିଛନ୍ତି । ଘରେ ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଜମିଦାରୀ ଥିଲା ଚାଲି ଯାଇଛି । ଜମିବାଡି ବହୁତ ଅଛି । ବୟସ ତେଇଶି କି ଚବିଶ । ଦେଖିବାକୁ କୁଆଡ଼େ ଭାରି ସୁନ୍ଦର—ସ୍ୱର୍ଗପୁରର କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପରି ଦେହେରା । କୋଷ୍ଠୀରେ ରାଜଯୋଟକ ହୋଇଛି ।'

'ନୁଆବୋଉ......'

'କୁହ କୁନ୍ତଳା, ଆଉ ତୁମେ କଣ ଚାହଁ ?'

'ତୁମ ମତରେ ମୋର ମତ । ତୁମେ ତ ମୋ ଅମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କିଛି କରିବ ନାହିଁ ।'

'ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କରୁ କରୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଅମଙ୍ଗଳ ହୁଏ । ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ବରାଦ—ଆଜି ସଂଧ୍ୟା ଛଅଟା ସମୟରେ ତୁମର ଭାବୀପତି ତୁମକୁ ଦେଖିବେ । ତା ପରେ ତୁମ ଉଭୟଙ୍କ ମତରେ ଯାହା କିଛି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରାଯିବ । ତୁମେ ଥାଅ, ମୁଁ ଯାଏଁ ...'

'ପୁଣି ଆସିବ ନୁଆବୋଉ !'

'ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ ଗୋ ! । ତୁମର ପରିପାଟୀ ରଚନା କରିବାର ଭାର ତ ମୋ ଉପରେ । ତୁମକୁ ଏମିତି ରୂପରେ ସଜାଇ ଦେବି, ଯେମିତି ଅତିଥିଙ୍କର ଚକ୍ଷୁ ଆଉ ଲେଉଟିଯିବ ନାହିଁ ...'

ନିଭା ସହାସ୍ୟ ବଦନରେ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲା ।

କୁନ୍ତଳାର ଠିକ ଅନ୍ତର ପ୍ରାଣବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଦେହରେ ତାର ଅଭିନବ ଅନୁଭୂତି—ହର୍ଷ ଆଉ ବିଷାଦ । ତପସ୍ୱିନୀର ଯୁଗ ଯୁଗର ତପସ୍ୟା କଣ ସଫଳ ହେବ ? ନିଦ୍ରା ଆଉ ଜାଗରଣରେ ସେ ଯେଉଁ ରାଜକୁମାରର ପରିକଳ୍ପନାରେ ବିଭୋର ହୋଇଛି, ସେ ସ୍ୱପ୍ନ କି ସତେ ତାର ସତ୍ୟ ହେବ ?

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର କେତସ୍ କୁଞ୍ଜ—ସହକାର ଉଦ୍ୟାନ ସତେ କି ତୋଳିବ ଏକ ପ୍ରୀତିସ୍ନିଗ୍ଧ ରାଗିଣୀ—ଆକାଶର ସ୍ତରେ ସ୍ତରେ ମେଘ ଖଣ୍ଡର ଅଦ୍ଭୁତ ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶରେ କଣ ବାଜଣି ଉଠିବ ଜୀବନର କଦମ୍ବ ?

ମନରେ ଅହେତୁକୀ ଭୟ । କିଏ ଜାଣେ କଣ ହେବ ? ଆଗନ୍ତୁକ ଅତଏବ ଯଦି ତାର ଶାଣିତ କଟାକ୍ଷ, ରକ୍ତ ବିମ୍ବ ଅଧର, ହେମଗୌର ତନୁ, କାଳ-କୁଟ କବରୀ, ସ୍ମିତହାସ୍ୟ ବଦନକୁ ପାଦରେ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଆସିଥିବା ପଥରେ ପୁଣି ଲେଉଟି ଯାଆନ୍ତି ? ତେବେ···ତେବେ···?

କଣ ହେବ ତେବେ ? ନବକୁମାରୀର କୋମଳ ପ୍ରାଣରେ ଉଠିବ ସିନା ବିଷାଦର ମୂର୍ଚ୍ଛନା—ଲଜ୍ଜାପନ୍ନ ଝରିଇବ ନୟନରୁ ଲୋତକ । ଆଉ ଏଇ ବିରାଟ ପ୍ରାସାଦର ଦାସଦାସୀମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ସେ ହେବ ନିତାନ୍ତ ହେୟ ।

ହେ ଭଗବାନ ! ହେ ମା ଜୟଦୁର୍ଗା । ହାତ ତୋଳି ନମସ୍କାର କଲା ସେ । କୁମାରୀ ଜୀବନରେ କି ତୀବ୍ର ପରୀକ୍ଷା—ପ୍ରାଣାନ୍ତକ ଉତ୍କଣ୍ଠା । ଏ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ଶେଷ କେବେ ପ୍ରଭୋ !

ଆଜି ସଂଧ୍ୟାରେ ସେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବ ପରୀକ୍ଷା କକ୍ଷରେ । ନୂଆବୋଉ ତାକୁ ମିଥ୍ୟା କହୁଛନ୍ତି—ତାର ମତାମତଠାରୁ ଅପର ପକ୍ଷର ମତାମତ ଉପରେ ବେଶୀ ନିର୍ଭର କରେ । ଆଗନ୍ତୁକ କିଏ—କଲେଜର ବାଧୀ । କୁନ୍ତଳାର ଏଇ ରୂପର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଦୋଳି ପାରିବ ତ ଏକ ପ୍ରଣୟର ମନ୍ଦାକିନୀ ? କେଜାଣି ! ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପରିମାପ ବିଭିନ୍ନ ଚକ୍ଷୁରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାଏ ।

କୁନ୍ତଳା ପଲଙ୍କ ଡେଇଁ ପ୍ରସାଧନ କକ୍ଷରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ସମ୍ମୁଖରେ ବିରାଟ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଦର୍ପଣ—ତାହାରି ଆଗରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଠିଆହୋଇ ନିଜେ ନିଜ ରୂପରେ ସେ ଚମତ୍କୃତ ହେଲା । ଯା ପୂର୍ବରୁ ସେ କେବେ ନିଜକୁ ଏତେ ସୁନ୍ଦର କରି ଦେଖି ନ ଥିଲା ! ବାସ୍ତବିକ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ—ନିଜର ଚକ୍ଷୁ ଯୁଗଳର ମାପ-ଦଣ୍ଡରେ ସେ ନିଜରୂପ ସହିତ ତୁଳନା କଲା ତାର ପରିଚିତା ସଙ୍ଗିନୀ-ମାନଙ୍କୁ । ତାର କଳ୍ପନାରେ ସେ ସବୁଠୁ ସୁନ୍ଦରୀ ! ମାତ୍ର ତାର ଚନ୍ଦ୍ରାଧାରୀ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ପୁଣି ପରାଭୂତ ହେଲେ । ତାର ନୂଆବୋଉ ନିଭା—ନିଭା ତ କଣ ସେ ବେଶୀ ସୁନ୍ଦରୀ ? ନିଭାର ସମସ୍ତ ଅବୟବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେବତାର ଯେମିତି ଏକ କମନୀୟ ସୃଷ୍ଟି—ତା’ ପାଖରେ କୁନ୍ତଳାକୁ ପରାସ୍ତ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ସେ ନିଜର ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତାରେ ନିଜେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ ଯେମିତି । ପୁଣି ସେ ପାଉଥିଲେ ତା ଦେହ ଉଦ୍ୟାନରେ ଅଜାନ ମଳୟର ସ୍ପର୍ଶ । ବସନ୍ତର ଆଗମନରେ ପୁଲକିତ କୋକିଳ ବଧୂ ନିଜର ମଧୁ ନିନାଦ କଣ୍ଠରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ନିନାଦିତ କଲାଭଳି, କୁନ୍ତଳାର କଣ୍ଠତଟରୁ ଉଠୁଥିଲା ଫାଲ୍‌ଗୁନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ମନୋମୁଗ୍‌ଧକର ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ରାଗିଣୀର ଛନ୍ଦ । ଦୀର୍ଘାଙ୍ଗିରେ ତାର ଅଭିରାମ ଭଙ୍ଗୀ—ଆକୁଳତାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ମନପ୍ରାଣ ।

ଅଥୟ ହୋଇ ସେ ଧାଇଁଗଲେ ନିଭାର ଇନ୍ଦ୍ରଭୁବନନନ୍ଦୀ କକ୍ଷକୁ । ନିଭା ସେତେବେଳେ କେଶବିନ୍ୟାସ ଶେଷକରି ସ୍ନାନପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା । ଅସମ୍ଭାଳ ବେଶରେ କୁନ୍ତଳାକୁ ଦେଖି ସେ ପ୍ରଶ୍ନକଲା—‘କଣହେଲା ତୁମର କୁନ୍ତଳା ? ତୁମେ ଯେ ଖୁବ ବ୍ୟସ୍ତ ଦେଖା ଯାଉଛ !’

କୁନ୍ତଳା କଣ୍ଠ ସ୍ୱରକୁ ବିନମ୍ର କରି କହିଲା—‘ନୂଆବୋଉ, ମତେ ଆଉ ଏ ଜୀବ୍‌ ପରୀକ୍ଷା ଭିତରକୁ ନିଅନାହିଁ । ତୁମେ ମୋପାଖରୁ ଚାଲି ଆସିବାଠାରୁ ମୁଁ ଯେମିତି କେଉଁ ଏକ ଅଭାବନ୍ତ ଚିନ୍ତାରେ ଜର୍ଜର ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । କାହିଁକି ମୁଁ ବିଭାହେବି ? କଣପାଇଁ ଏ ସବୁର ଆୟୋଜନ ? ନାରୀଜନ୍ମର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା କଣ କେବଳ ବିବାହରେ ?

ନିଭା ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ କୁମାରୀ କନ୍ୟାର ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନର ସାରମର୍ମ । ହଠାତ୍ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ କୁନ୍ତଳା ଆଜି ଏପରି ଉକ୍ତି କରୁଛି ?

ବିବାହ ତ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି—କାମନାର ନିର୍ବାପନ ତ ଏକ ଶାରୀରିକ ଆବଶ୍ୟକତା । ସେ କହିଲା—‘କୁନ୍ତଳା, ବିବାହ ଯଦି ମଧୁଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ତେବେ ସେ ବିବାହ ନିଶ୍ଚୟ ନାରୀଜୀବନର ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ ।’

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ବେଶ୍, ତା ଯଦି ସତ୍ୟହୁଏ, ତେବେ ମୋ ବିବାହ ଯେ ମଧୁମୟ ହେବ, ଏଥିରେ କେଉଁ ନିଶ୍ଚିତତା ଅଛି ?' ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

'ବିବାହ ନିଶ୍ଚୟ ମଧୁମୟ, କିନ୍ତୁ ତା ନ ହେବା ବ୍ୟତିକ୍ରମ ।'

କୁନ୍ତଳା ଅସଂଯତ ସ୍ୱରରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା—'କୁହ ନୂଆବୋଉ, ତୁମେ ଯେ ବିବାହ କରିଛ, ତୁମ ବିବାହ କଣ ମଧୁମୟ ହୋଇଛି ?'

ବିସ୍ମୟ ବିସ୍ଫାରିତ ନେତ୍ରରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ନିଭା । ତା ମନ କାନନରେ ଯେଉଁ କଠିଣ ଶିଳାର ଆଘାତ ସେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପାଉଛି—ସେ ଆଘାତର ବ୍ୟଥା ପ୍ରକାଶିତ ନ ହେବା ଉଚିତ । ମୀନକେତନ କୁନ୍ତଳାର ଅଗ୍ରଜ । ତା' ପାଖରେ କୌଣସି କଥା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ସେ ଚାହେଁନା । ଅରଣ୍ୟାଣୀ ଯେତେବେଳେ ଅଗ୍ନିର ଧ୍ୱଂସ ଲୀଳାରେ ଦଗ୍ଧୀଭୂତ ହୁଏ; ସମସ୍ତେ ସେକଥା ଜାଣନ୍ତି—କିନ୍ତୁ ମନ କାନନର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଅଗ୍ନି କାହାର ନୟନରେ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ତଥାପି ତା' ମଧ୍ୟରେ ଭରି ରହିଥାଏ ଅସୀମ ଯନ୍ତ୍ରଣା—ବିଷାଦମୟ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ।

ନିଭା ନିର୍ବାକ୍ !

କୁନ୍ତଳା ପୁଣି କହିଲା—'କୁହ ନୂଆବୋଉ, ବିବାହର ଯେଉଁ ରଙ୍ଗୀନ କଳ୍ପନାରେ ମନପ୍ରାଣ ରଞ୍ଜାଇ ତମେ ବିବାହ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲ, ସେ କଳ୍ପନା, ସେ ଭାବନା ବର୍ତ୍ତମାନ କଣ ଅଛି ? କୁହ ନୂଆବୋଉ ?'

'କୁନ୍ତଳା, ମିଥ୍ୟା, ତୁମେ ଯାହା କହୁଛ, ତା' ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଳୀକ । କିଏ କହେ ମୋ ବିବାହ ମଧୁମୟ ହୋଇନାହିଁ ? କିଏ କହେ ମୋ କୁମାରୀ ମନର ଅଭିଳାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇନାହିଁ ?'

'ନୂଆବୋଉ, ସତ୍ୟ କେବେ ଲୁଚି ରହେନା—'

'ଭୁଲ୍, ମିଥ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ଠିକ ସତ୍ୟଭଳି ବୋଧହୁଏ । ତମେ ମିଥ୍ୟା କହୁଚ କୁନ୍ତଳା । ନୟନସୁନ୍ଦର ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂ କଣ କେବେ ଦୁଃଖିନୀ ହୋଇପାରେ ? ଯା' କଣ ସମ୍ଭବ ? ତୁମେ ତ ନିଜେ 'ସେଦିନ କହୁଥିଲ...'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ଆଉ ନୁଆବୋଉ, ମୁଁ ସେଦିନ ତୁମ ପ୍ରାଣରେ ଅନେକ ଆଘାତ ଦେଇଛି । ଭାଇଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଅଚଳାଚଳ ଭକ୍ତିହିଁ ମତେ ସେଦିନ ଏସବୁ କହିବାକୁ ସାହସ ଯୋଗାଇ ଥିଲା । ଆଜି ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁଛି···ତୁମେ ଭାରି ରାଗ କରୁଛ, ନା ?'

'ନା, ମୁଁ ତ ଛୋଟ ରାକ ବସ୍ତୁକୁ ଦମନ କରୁଛି । ମୁଁ ନିର୍ବିକାର ।'

'ନୂଆବୋଉ, ତମ କଲ୍ୟାଣରୁ ଯଦି ମୋ ବିବାହ ସୁଖମୟ ହୁଏ, ବିବାହ କରିବାପାଇଁ ମୁଁ ରାଜି । କିନ୍ତୁ···'

'କିନ୍ତୁ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ତୁମକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ହେବ ।'

କୁନ୍ତଳା ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ନୀରବ ରହିବା ପରେ ନିମ୍ନ ସ୍ୱରେ କହିଲା—'ମୁଁ ସ୍ନାନପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ସାରିଥିଲି । ତମେ ଏବେ ଯାଅ । ସଂଧ୍ୟା ଛଅଟା କଥା ପାଶୋରି ନ ଯାଅ ଯେମିତି । ମୁଁ କଲ୍ୟାଣ କରୁଛି କୁନ୍ତଳା, ତମ ବିବାହ କଣ୍ଟକ ମଧୁଯୁକ୍ତ ହେବ ।'

'ତୁମ ଦୟା ନୁଆବୋଉ !'

ନିତ୍ୟ ସ୍ନାନ ନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତ ସରଞ୍ଜାମ ଧରି ସ୍ନାନାଗାରରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ମନ ନେଇ ଫେରିଲା କୁନ୍ତଳା । ବାରମ୍ବାର ଏପରି ପରୀକ୍ଷାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ସେ ଆଉ ଚାହେଁନା । ଯାହାକିଛି ଗୋଟାଏ ମୀମାଂସା ହୋଇଯିବା ଉଚିତ । ବିବାହର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ନିର୍ଭର କରେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ । ପରସ୍ପର ସହିତ ପରସ୍ପରର ସହଯୋଗ, କ୍ଷମା, ତ୍ୟାଗ ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା ସଂସାର ସ୍ୱର୍ଗ ସମାନ ହୁଏ । ସେ ଚାହୁଁଥିଲା ଏମିତି ଏକ ସ୍ୱର୍ଗ, ଯେଉଁଠି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ହୋଇଥିବ ସ୍ୱାର୍ଥପରତା, ନୀଚତା, ହୀନତା—ଯେଉଁଠି ଅନବରତ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେଉଥିବ ମନୋହାରୀ ଅନିର୍ବଚନୀୟ ପାରିଜାତ—ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବ ପ୍ରୀତି-ସ୍ନିଗ୍ଧ ତଟିନୀର ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲିଳ । ଅନିଶ୍ଚିତ ସଂଧ୍ୟାର କଳ୍ପିତ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଆଉ ଭଲଲାଗେ ନାହିଁ । କଳନା ଯଦି ଖାଲି କଳନାରେ ରହେ, ସେ କଳନା ବରଂ ଭୟଙ୍କର । ଏହି ବିରାଟ ବିଶ୍ୱର ପତନୋନ୍ମୁଖୀ ଆଭିଜାତ୍ୟର ସ୍ତୂପ ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ନିତ୍ୟ ହେଉ-

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଥିଲା ନିର୍ଗୁଣ । ତାର ଏଇ ଆନିତମ୍ବଲମ୍ବୀ କେଶର ଭୁରୁ ଭୁରୁ ଗନ୍ଧରେ ଆମୋଦିତ ହେଉଥିଲା ଦିଗ୍‌ଦିଗନ୍ତ ।

• • • • • • • • • •

ଇସ୍, କି ରୂପ, କି ନୟନ, କି କାନ୍ତି ! କୁନ୍ତଳା ତଟସ୍ଥ ହେଲା । ଏହି ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଯୁବା ତା ଜୀବନସାଥୀ ହୋଇ ପାରିଲେ ସେ ନିଜକୁ ମହା ଭାଗ୍ୟବତୀ ମଣିବ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଛ'ଟାର ଆଲୋକିତ କକ୍ଷ—ନିର୍ଜନ, ନିଭୃତ । କୁନ୍ତଳାର ପ୍ରଣୟପ୍ରାର୍ଥୀ ଯୁବକ ଅଶୋକ ଗୋଟିଏ ଚେୟାର ଉପରେ ଉପବେଶନ କରିଛନ୍ତି । ଠିକ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପଡିଥିବା ଚେୟାରରେ ନାଲି—ଆଉ ଟିକିଏ ଦକ୍ଷିଣକୁ କୁନ୍ତଳା ।

ଅଶୋକ ବେଶ ମିଷ୍ଟଭାଷୀ—ଆକାଶର ପୂର୍ବ ଦେଶରେ ଘନକୃଷ୍ଣ ମେଘ ଦେହରେ ବିଜୁଳିର ଚଞ୍ଚଳତା ପରି ଭ୍ରୂଯୁଗଳ ନଚାଇ ସେ କହିଲେ— 'କୁନ୍ତଳା, ମୁଁ ଭାରି କୁତ୍ସ, ସଭିଏଁ କହନ୍ତି ମୁଁ ଭାରି ଲଦ୍‌ଖୋର, ତୁମେ ମତେ ବିଭାହୋଇ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବ ତ ?'

ନୂଆଲୋକ ସମ୍ମୁଖରେ ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନରେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିଲା କୁନ୍ତଳା—ସେ କି ଉତ୍ତର ଦେବ ତା' ପାଟିକୁ ଭାଷା ଆସିଲା ନାହିଁ ।

ନାଲି ସ୍ମିତ ହସି କହିଲା—'ପରୀକ୍ଷକଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ ବଡ଼ କଠିନ...... ।'

'ପରୀକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ସେମିତି କଠିଣ—'କହିଲେ ଅଶୋକ ।

ନାଲି ପୁଣି କହିଲା—'ଦେଖନ୍ତୁ ଅଶୋକବାବୁ, କୁନ୍ତଳାଠୁ ଯେଉଁ ଉତ୍ତର ଆପଣ ପାଆନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ସେ ଉତ୍ତର କଣ ସତ୍ୟର ଆଭାସ ଦେବ ?...'

ଅଶୋକ ନୀରବ ରହିଲେ । ନୀରବତା ମଧ୍ୟରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲା । ନାଲି ପୁଣି ନୀରବତା ଭଙ୍ଗକରି କହିଲା—'ଅଶୋକବାବୁ, ଜୀବନ ଯଦି କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର ହୁଏ ମନୁଷ୍ୟର ରୂପ ଆହୁରି କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର । ଏହି ଭଙ୍ଗୁରତା ନିଶ୍ଚିତ ଜାଣି ରୂପର ଗର୍ବ କରିବାର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ଆପଣ କବି, ତେଣୁ ଦାର୍ଶନିକ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଅଧିକ ବା କଣ କହିବି ?

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ହେଉଛି ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ପରସ୍ପରର ସହାନୁଭୂତି-ସ୍ନେହ-ପ୍ରେମ-କ୍ଷମା ପ୍ରଭୃତି ଏବଂ ଏସବୁ ନିର୍ଭର କରେ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ । ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଥିବେ ଏ ସଂସାରରେ ଅନେକ ପୁରୁଷ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କୁତ୍ସିତା ସ୍ତ୍ରୀ ବିବାହ କରି ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଛନ୍ତି—ଆଉ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଉର୍ବଶୀ-ସମା ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ୟାଶକ୍ତ ଲମ୍ପଟ ହୀନଜୀବନ ଯାପନ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସବୁଠା ନିର୍ଭର କରୁଛି ମନର ଦମ୍ଭ ଉପରେ······’

ତା’ର ଏ ପ୍ରକାର ଉକ୍ତିରେ କୁନ୍ତଳା ଲଜ୍ଜିତ ହେଉଥିଲା—ମନେ ମନେ ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ତାକୁ ଯେମିତି ଅପରିସୀମ ଲାଞ୍ଛନା ଦିଆ ଯାଉଛି । ଅଶୋକ ଏଇ ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀ ନିଭାର ଯୁକ୍ତିରେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା ପାଇଁ ସେ ହୁଏତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ ।

ନିଭା ପୁଣି କହିଲା—‘କୁନ୍ତଳା ସୁନ୍ଦରୀ, ଗୃହ କର୍ମରେ ସୁନିପୁଣା, ସୁଗାୟିକା···’

କୁନ୍ତଳା ନିଜର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣି ଆହୁରି ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ତାର ସ୍ରବି ଆସୁଥିଲା ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଝାଳ । ନିଜର ପ୍ରଶଂସା ନିଜ ମୁଖରେ କହି ଅନ୍ୟକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ତାକୁ ଲଜ୍ଜାକର ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ସେ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ନିଭା ଏବଂ ଅଶୋକଙ୍କର ଗୃହେଣ୍ଟିଯାକ ଆଖି ଏକ ସମୟରେ ତା ଉପରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ।

ନିଭା କହିଲା—‘ବସ କୁନ୍ତଳା, ଉଠିଲ ଯେ—’

ଏତକ କହି ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ସେ ଚାଲିଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । ଅଶୋକ କହିଲେ—‘ହଁ, ଶରୀରର ଅସୁସ୍ଥତା ଉପରେ ତ କାହାର ହାତ ନ ଥାଏ ।’

ନିଭା ନିରୁତ୍ତର !

କୁନ୍ତଳା ଚାଲିଗଲା ।

ଅଶ୍ରୁଭକ୍ତି

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଅଶୋକ ପୁଣି କହିଲେ—'ବୁଝିଲେ, ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହିତ କେମିତି କଥାଭାଷା କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନଭିଜ୍ଞ । ମୋ ଅଜ୍ଞାତରେ ବୋଧହୁଏ ମୁଁ କୁନ୍ତଳା ଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ବହୁତ ଆଘାତ ଦେଲି ।'

'ସେ କଥା ନୁହେଁ ଅଶୋକବାବୁ, ଆପଣଙ୍କ କଥାର ଆଘାତଠୁ, ମୋ କଥାର ଆଘାତ ବୋଧହୁଏ ତାକୁ ବେଶୀ ଲାଗିଲା ।'

'ଆପଣଙ୍କ କଥାର ଆଘାତ ?'

'ହିଁ ତାକୁ ସମ୍ମୁଖରେ ବସାଇ ତା ବିବାହ ବିଷୟରେ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ କଥାଭାଷା କରିବା—ବୋଧହୁଏ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ।'

ଅଶୋକଙ୍କ ଯୁବକ ପ୍ରାଣରେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଉଥିଲା ତାରୁଣ୍ୟର ନବୀନ ଅନୁଭୂତି । ଏ ପ୍ରକାର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ କଥାଭାଷା କରିବା ଖୁବ୍ ଶାନ୍ତିପ୍ରଦ ମାତ୍ର କୁନ୍ତଳା'ର ପ୍ରାଣରେ ଯଦି ଆଘାତ ଲାଗିଥାଏ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ନିଜକୁ ଦୋଷୀ କରିବେ । କୁସୁମପରି କୋମଳମତି ବାଳିକାକୁ ଆଘାତ ଦେବା କେବେହେଁ ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ ନଥିଲା ।

ସେ କହିଲେ—'ଯଦି ମୋ ଅଜାଣତରେ ମୁଁ କୁନ୍ତଳାଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ କୌଣସି ଅପରାଧ କରିଥାଏ ତେବେ ତାଙ୍କୁ କହିବେ ମତେ କ୍ଷମା ଦେବାକୁ ।'

ହସିଲା ନିଭା—'ଏ ଅପରାଧ ପାଇଁ ତ କ୍ଷମା ନାହିଁ ଅଶୋକବାବୁ ।'

'ନାହିଁ ?'

'ନା ।'

ଅଶୋକ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି କହିଲେ—'ଯଦି ନାହିଁ, ମୋ କଥା ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବି ।'

'ବେଶ୍, ସେଇଆ ହେଲେ ହେଲା ।'

ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ହାସ୍ୟରୋଳରେ ପୂରି ଉଠିଲା କକ୍ଷ ।

ନିଭା ପ୍ରଶ୍ନକଲା—'କ'ଣ, କୁନ୍ତଳା ଆପଣଙ୍କ ମନକୁ ଆସିଲା ତ ?'

'ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସହଜ ନୁହେଁ । ତଥାପି ଆପଣ ଯାହାର ନୁଆବୋଉ, ସେ ଝିଅ ମନକୁ ପାଇସିବା ହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଏ ପ୍ରକାରର ଉତ୍ତରରେ ନିଭାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଆରକ୍ତ ହୋଇଉଠିଲା । 'ଆପଣ ଯାହାର ନୂଆବୋଉ, ସେ ଝିଅ ମନକୁ ପାଇଯିବାହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ।' ଏହା ଭିତରେ ଯେଉଁ ଗୂଢ଼ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ତତ୍ତ୍ୱ ନିହିତ ରହିଛି ତାର ଆଭାସ ପାଉଥିଲା ନିଭା । ମନରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ସାହସ ଠୁଳ କରି ସେ କହିଲା—'ଆପଣ କବି, ତେଣୁ ସେଇ ଆଖିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିନିଷକୁ ଦେଖନ୍ତି ।'

'ମୁଁ ତ କବି, କିନ୍ତୁ ଏଠାକୁ ଆସି ଅକବି ମଧ୍ୟ କବି ପାଲଟିଯିବ ।'

କଥାବାର୍ତ୍ତାର ଗତି ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା ହଠାତ୍ । ଚାକର ଆସି ଅଶୋକଙ୍କୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇଯିବାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଇ ଦେଇଗଲା ।

ଅଗତ୍ୟା ଦୁଇଜଣଯାକ ଉଠି ଭୋଜନାଳୟକୁ ଗଲେ । ବାହାରର ପ୍ରକୃତି ବେଶ୍ ଶାନ୍ତ କମନୀୟ । ଆକାଶରେ ଉଦିତ ହୋଇଛି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର-ଶୀତଳ ଚନ୍ଦ୍ରିକାର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ହସୁଛି ପୃଥିବୀ ।

ଅଶୋକ ସ୍ତବ୍ଧ ହେଉଥିଲେ । ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାର ଏ ଅନନୁଭୂତ ଅନୁଭୂତିରେ ରୋମାଞ୍ଚିତ, ପୁଲକିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ତାଙ୍କର ମନପ୍ରାଣ ।

=ଚାରି=

ମଧୁ ମାସ ସହିତ କାମଦେବଙ୍କର ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ବସନ୍ତ ଋତୁରେ ଲତାବଧୂ ହୁଏ ପୁଷ୍ପିତ-କୋକିଳବଧୂ ଗାଏ ଅନ୍ତରସ୍ପର୍ଶୀ ସଙ୍ଗୀତ । ଫଗୁଲା ହୁଏ ଧରଣୀ । ଉଦ୍ୟାନ, କାନନ, ପ୍ରାନ୍ତର ସବୁଠାରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୁଏ ନୂତନ ଏକ ଜୀବନର ପ୍ରତିବିମ୍ବ, ଅଭିମାନିନୀ ବଧୂର ସମସ୍ତ ଦମ୍ଭ ଅଭିମାନ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ ବସନ୍ତ ସମୀରଣ ସ୍ପର୍ଶରେ । ମନପ୍ରାଣରେ ଜାଗେ ମିଳନର ଆକାଂକ୍ଷା । ନୟନପୁରର ମଙ୍ଗରାଜ ହାଉସ ବସନ୍ତ ଋତୁରେ ବିଚିତ୍ର ପରିପାଟୀରେ ଶୋଭିତ ହୋଇଛି ।

ହାଗଦାନ୍ତର ଟେବୁଲ ସମୀପରେ ଠିଆ ହୋଇ ଦୁଇଟି ଖାଲି ବୋତଲକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ନିଭାର ନୟନଯୁଗଳ ଲୋତକାପ୍ଳୁତ ହେଉଥିଲା । ଉତ୍କଟ ମଦ ଗନ୍ଧରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ଗୃହର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ । ମୀନକେତନଙ୍କ ମାଦ୍ୟାଜଡ଼ିତ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ତା' ଆଖିରେ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ଧୂସର ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଜୀବନ ବସନ୍ତର ସେ ଦିନ ଆଉ ଅଛି !

ସେଦିନ ପରି ଆଜି ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀବକ୍ଷକୁ ପରିଶୋଭିତ କରି ଧରାକୁ ଆସିଛି ଋତୁରାଜ ବସନ୍ତ । ମୀନକେତନ ଅଛନ୍ତି—ଅଛି ସେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମାନସ ପ୍ରତିମା ଆଜି ଶୀର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ—ଭଗ୍ନ ହୋଇଛି ସତେ ମୁକ୍ତ ବିହଙ୍ଗୀର ସର୍ବସ୍ୱ ପକ୍ଷ; ଠିକ୍ ଆଜିର ଏଇ ସମାଜବାଦ ଯୁଗରେ ସାମନ୍ତବାଦର ପକ୍ଷଚ୍ଛେଦ ହେଲାପରି । ପ୍ରାସାଦର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଭଗ୍ନମୁଖୀ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡପରି ତାଙ୍କ ମାନସ ମନ୍ଦିର ଆଜି ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଇଛି । ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁନାହାନ୍ତି ମାନବ ଚରିତ୍ରର ବାହ୍ୟଃପ୍ରକାଶକୁ—ସବୁ ହୁଏତ ମିଥ୍ୟା—ପ୍ରବଞ୍ଚନା । ମନୁଷ୍ୟ ବାହାରକୁ ଯାହା ଦେଖାଯାଏ ଭିତରେ ବୋଧହୁଏ ତାହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପରୀତ । ହୁଏତ ମାନବତାର ଏଇ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ ପରାସ୍ତ ଲଭିଛି—ପ୍ରବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛି ।

ମନେପଡ଼େ ତାର ଛାତ୍ରୀ ଜୀବନର ଅସରନ୍ତି ପ୍ରୀତିସ୍ନିଗ୍ଧ ମୁହୂର୍ତ୍ତି । ଛାତ୍ରୀ ନିବାସରେ ଆଜିପରି ହୁଏତ ଜଳୁ ନଥିଲା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଦୀପାଳି—ଶୟନକୋଠରୀରେ ଗନ୍ଧ ଦାନ କରୁ ନଥିଲା ଅସଂଖ୍ୟ ହେନା, ବକୁଳ ଅବା ଚମ୍ପା କେତକୀ । କିନ୍ତୁ ଛାତ୍ରୀ ଜୀବନର ସେଇ ନିଃସ୍ୱତା ମଧ୍ୟରେ ସେ ପାଉଥିଲା ପ୍ରଚୁର ଆନନ୍ଦ । ମୀନକେତନଙ୍କ ସୌଖ୍ୟଲାଭ ଆଣି ଦେଉଥିଲା ଉନ୍ମାଦନା । ଗୋଟିଏ ଦିନର କଥା—କଲେଜର ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାନ୍ତରରେ ବସିଥିଲେ ସେ ଆଉ ମୀନକେତନ·····ଦେବଦାରୁ ଓ ଝାଉଁକୁଞ୍ଜର ଛାୟାତଳେ । ଫାଲ୍‌ଗୁନ ପ୍ରହରର ସୁରଭିସ୍ନିଗ୍ଧ ଅସମ୍ଭାଳ ସମୀରଣ ତା ଦେହର ପରିଧାନକୁ ଅସଂଯତ କରି ଦେଉଥିଲା କେତେବେଳେ—ମୀନକେତନ ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇଲେ—ତାଙ୍କ କଣ୍ଠର ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ଯେମିତି ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେଉଥିଲା ଅଗଣନ ସୁଗନ୍ଧରାଜି—ସେ ଛନ୍ଦର ଲହର ଅଦ୍ୟାବଧି ତାର କର୍ଣ୍ଣକୁହରରେ ଶବ୍ଦାୟିତ ହୁଏ ।

"କେତେ ଦୂରେ ଆଉ ନେବ ମତେ, ସଖୀ;
କାହିଁ ଗୋ ପଥର ପ୍ରାନ୍ତ,
ଠିକଣା ବିହୀନ ଚରଣର ଗତି
ହୋଇବ କି ତବ କ୍ଲାନ୍ତ····· ?"

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସନ୍ଧ୍ୟା ନିଗୂଢ ସତ୍ୟ । ନିଭୃତର ସନ୍ଧ୍ୟା ଲଗ୍ନର ଛନ୍ଦମୟ ଗତି ସେତେବେଳେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ନଥିଲା । ଆଜି କିନ୍ତୁ ସେ ଅନୁଭବ କରେ ସହସ୍ର ପ୍ରାଣରେ କ୍ଳାନ୍ତି । ମୀନକେତନ ଆଜି ମଦ୍ୟପ । ସମ୍ମୁଖରେ ରହିଥିବା ଶୂନ୍ୟ ମଦ ବୋତଲ ଯୋଡ଼ିକୁ ସେ ନିଃଶେଷ କରିଦେଇ ବସନ୍ତବିହାର ଉଦ୍ୟାନରେ ଛିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ । ଦାସୀ ଚମ୍ପା ତାହା ପାଇ ଆଣି ନଭ ପାଖରେ ଜମା କରିଦେଇଛି ।

ପ୍ରଥମ ଜୀବନର ରୋମାଞ୍ଚିକର ଅନୁଭୂତି ଆଜି ଯେମିତି ବାଷ୍ପାକାରରେ ଉପରକୁ ଉଡ଼ିଯାଇ ଅନନ୍ତ ଅସୀମ ଆକାଶର ଦିଗନ୍ତପ୍ରସାରୀ ବକ୍ଷଦେଶରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି ।

ମୀନକେତନ ଆଜି ସକାଳେ ସୁଦୂର କଲିକତା ଯାତ୍ରା କରିଛନ୍ତି—କୁନ୍ତଳାର ବିବାହପାଇଁ ଅଳଙ୍କାର, ଆସବାବ ପତ୍ରାଦି ଖରିଦ ନିମନ୍ତେ । ସେ ଆଜି ପାଖରେ ଥିଲେ ନଭ ହୁଏତ ତାଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ତାର ଦୁଇଟି ହସ୍ତଲତିକା ଛନ୍ଦି'ଇ କହିଥାନ୍ତା—ଆଗୋ, ତୁମେ ଲମ୍ପଟ ହୁଅ, କିନ୍ତୁ ମଦ୍ୟପ ହୁଅନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମର ରତିକ୍ରିୟାକ୍ଳାନ୍ତ ଗଳିତ ନୟନ ଦେଖି ସହ୍ୟ କରିପାରିବି, କିନ୍ତୁ ତୁମର ମଦ୍ୟଲୁଳିତ ଚକ୍ଷୁ ମୋ ପାଖରେ ଅସହ୍ୟ । ତୁମେ କ'ଣ କରୁଛ ? ତୁମ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସର୍ବନାଶର ଦାବାଗ୍ନି ଜଳାଇ ଦେଉଛ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ । ମଦ୍ୟପାନ କରିବାରେ କ'ଣ ଏହି ବରିଷ୍ଠ ବଂଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା-ସୌଧ ତୋଳା ହୋଇପାରିବ ? କୋଣାର୍କର ଗୌରବକୁ ପଦଦଳିତ କରି ବାଲୁକା ରେଣୁରେ ପରିଣତ କରିଦିଅ ନାହିଁ...... ।

ଉପରର ସେ ନିଃଶେଷିତ ମଦବୋତଲ ଯୋଡ଼ିକୁ ନେଇ ଆଲମିରାରେ ରଖିଦେଲା । ମୀନକେତନ କାଇଁତାକୁ ଫେରିଲେ ସେ ହୁଏତ ଦାବି କରିବ କୈଫିୟତ ।

'ବୋଉ, ସାଆନ୍ତାଣି...'

ତାହାର ଭୟମିଶ୍ରିତ କଣ୍ଠରେ ସେ ଚମକି ଗଲେ । ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ବୃଦ୍ଧ ଗୋମାସ୍ତା ନିବାରଣ ପୁରାତନ ଲଣ୍ଠନ ବତୀଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଖିରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ—ଦେହର ପରିଧାନ ସାମନ୍ତବାଦର

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଅଧୋଗତ ସହୃତ ତାଳରଙ୍ଗ କ୍ରମଶଃ ମଳିନ-ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠିଛି । କେଶରେ ଜୀବନ ସନ୍ଧ୍ୟାର ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚନା ।

ଏହି ବୃଦ୍ଧ ଗୋମାସ୍ତା—ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶରେ ତାଙ୍କର 'ଏଇ ଚାକିରୀ । ଘରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୈନ୍ୟର କୁହାଟ । ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ-ସନ୍ତାନସନ୍ତତି ଆଦି ସ୍ବ ଦଶଗୋଟି ପ୍ରାଣୀ ତାଙ୍କ ସ୍କନ୍ଧକୁ ମର୍ଦ୍ଦନ କରିଛନ୍ତି । ମାସିକ ବେତନ ମାତ୍ର ତିରିଶଟି ରୌପ୍ୟମୁଦ୍ରା—ସେଥିରେ ପୁଣି ଦୁଇବର୍ଷ ହେଲା ସେ ବେତନ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ମୀନକେତନଙ୍କୁ ଅନେକବାର ସେ ଏ କଥା ଜଣାଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର ସେ ଏଥିପ୍ରତି ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ କରିନାହାନ୍ତି । ଆଜି ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରତିମା ବୋହୂ ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଦୁଃଖ ଜଣାଇବେ ବୋଲି । ନିର୍ମଳା ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲା—'ଗୋମାସ୍ତାବାବୁ, ମୋ ପାଖରେ କ'ଣ କିଛି କାମ ଅଛି ?'

ନିବାରଣ କହିଲେ—'ସାଆନ୍ତାଣି, ଏ ବୃଦ୍ଧ ଏଇ ଘରେ କାମ କରି କରି ତା'ର କେଶଗୁଡ଼ିକ ଧଳା ହେଲା । ଏ ଦେହର ପ୍ରତି ବିନ୍ଦୁ ରକ୍ତ ଏଇ ଘରର ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ପରିଶ୍ରମରେ ଶୋଷି ହେଲା । ଘରେ ତେଣେ ଖାଇବାକୁ ବହୁତ କୁଟୁମ୍ବ । ଦୁଇବର୍ଷ ହେଲା ବେତନ ମିଳିନାହିଁ—ଆଉ ମିଳିବାର ଆଶା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ସ୍ଥିର କରିଛି ଏବେ ଚାକିରୀରୁ ବିଦାୟ ନେବି ।'

'ବେତନ ବାକି ଥିଲେ ତାହା ତ ଆସିବ ଗୋମାସ୍ତାବାବୁ, କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ଆପଣ ଚାକିରୀରୁ ବିଦାୟ ନେବେ କାହିଁକି ? ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରଭୁ କଲିକତାରୁ ଫେରିଲେ.....'

'ନା ତାଙ୍କ ଫେରିବା ଉପରେ ମୋ ଯିବା ନିର୍ଭର କରୁନାହିଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟ ବହୁଥର ଜଣାଇଛି । ସେ ତ ଘରର କୌଣସି କଥାରେ ମନ ଦେଲେନାହିଁ । ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦପରେ ଅନେକ ଇଲାକାରେ ଯେଉଁସବୁ ଖାସଜମି ରହିଅଛି, ତାର କୌଣସି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହେଉନାହିଁ । ଅବାଧ୍ୟ ପ୍ରଜାମାନେ ଯେ ଯେଉଁଠି ପାରନ୍ତି ସେ ସେଇଠି ଜମି ଉପରେ ଦଖଲ ବିସ୍ତାର କରି ବସି ଯାଉଛନ୍ତି । ଆଇନ ହେଲା କଠିଣ । ଦଖଲରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବାପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ହେଉନାହିଁ । ମୁଁ ବହୁତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

କହନ୍ତି । ମାଲିକ ସିଏ ନିଜ ଜମିବାଡିର ତତ୍ତ୍ୱ ନ ନେଲେ, ତାହାସବୁ ରହିବ କିପରି ?'

'ନିବାରଣବାବୁ, ସେ ଏଥର କଲିକତାରୁ ଫେରିଲେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସବୁକଥା ବୁଝାଇଦେବି । ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ।'

'ଘରେ ଖାଇବାକୁ ଗୁଣ୍ଡଲ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଠି ପରାନ୍ନଭୋଜୀ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିବି, ଆଉ ସେମାନେ ଉପବାସରେ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେଉଥିବେ, ମୁଁ ମୁଁ ଦେଖି ପାରିବି ନାହିଁ ଆଉ ମତେ ମୁକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ ।'

'ଯେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ଦେବେ, ସେ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ ଗୋମାସ୍ତାବାବୁ !'

'ମୁଁ ହୁଏତ ତାଙ୍କ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିପାରିବି କିନ୍ତୁ ମୋର ଉପବାସୀ ସନ୍ତାନମାନେ କେତେଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରିବେ ? ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୋତେ ଅନ୍ନ ସଂସ୍ଥାନ କରିବାକୁ ହେବ । ମୋ ବଡ଼ ପୁଅକୁ ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ମାଟ୍ରିକ୍ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ାଉଛି । ଦୁଇମାଣ ଜମି ସେଥିନିମିତ୍ତ ବିକ୍ରୀ କରି ସାରିଲଣି । ତାର ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ ଦେବାପାଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ କାଲି ମୋତେ ଯେ କୌଣସିମତେ ଷାଠିଏଟି ଟଙ୍କା ପଠାଇବାକୁ ହେବ । ଚଳିବର୍ଷର ଅନାବୃଷ୍ଟି ଫଳରେ ଘରେ ଧାନ ନାହିଁ । ସେଇଠୁ ହେଲେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ।'

ଏହି ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରତି ନିଭା ମନରେ ସ୍ୱତଃ ଦୟା ଜାତ ହେଉଥିଲା । ଯାହାଙ୍କର ସେବା କରି କରି ଏମାନେ ତାଙ୍କର ଜୀବନ କଟାଇ ଦିଅନ୍ତି—ଦେହର ରକ୍ତ ପାଣି କରନ୍ତି, ସେହି ତାଙ୍କର ଭାଗ୍ୟବିଧାତାମାନେ କେବେହେଲେ ଏଇମାନଙ୍କ କଥା ଭାବନ୍ତି କି ? ମରୁଭୂମିର [illegible]ଶର·ଏମାନଙ୍କ ଜୀବନଗାଛ କେଉଁ ମରୁ ପ୍ରଦେଶର ଅସମ୍ଭବ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାପରେ [illegible]ଲୋପ ପାଇଯାଏ । ଚନ୍ଦ୍ରକର ବିଧୌତ ବିଳାସିନୀ ଶର୍ବରୀ, ବର୍ଷଣମୁଖର ଆଷାଢ଼ ସନ୍ଧ୍ୟା, ସୁରଭି ସ୍ନିଗ୍ଧ ଫାଲ୍‌ଗୁନର ମନ୍ଦ ସମୀରଣ ସଙ୍ଗେ ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥାଏ । ଏମାନେ ପଥର ଅବା କୂର୍ମ । ନୂତନତ୍ୱର ନବ ସ୍ପନ୍ଦନରେ କେବେହେଲେ ପଲ୍ଲବିତ ହୁଏନାହିଁ ଏମାନଙ୍କ ଅନ୍ତର—ଅନ୍ୟର ସେବାରେ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଏମାନେ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତିନାହିଁ ଇତିହାସ । ପ୍ରଭୁର ଲାଭ ପାଇଁ ଶତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଶିହରେ ଏମାନେ କଳଙ୍କ ସିଂହାସନର ଅର୍ଘ୍ୟ—ମିଥ୍ୟା ଜାଲିଆତି ପ୍ରଭୃତି ନାନାବିଧ ଅପକର୍ମରେ ଦୁଇ ହାତ କଳୁଷିତ କରି ଏମାନେ ଧାର୍ମିକତାର ଧ୍ୱଜା ଉଡ଼ାଇଲେ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କ ଗୃହରେ ଅନବରତ ନୃତ୍ୟକରେ ଅଶାନ୍ତି ଶିବା । ଏମାନେ ନାନାବିଧ ଉପାୟରେ ଅର୍ଥୋପାର୍ଜନ କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ତାର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରେନା । ଅସାଧୁ ଉପାୟରେ ଲବ୍‌ଧଧନ କେବଳ ଅସଦୁପାୟରେହିଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ ।

ଜବାରଣ କହିଲେ—'ସମଗ୍ର ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ ସର୍ବହରା କରିଛି—ନିରୀହ ପଶୁ ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରଜାଦଳର ପିଠିରେ ଗୁଳିକ୍ ମାରି ମାରି ଏଇ ହାତ ମୋର ଲହୁପରି ଶକ୍ତ ହୋଇଛି । ଆଜି ମୁଁ ଅନୁତପ୍ତ । ବୁଝିପାରୁଛି ପରର ଲଭ ପାଇଁ ମହାପାପ କରି ମୋ ନିଜର ଇହକାଳ ପରକାଳ ମୁଁ ଭସ୍ମସାତ୍ କରିଦେଇଛି ।'

'ସେଥିରେ ଆପଣଙ୍କର ଦୋଷ କ'ଣ ? ଆପଣଥିଲେ ବେତନଭୋଗୀ କର୍ମଚାରୀ—ହୁକୁମର ଚାକର । ଯାହାକିଛି କାମ ଆପଣ କରିଛନ୍ତି ତାହାତ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ତାହା ଅନ୍ନଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ । ସେଥିରେ ଆପଣଙ୍କର ପାପ କ'ଣ ଗୋମାସ୍ତା'ବାବୁ ? ସେ ସବୁ ଏଇ ବଂଶର ପ୍ରାପ୍ୟ—ପୂର୍ବକୃତ କର୍ମର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ଆପଣତ ଦେଖୁଛନ୍ତି···ଦେଖିବେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ବିରାଟ ସୌଧର ଜୀର୍ଣ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ଅଶ୍ରୁ ନିର୍ମିତ ସୌଧ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍‌ପରି କ୍ଷଣଭଂଗୁର ।'

'ଆହା ମା, ଏପରି ଅମଂଗଳ କଥା ମୁହଁରେ ଧରନ୍ତି ? ମୁଁ ଦେଖିଛି ଏଇ ବଂଶର ଗୌରବାନ୍ୱିତ ଇତିହାସ, ସିଂହଦ୍ୱାରରେ ହାତୀ ଘୋଡ଼ା ଓଠର ଖେଳ । ଆଉ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଦେଖୁଛି ସେ ଅତୀତର ଗୌରବ ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ୁଛି ।'

'ତେବେ··· । ଆପଣ ଯାହା ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ତାହା ପ୍ରକାଶକରୁଛି ଭାଷାରେ । ତଫାତ୍ କେଉଁଠି ?'

'ମା, ମୁଁ ଅର୍ଥର ଚାକର । ମୁଁ ଯାହାକିଛି ଅନୁଭବ କରେ ସେଥିରେ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଏ ଗୃହର ବଧୂ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।' ବୃଦ୍ଧ ହସିଲେ—'ତଫାତ୍ ମା ଏଇଠି ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଝିଅ କହିଲା—'ମୁଁ ଗୃହର ବଧୂ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ସାଧାରଣ ମଣିଷପରି ଜଣେ ମଣିଷ ।'

ତାମ୍ବୁଳ ରଞ୍ଜିତ ଦନ୍ତପଂକ୍ତି ଦେଖାଇ ବୃଦ୍ଧ କହିଲେ—'ନାହିଁ ମା, ଏ ଗୃହର ବଧୂ କେବେ ସାଧାରଣ ମଣିଷପରି ମଣିଷ ହୋଇ ନପାରେ—ସେ ଅସାଧାରଣ । ମୁଁ ନିଜେ ଦେଖିଛି, ସାଆନ୍ତାଣୀ ରତ୍ନପ୍ରଭା—ଆପଣଙ୍କର ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କର ସ୍ନେହମୟୀ ମା'ଙ୍କୁ । ତାଙ୍କ ଚରଣର ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ବାହିହୋଇ ପଡୁଥିଲା ପଦ୍ମଗନ୍ଧ—ଦାନଧ୍ୟାନରେ ସେ ଥିଲେ ଅବାରିତ ହସ୍ତା । ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ପ୍ରାତଃକାଳରେ ପଈକ ସ୍ନାନକରି ପିତାମ୍ବରୀ ପାଟପିନ୍ଧି ସେ ଯେତେବେଳେ ଦାନ ପାଇଁ ପାର୍ବଣ ମଣ୍ଡପକୁ ଯାଉଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ମନେ ହେଉଥିଲା ମା, ସ୍ୱୟଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ଯେପରି ଗଜଗମନ ଗତିରେ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ବହୁ ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତଙ୍କ ମୁଖ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ଏହି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରତିମାଙ୍କର କମନୀୟ ମୁଖ ଦର୍ଶନ କରି······ ।'

'ସତକୁ ! ଯାହାର ଅତୀତ ଗୌରବମୟ, ତାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ସେ ଗୌରବମୟ ହେବ ଏଥିରେ କଣ କିଛି ନିଶ୍ଚିତତା ଅଛି ?'

'ଆପଣ ଚାହିଁଲେ ଭବିଷ୍ୟତ ଗୌରବମୟ ହୋଇପାରିବ । ପୂର୍ବକାଳରେ ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲା ଅମାପ । ତେଣୁ ପ୍ରଚୁର ଖର୍ଚ୍ଚପରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଟଙ୍କା ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ହେଉଥିଲା । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ଆୟ କମିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖର୍ଚ୍ଚ ଯଦି ନ କମେ, ଅକାରଣରେ ଯଦି ବହୁ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟିତ ହୁଏ, ତେବେ ସେ ଗୌରବ ଧ୍ୱଜାକୁ ଅଟଳ ରଖି ହେବନାହିଁ ।'

'ଗୋମସ୍ତାବାବୁ, ଆପଣ ତ ବୃଦ୍ଧ; ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କହୁ ନାହାନ୍ତି ନିଜର ଭୋଗବିଳାସର ଖର୍ଚ୍ଚର ମାତ୍ରା କମାଇ ଦେବାପାଇଁ ।'

'କହୁଛି ମା, ବହୁତ ଥର କହୁଛି । ଆୟ କମିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ଚେତାବନୀ ଶୁଣାଇ ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଭୋଗବିଳାସ ଏ ବଂଶର ଅସ୍ଥିମଜ୍ଜାଗତ । ବାବୁ କଲେଜରେ ପଢୁଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସ ନଥିଲା—ମାତ୍ର······'

http://oaob.nitrkl.ac.in

‘ମାତ୍ର……’

ବୃଦ୍ଧ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲେ । ହୁଏତ ଏଇ ବିରାଟ ତଥ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀରୂପିଣୀ ବଧୂର ପ୍ରାଣରେ ଆଘାତ ଦେବ । ନିଭା କିନ୍ତୁ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନକଲା—‘ବନ୍ଦ କଲେ କାହିଁକି ଗୋମାସ୍ତାବାବୁ, କୁହନ୍ତୁ, ତା’ପରେ କଣ ହେଲା ?’

‘ନାହିଁ ମା, କିଛି ନୁହେଁ । ମୁଁ ଯାଏଁ, ମୋତେ ପୁଣି ଉପବାସ ରହି ବାବୁଙ୍କର ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।’

ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲେ । ନିଭା ପୁଣି କହିଲା—ରହନ୍ତୁ ଗୋମାସ୍ତାବାବୁ, ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ନିମନ୍ତେ ପରୀକ୍ଷା ଫି ଦାଖଲ କରିବାପାଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚପାଇଁ ନେଇଯାଆନ୍ତୁ ଶହେଟି ଟଙ୍କା ।’

ନିଭା ଲୁହାର ସିନ୍ଦୁକ ଫିଟାଇ ଖଣ୍ଡିଏ ନୋଟ ଆଣି ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଦେଲା । ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରତିବାଦ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—‘ବୋହୂ, ସାଆନ୍ତାଣି, ଆପଣଙ୍କର ଏ ଦାନ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିବି ନାହିଁ । ବାବୁ ଫେରି ଆସିଲେ……’

‘ନା ନା, ଆପଣ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ବାବୁଙ୍କ ଦେବା ଓ ମୋ ଦେବା ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ତ କିଛିନାହିଁ ।’

ବୃଦ୍ଧ ତାହା ଗ୍ରହଣକରି ଚାଲିଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ନିଭା ପୁଣି ତାଙ୍କର ପଥରୋଧ କରି ପ୍ରଶ୍ନକଲା—‘କହିପାରିବେ ଗୋମାସ୍ତାବାବୁ, ବାବୁଙ୍କର ଏ ଅଧୋଗତିପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ?’

ନିବାରଣ ହସିଲେ—‘କାହାକୁ ଦାୟୀ କରାଯିବ ମା ? ବାବୁ ତ ଦୁଗ୍ଧପୋଷ୍ୟ ଶିଶୁ ନୁହନ୍ତି ।’

ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ତୋଳିଲା ନିଭା । ତାର ଶତ ସହସ୍ର ଚେଷ୍ଟା ଆଜି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୀନକେତନଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଯଦି କୌଣସି ନଦୀ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଏ, ତାହାହେଲେ ନଦୀର ନିମ୍ନଗତିପରି ତାଙ୍କ ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ନିମ୍ନମୁଖରେ ପ୍ରଧାବିତ । ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ସେ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଭଲଥିଲେ । ସେ ଦିନ କୁନ୍ତଳା ଠିକ୍ ଏହିକଥା କହିଥିଲା । ଆଜି ପୁଣି ବୃଦ୍ଧ ନିବାରଣ ଠିକ୍ ସେହି କଥା କହୁଛନ୍ତି ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନଟାବର ମୁଣ୍ଡି ହଲାଇଲେ—'ଯାଅନ୍ତାନ୍ତି, ବାବୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ । ତାଙ୍କର ନୂଆ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ମାତ୍ର । ଆପଣ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସେ ଖୁସି ସତ୍‌ପଥକୁ ଫେରିଆସି ପାରିବେ ?'

ଲୁବ୍ଧ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାଂକ୍ଷୀର ଡୋଳା ଫେରି ପଡ଼ିଲେ । ନଭ୍ରା ପ୍ରାଣରେ ଦଂଶନ କରୁଥିଲା ଅଜସ୍ର ନାଗସାପ । ପ୍ରାଣାନ୍ତକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସେ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା । ତାର ଚିନ୍ତା ଧାରା ସମସ୍ତ ଯେମିତି ଅନ୍ଧକାରର ନିବିଡ଼ ଗହ୍ୱରରେ ଲୁକ୍କାୟିତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଅଦୃଶ୍ୟ କେଉଁ ଅପଦେବତାର ଦୁରନ୍ତ ଅଭିଶାପରେ ତାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଗୌର ଭବିଷ୍ୟତ ଯେମିତି ଛିନ୍ନବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ।

ନୟନତଳକୁ ସ୍ରବି ଆସିଲା ଦୁଇଟି ବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱଚ୍ଛଲୋତକ—ସେ ତାହା ପୋଛି ଆଣିଲା । ମୀନକେତନ ସେଦିନ ରାତିରେ କହିଥିଲେ ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂ-ନୟନର ଲୋତକ ଲକ୍ଷଣ ଅମଙ୍ଗଳ ସୂଚକ ।

ନା, ନଭ୍ରା କାନ୍ଦିବ ନାହିଁ । ସେ ମଙ୍ଗଳମୟୀ; ଏକ ଗୌରବୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ବଂଶର ବଧୂ ।

= ଆଠ =

କୁନ୍ତଳାର ବିବାହ ସରି ଯାଇଛି । କୁନ୍ତଳା ସ୍ୱାମୀ ଅଶୋକଙ୍କ ସହିତ ଯାତ୍ରା କରିଛି କଟକ । ବିବାହର ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ କୋଳାହଳ ପରେ ମଙ୍ଗରାଜ ନିବାସ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛି । କ୍ଷଣକପାଇଁ ବାଜି ଉଠିଥିଲା ଯେଉଁ ଅଗଣିତ ବାଦ୍ୟ, ଜଳି ଉଠିଥିଲା ଯେଉଁ ଆଲୋକ-ତୋରଣ ତାହା ଆଜି ଅତୀତର ବସ୍ତୁ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । କୁନ୍ତଳାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ନଭ୍ରା ସଙ୍ଗୀହୀନା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ତାର ଶୂନ୍ୟ ବଖରାରେ ପଦେ କଥା କହିବାକୁ କେହି ନାହାନ୍ତି ।

ପ୍ରାସାଦରେ ଯେତେଜଣ ଦାସଦାସୀ ଥିଲେ ନବୁର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମୁତାବକ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ବିଦାୟ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କେବଳ ଚମ୍ପା ମୁତାବକ ସାମାନ୍ୟ କେତେ ଜଣ ରହି ଅଛନ୍ତି ।

[illegible]

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଚଈଁଲା ସେଦିନ ଆସି ଖବର ଦେଲା—'ବୋହୂ, ମାଆଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଗୋମାସ୍ତା-ବାବୁ ଆଜିଠାରୁ ବିଦା ହୋଇଗଲେ । ବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଛୁଟିଦେଇ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଜନ୍ମେଜୟଙ୍କୁ ରଖିଲେ ।'

'ଜନ୍ମେଜୟ ?'···ପ୍ରାଶ୍ନିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ନଭ ।

'ହଁ, ଗୋମସ୍ତାବାବୁଙ୍କ ପୁଅ—ଇଂରେଜି ପାଠ ପଢୁଥିଲେ ନା କଣ, ସେଇ ଆସି ରହିଲେ ।'

'ଭଲହେଲା । ନବାରଣବାବୁ ତ ବୟସ ଯୋଗୁଁ ବଡ଼ ଯୁଝୁଁଥିଲେ । ବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଅବସର ଦେଇ ଭଲ କରିଛନ୍ତି । ଚଈଁଲା, ବାବୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ?'

'କଚେରି ପରସ୍ତରେ ଥିଲେ । ଖବର ନେବି ?'

'ନା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ତୁ ମୋ ଘର ଭଲକରି ପରିଷ୍କାର କରି ରଖ । ମଙ୍କ ଦେହପରା ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇଥିଲା କାଲି ରାତିରେ ?'-

'ହଁ. ବାହାଘର ରାତି ଜଗାଗର ଯୋଗୁ ଜ୍ୱର ହୋଇଥିଲା କାଲି ରାତିରେ ।'

'ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଲ ଅଛନ୍ତି ?'

'ହଁ, ଟିକିଏ ଭଲ ଅଛନ୍ତି । ବାବୁ ସକାଳେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉ ଥିବାର ଦେଖିଥିଲି ।'

'ହଉ, ମୁଁ ଦେଖିଆସେ । ତୁ ଘରଦ୍ୱାର ସଫାକରି ଦେ ।'

ନଭ ଶାଶୁଙ୍କର ରହିଥିବା ପରସ୍ତକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ମୀନକେତନଙ୍କ ମ ହରପ୍ରିୟା—ବୟସ ସତାବନ କି ଅଠାବନ ହେବ । ତଥାପି ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ସେ ଅଳ୍ପ ମାସରେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଲୋକେ କହନ୍ତି, ଏହା ହେଉଛି ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା । ଯେଉଁଦିନ ଖବର କାଗଜରେ ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଚାରିତ ହେଲା, ସେଦିନ ବୁଢ଼ା ତିନିଥର ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୋଇ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ସେ ବହୁତ କଷ୍ଟ କରି ଜମି ଜାରି କରିଛନ୍ତି । ମୀନକେତନଙ୍କ ବାପା ମକରକେତନ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଥିଲେ । ଏତେବଡ଼ ଜମିଦାରୀ ପରିଚାଳନା କରିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ସହଜ ବ୍ୟାପାର ନ ଥିଲା । ଖଳ ପ୍ରକୃତିର

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବାଳକମାନେ ଥିଲେ ତାଙ୍କର ଚିର ସହଚର । ଆଜିର ଏହି ବୃଦ୍ଧା ସେତେବେଳେ ଏହି ଗୃହର ଯୁବତୀ ବଧୂ । ଉତ୍ତର ବାଲେଶ୍ୱରର ବିଖ୍ୟାତ ଚୌଧୁରୀ ବଂଶର କନ୍ୟା । ଶୈଶବ କାଳରୁ ସେ ଜମିଦାରୀ ପରିଚାଳନାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । କାରଣ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କର ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନ ନ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଚୌଧୁରୀଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଭାବୀ ଜାମାତାଙ୍କୁ ଘରଜୋଇଁ କରି ରଖିବେ । କିନ୍ତୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଲାନାହିଁ । ହରିପ୍ରିୟା ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂହୋଇ ଆସିଲେ । ମକରକେତନ ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର, ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଥିବାରୁ ବସ୍ତୁତଃ ସମସ୍ତ ଜମିଦାରୀର ପରିଚାଳନା କଲେ ହରିପ୍ରିୟା । ଗୋମାସ୍ତାମାନେ ତାଙ୍କର ଇଙ୍ଗିତରେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କଲେ ।

ହରିପ୍ରିୟା ଆଜି ବୃଦ୍ଧ-ରୋଗଗ୍ରସ୍ତା ।

ନିଭା ଯାଇ ତାଙ୍କ ପ୍ରକୋଷ୍ଠର ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲା ବୃଦ୍ଧ ଗୋମାସ୍ତା ନିବାରଣ ମଳିନ ମୁଖରେ ଅଶ୍ରୁ ବିସର୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଏକ ସୁଦର୍ଶନ ଯୁବକ । ଅନୁମାନ—ନିବାରଣଙ୍କ ପୁତ୍ର ଜୀବେନ୍ଦ୍ର ହେବ । ନିଭାକୁ ଦେଖି ବୃଦ୍ଧ ଠିଆହୋଇ ପଡ଼ିଲେ—'ଆସନ୍ତୁ ମା, ବୁଢ଼ୀ ଠାକୁରାଣୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣଙ୍କ କଥା ହିଁ କହୁଥିଲେ ।'

ନିଭା ଶାନ୍ତିରେ ବୃଦ୍ଧାଙ୍କର ପାଦ ଦେଶରେ ଯାଇ ବସିଲା ।

'ନିଭା···?' ବୃଦ୍ଧା ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

'ହଁ, ମା !'

'ନିବାରଣ ଆଜିଠାରୁ ଚାକିରୀରୁ ଅବସର ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଜୀବେନ୍ଦ୍ର ନିଯୁକ୍ତ ପାଇଛି ।

'ଶୁଣିଛି ମା···'

'ମୁଁ ତ ବୋଉ ଠାକୁରାଣୀ, ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି । ଆପଣ ଆସିଗଲେ ନିଜେ । ଏହି ଘରର ଅନ୍ନରେ ଚିରଦିନ ଆମେ ପ୍ରତିପାଳିତ । ତେଣୁ ମୋର ଅବସର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାବୁଙ୍କୁ କହି ଜୀବେନ୍ଦ୍ରକୁ ରଖି ଯାଉଛି । ସେଇଥିରେ ମୋର ପରମ ଶାନ୍ତି ।'—ନିବାରଣ କହିଲେ ।

ବୃଦ୍ଧା ପୁଣି କହିଲେ—'ନିଭା, ମୁଁ ଦିନକୁ ଦିନ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡୁଛି । ଆଉ ବୋଧହୁଏ ବେଶୀଦିନ ବଞ୍ଚିବି ନାହିଁ । ବଞ୍ଚିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଏଣିକି ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ତୋ'ର । ମୀନକେତନଙ୍କୁ ସତ୍ପଥରେ ନେଇ ପାରିଲେ ତୋର ମଙ୍ଗଳ ହେବ ମା ! ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନେ ତୋତେ ପୂଜା କରିବେ ।'

ନିଭା ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ତୋଳିଲା । ମୀନକେତନଙ୍କ ଅଧୋଗତି ବିଷୟରେ ସମସ୍ତେ ସଚେତନ । ହୁଏତ ଏଇ ପ୍ରାସାଦର ମୂକ ନିର୍ଜୀବ ପଥର ଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଆଜି ଅନୁଭବ କରୁଛି ଏଇକଥା । କିନ୍ତୁ ଉପାୟ ? ମାନସ-ଦେବତା ତାର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ କଣ୍ଠରେ କହୁଛି—ଉପାୟ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ହେବ ।

ନିବାରଣ କହିଲେ—'ମା, ବାବୁଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ମଦ୍ୟପାନର ମାତ୍ରା ବଢ଼ି ଉଠୁଛି । ବସନ୍ତ ବିହାରର କେଳି ମନ୍ଦିରରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁ ମଦ୍ୟଭର୍ତ୍ତି ପାତ୍ର ରହିଅଛି । ବାବୁ କଲିକତାରୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ଆଣି ଗୁପ୍ତରେ ସେହିଠାରେ ରଖିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାପରେ ସେଠିକୁ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ର ନିଃଶେଷ କରୁଛନ୍ତି । ଆହୁରି ଅନେକ କଥା ଅଛି ମା, ଯାହା କଥାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଲଜ୍ଜାଜନକ ।'

'ତାଙ୍କୁ ସତ୍ପଥକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁ ପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା କରିବି ମା...' ଅନୁଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ନିଭା କହିଲା ।

ବୃଦ୍ଧା ଶୁଷ୍କ ମୁହଁରେ ସାମାନ୍ୟ ହସିଲେ—'ଏତିକିମାତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାପାଇଁ ବହୁ ଦିନରୁ ମନସ୍ଥ କରି ମୁଁ ତତେ କହିପାରି ନ ଥିଲି ନିଭା ! ସ୍ୱାମୀ ଦେବତା, ତାଙ୍କୁ ସତ୍ପଥକୁ ଆଣିବାକୁଇ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ତୋତେ ନିହାତିର ଶକ୍ତ ହେବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଥମେ ଏ ଘରକୁ ବଧୂ ରୂପରେ ଆସିଲି, ସେତେବେଳେ ଏଠିକାର ଅବସ୍ଥା ଠିକ ଏହିପରି ଥିଲା ମାତ୍ର ମୁଁ ସବୁ ସୁଧାରି ନେଲି । ନୋହିଲେ ମା, ଏ ଜମିଦାରୀ, ଏ ପ୍ରାସାଦ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନ ଥାନ୍ତା ।'

ନିବାରଣ କହିଲେ—'ଆପଣତ ସବୁ ରଖିଛନ୍ତି ।'

'ତୁମେ ଏ ସବୁ କଥା ଜାଣ ନିବାରଣ ।'

'ସବୁତ ମୋର ଅମଳର କଥା ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ତୁମର ମନେଥିବ, ମୀନକେତନର ବାପା ଯୌବନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତାଲ ହୋଇ ମୋତେ ପ୍ରହାର କରୁଥିଲେ, ମୁଁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ସବୁ ସହି ନେଉଥିଲି; କିନ୍ତୁ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ପ୍ରାସାଦରେ ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲି ଏକ ନୂତନ ବିପ୍ଳବ । ତାଙ୍କର ଉଗ୍ରମତା ଦେଖିବା ପରେ ପ୍ରାସାଦର ସମସ୍ତ ଦାସଦାସୀ ମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କହୁଥିଲି—ମୋର ସ୍ପଷ୍ଟ ମତନଅଛି ଠିକ ଏହିପରି ଭାବରେ ସେମାନେ ଯାଇ କହୁଥିଲେ—ପ୍ରଭୁ ଯେଉଁଠି ମଦ୍ୟପ ହୋଇ, ହତାହତ ଜ୍ଞାନ ହରାଇ ନିଜର ଧର୍ମପତ୍ନୀକୁ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରହାର କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍-ପଦ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେଠାରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବନ ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ଏ ପ୍ରାସାଦରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଉ ଚାକିରି କରି ପାରିବୁ ନାହିଁ ।'

'ମୁଁ ବି ଯାଉଥିଲି ମା ! ବାବୁ ସେତେବେଳେ କଚେରୀ ପରସ୍ତରେ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇଥିବା ସୋଫା ତରୁଣୀର ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଉଥିଲେ ।' ନିକାରଣ କହିଲେ ।

ବୁଢ଼ୀ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ—'ନିଲାମ ତାରିଖ ଥାଏ ସମ୍ମୁଖରେ । ସରକାରଙ୍କୁ ଦେବାପାଇଁ ବହୁତ ରାଜସ୍ୱ ବାକିଥାଏ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ରାଜସ୍ୱ ପରିଶୋଧ ନ କରାଗଲେ ଜମିଦାରୀ ନିଲାମ ହୋଇଯିବ । ପ୍ରାସାଦର ଗୋମାସ୍ତାଗୁଡ଼ାକ ଦାସଦାସୀମାନେ ଯଦି ଚାଲିଯିବେ, ଖଜଣା ଆଦାୟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୀନକେତନର ବାପା କହିଲେ—ଆଚ୍ଛା ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଅ, ଏଣିକି ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଗଲେନାହିଁ ।'

'ତା' ପରେ...'

'ହଁ, ତା' ପରେ କଣ ହେଲା ଜାଣିଛୁ ନିତ୍ୟ ? ସେ କଚେରୀ ପରସ୍ତରୁ ସିଧା ଶୟନକକ୍ଷକୁ ଆସିଲେ । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରହାରର ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କାନ୍ଦୁ-ଥାଏ । ସେ ଡାକିଲେ—'ପ୍ରିୟା'—ସେ ଏହି ନାମରେ ହିଁ ମତେ ଡାକନ୍ତି । ମୁଁ କର୍ଣ୍ଣପାତ କଲିନାହିଁ । ସେ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ବସିଲେ । ମୋ ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ବହୁତ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ । ତଥାପି ମୁଁ ଅଟଳ—ଦୁଇ ନୟନରୁ ମୋର ଛୁଟି ଚାଲିଥାଏ ଅଶ୍ରୁ ସ୍ରୋତ—ସେ ଯେମିତି ବନ୍ଦ ହେବାର ନୁହେଁ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ତା ପରେ ହଠାତ୍ ମୁଁ ଦେଖିଲି ସେ ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ଠିକ ଅବୋଧ ଶିଶୁ ଯେମିତି କାନ୍ଦେ । ମୁଁ ଡରିଗଲି—ମୋ କୃତ୍ରିମତା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଯେତେ-ହେଲେ ସେ ତ ମୋର ସ୍ୱାମୀ । ମୁଁ କହିଲି—'ତମେ ମୋର ଦେହ ଛୁଇଁ ଶପଥ କର ଆଜିଠୁ ଆଉ ମଦ୍ୟସ୍ପର୍ଶ କରିବ ନାହିଁ ।

ସେ ଶପଥ କଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ କହିଲି—ତମେ ଯଦି ଏଣିକି ଆଉ କୌଣସିଦିନ ଏସବୁ ହୀନ କର୍ମରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୁଅ, ସେହିଦିନ ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି । ସେ ଶତ କଣ୍ଠରେ ନିଜକୃତ ଅପରାଧ ପାଇଁ କ୍ଷମା ଚାହିଁଲେ । ନାରୀ ହେଉଛି କ୍ଷମାର ଆଧାର । ମୁଁ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ପୁଣି ନିଜ ନିଜ କର୍ମରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲି । ସେହିଦିନଠାରୁ ସେ ଆଉ ମଦ୍ୟସ୍ପର୍ଶ କରି ନାହାନ୍ତି ।'

ଅତୀତ ଘଟଣାବଳୀର ଏଇ ଜୀବନ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ନିବାରଣଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ଭରି ଦେଇଥିଲା ଅଶ୍ରୁ । ସେ କହିଲେ—'ଥାଉ, ଆଉ ଏ ସବୁ କଥା କହନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସେ ଅମଳର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଛାତି ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଆଜି କାହାନ୍ତି ସେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, କାହିଁ ବା ସେ ଅଯୋଧ୍ୟା ? ସବୁ କିନ୍ତୁ ସ୍ମୃତି ପଥରେ ଏଇ କାଲିକାର ଘଟଣା ଭଳି ମନେ ହୁଏ ।'

ବୃଦ୍ଧାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ ମଧ୍ୟ ସଜଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ନିଭା କହିଲା—'ମା, ଆପଣ ଅସୁସ୍ଥ, ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତୁ ।'

'ଟିକିଏ କାହିଁକି, ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ରାମ ଚାହୁଁଛି ମା, ଭଗବାନଙ୍କୁ ସତତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି; ମତେ ଏଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାମୟ ସଂସାର ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ଦେବାପାଇଁ । ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୁଁ ଶେଷକରି ସାରିଛି । ନିବାରଣ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶେଷକରି ଆଜି ବିଦାୟ ନେଉଛନ୍ତି । ତୁମ୍ଭେମାନେ ରହିଲ, ଏଣିକି ସଂସାର କେମିତି ଚଳିବ, ତା ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।' ବୃଦ୍ଧା ନୀରବ ରହିଲେ । କିଛିକ୍ଷଣପାଇଁ ନୀରବତା ବିରାଜମାନ କଲା ।

ଶେଷରେ ନିବାରଣ ଜନ୍ମେଜୟଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲେ—'ବାବା ଏ ହେଉ-ଛନ୍ତି ଗୃହର ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନି ତୋ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତୁ ସମ୍ପାଦନ କରିଯିବୁ ।'

ସମାପ୍ତି

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନବୁ ଉଠିଲା—'ମା, ମୁଁ ଏବେ ଯାଏଁ...'

'ହଁ'—ଧୀର ଉତ୍ତର ଦେଲେ ବୁଢ଼ୀ ।

ନବୁ ଆସିଲାବେଳେ ଜନ୍ମେଜୟଙ୍କୁ ତା ସହିତ ଆସିବାପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଦେଲା । ଜନ୍ମେଜୟ କାପୁରୁଷଙ୍କ ପରି ତାର ଅନୁଗମନ କଲା । ନିବାରଣ ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ବସି ରହିଲେ ଆଉ କିଛିକ୍ଷଣ ।

—ଛଅ—

ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ମୀନକେତନ ସାଧ୍ୟ ସ୍ନାନସାରି ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଧୋତି ପରିଧାନ କଲେ । ସିଲ୍କର ପଞ୍ଜାବୀଟିଏ ଦେହରେ ଲଗାଇ ସୁବାସିତ ଅତର ବୋଳି ହାରମୋନିୟମ ଖୋଲି ଭୁଲି ଯାଇଥିବା କେଉଁ ଏକ ଗୀତର ସ୍ୱର ସହିତ ହାରମୋନିୟମ ସ୍ୱର ମିଳାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ବସି ରହିଛି ନବୁ । ମୁଖମଣ୍ଡଳ ତାର ରାହୁଗ୍ରସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରପରି ମଳିନ ।

ଗୀତ ଶେଷରେ ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ମୁଁ ଖୁବ କ୍ଷୁଧା ପାଇଛି ନବୁ, ତୁମେ ଶୀଘ୍ର କିଛି ଖାଦ୍ୟ ନେଇଆସ ।'

ସେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ରନ୍ଧନଶାଳା ଅଭିମୁଖରେ ଚାଲିଗଲା । ପାଚକକୁ ଜଳଖିଆ ଆଣିବା ପାଇଁ ବରାଦ ଦେଇ ସେ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା ।

ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ନବୁ, ଆଜି ନିବାରଣ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅବସର ନେଲେ । ବେଶ୍ ଅଭିଜ୍ଞ ଲୋକ । ତାଙ୍କ ଚାଲିଯିବାରେ ମୁଁ ବାସ୍ତବିକ ଦୁଃଖିତ ।'

ନବୁ ଈଷତ୍ ହସି କହିଲା—'ଯାହାପାଇଁ ଦୁଃଖିତ ହେବାର କଥା, ତାହା ପାଇଁ ତ କେବେ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହିଁ ।'

ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେଇଠି ସେଇଠି ମୁଁ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଯଦି କେହି ଦୁଃଖିତ ହେବାର କାରଣ ନଥାଇ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଆକାରରେ ଦୁଃଖକୁ ବରଣକଲେ, ସେଇଠି ତ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବାର କିଛିନାହିଁ । ସବୁ ଜାଣିପାଏ ସେ ହେବ ମୂର୍ଖତା ।'

ଖାଦ୍ୟର ପ୍ଲେଟ୍ ଧରି ଚାକର ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ନନ୍ଦ ତା ହାତରୁ ପ୍ଲେଟ୍ ଓ ଜଳଗ୍ଲାସ ନେଇ ତାକୁ ବିଦାୟ କରିଦେଲା । ମୀନକେତନ ଖାଇବା ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଉଠିଗଲେ ।

'ନନ୍ଦ, ତମେ ମତେ ସବୁବେଳେ ଭୁଲ୍ ବୁଝୁଛ । କେବେହେଲେ ତମପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ମୁଁ ହେଳା କରିନାହିଁ । ଛାତ୍ର ଜୀବନରେ ତୁମପ୍ରତି ମୋର ଯେତେକ ଅନୁରାଗ ଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନରେ ତାହା ବରଂ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହୋଇଛି ।'

'ମୁଁ ଜାଣେ......' ଗମ୍ଭୀରସ୍ୱରରେ କହିଲା ନନ୍ଦ ।

'ନା ତମେ ଜାଣନାହିଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ମୋ ପ୍ରତି ତମେ ବେଳେବେଳେ ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ହୁଅ । କଲିକତାରୁ ଫେରିଲାପରେ ସେଦିନ ବାସରେ ତମେ ମତେ ଶପଥ କରାଇ ନେଇଥିଲ ମଦ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ ନ କରିବାପାଇଁ । ସେହିଦିନଠାରୁ ମୁଁ ତ ଆଉ ମଦ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ କରୁନାହିଁ ।'

'ମୁଁ ତ ତୁମକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଛି । ତୁମେ ସତ୍ପୁରୁଷ—କିନ୍ତୁ ମୋ ବିବେଚନାରେ ତମେ ବିବେକହୀନ......'

'ନନ୍ଦ !' ହୁଙ୍କାର କରିଉଠିଲେ ମୀନକେତନ ।

'ହଁ, କଲେଜ ଜୀବନର କୌଣସି କଥା କ'ଣ ତୁମର ଆଜି ମନେ ପଡ଼ୁନା ନୂପୁର । ସେଇ ସବୁ ସ୍ମୃତିଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ଆଜି ମତେ ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଉଛି । ତୁମେ ମୋ ମନର କଥା କେବେ ହେଲେ ତ ବୁଝୁନାହିଁ । ତୁମେ କହିଥିଲ, ତୁମ ଶିଳ୍ପୀ ଜୀବନରେ ମୁଁ ହେବି ତୁମର ମାନସୀ ।'

'ନନ୍ଦ, ତୁମେ ଯଦି ମୋ ଅନ୍ତର ଚିରି ଦେଖନ୍ତ, ତାହାହେଲେ ବେଶ୍ ଦେଖି ପାରନ୍ତ ତୁମର ଏଇ ପଦ୍ମମୁଖର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ମୋ ପ୍ରାଣରେ ଅଛି କି ନା ?'

ନନ୍ଦ ଯାଇ ତାଙ୍କ ପଶ୍ଚାତ୍ ଦେଶରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ମସ୍ତକରେ ହାତ ରଖି କହିଲା—'ତୁମେ ଖାଲି ନୂପୁର......' ଏକପ୍ରକାର ସିନେମାଟିକ୍ ତାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ । ହୁଏତ ଏଇମିତି କାହାଣୀରେ କେତେ ପୂର୍ବକାଳରେ ଶକୁନ୍ତଳା

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଚାହିଁଥିଲା ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ପାଦେ—ଉର୍ବଶୀ ଚାହିଁଥିଲା ପୁରୁରବାଙ୍କ ପାଦେ । ଆଜି ସେଇ ଚାହାଣିରେ ଯୁବକ ମୀନକେତନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟାନରେ ବିକଶିତ ହେଲା ରକ୍ତଜବା । ସେ ଖାଇବା ଶେଷକରି ହସ୍ତ ପ୍ରକ୍ଷାଳନ କରି ନିଜର ବେଣୀରେ ଗୋଟିଏ ସୁରମ୍ୟ ଚମ୍ପାକଢ଼ି ଖୋସିଦେଲେ ।

'ତୁମେ ଆଜି ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛ ରାଣି ! ଇସ୍, ତୁମର ଆଜି ଏ କି ରୂପ । ଏମିତି ରୂପରେ ମୁଁ ତ ଆଗେ ତୁମକୁ କେବେ ଦେଖି ନଥିଲି । ତୁମର ଗୌରତନୁକୁ ଏଇ ମେଘ-ନୀଳ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ ଅପୂର୍ବ ମାନୁଛି । ତୁମର କଟାକ୍ଷର ତୀକ୍ଷ୍ଣତା ପ୍ରାଣକୁ ମୋର ବିଦ୍ଧ କରୁଛି ଅହରହ ।'

'ଆଉ ତୁମର କବିତ୍ୱ ! ତୁମେ ତ କେବେ ମତେ ତୁମର କଳ୍ପନା-ଦେବତାର ଆସନରେ ବସାଇ ନାହିଁ । ଆଜି କାହିଁକି ? ମୁଁ ଆଜି ପୁରୁଣା ହୋଇପଡ଼ୁଛି; ନୁହେଁ ?'

'ମିଥ୍ୟା, ଏ ତୁମ ମନର ଅଳୀକ କଳ୍ପନା । ତୁମର ରୂପଶ୍ରୀ ମୋ ପାଖରେ ଚିର ନୂତନ । ଆସ ରାଣି, ତୁମର ଏଇ ନୂତନ ରୂପର ମଦ୍ୟ ମୁଁ ଆଜି ପାନକରେ...'

ମୀନକେତନ ତାଙ୍କର ଦୁଇବାହୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ନିଭାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ ପାଶରେ ବନ୍ଦୀ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ମାତ୍ର ନିଭା ଟିକିଏ ଦୂରେଇଗଲା—'ସତେ ମୁଁ ଆଜି ନୂତନତ୍ୱର ପରିବେଶ ନେଇ ତୁମ ସମ୍ମୁଖରେ ବିରାଜିତ ହୋଇଛି, ତେବେ ଏଇ ପୁରାତନ କକ୍ଷରେ କେଳି-ରଚନା କରିବା ଅଗୌରବର କଥା ହେବ ।'

ମୀନକେତନଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରଣୟର ଉତ୍ତେଜନା । ସେ କହିଲେ—'ତୁମର ଇଚ୍ଛା ନିଭା, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଅ, କେଉଁ ସ୍ଥାନ ଆଜି ବାସରକକ୍ଷର ଗୌରବରେ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହେବ ?' ନିଭା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର କଲା—'ମୋର ଇଚ୍ଛା, ଆଜି ଏଇ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ବସନ୍ତବିହାରର କେଳି ମନ୍ଦିରରେ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ । ଚାଲ......'

ମୀନକେତନଙ୍କ ନୟନରେ ଜ୍ୟୋତି ହଠାତ୍ ଯେମିତି ଜମିଗଲା । ସେ ଭୟ ଶଙ୍କିତ ମୃଗପରି ଅଟକି ଗଲେ—ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ବେପଥୁ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ମୋ ବିବେଚନାରେ କେଳି ମନ୍ଦିରହିଁ ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ।' ସେ ପୁଣିଥରେ କହିଲା ।

'କିନ୍ତୁ...'

'କିନ୍ତୁ ଆଉ କଣ ? ମୋର ଏଇ ରୂପର ଉନ୍ମାଦନା—ଅଙ୍ଗର ଜ୍ୱାଳା ଏବେ ନୂତନ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ବାପିତ ହେବ । ତୁମେ ମୋର ଏ ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିବ ନାହିଁ ନିଷ୍ଠୁର ? ତୁମର ପୂର୍ବପୁରୁଷଗଣ ସେମାନଙ୍କ ଅବସର ସମୟ ପ୍ରତିଦିନ କେଳି ମନ୍ଦିରରେ କଟାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ରୂପେ କେବେ କେବେ ଆମେ ତା'ର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରିବା ତ ଉଚିତ ।'

ମୀନକେତନ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ।

'ଶୁଣ ନିଭା, ତୁମର କୌଣସି ଅନୁରୋଧର ଅନ୍ତରାୟ ହେବା ଆଜି ମୋ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।'

ନିଭାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ନବୀନ ଜ୍ୟୋତିରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

• • • • • • • • • •

ବସନ୍ତ-ବିହାର ଉଦ୍ୟାନର ମଧ୍ୟଦେଶରେ କେଳି ମନ୍ଦିର ଅବସ୍ଥିତ । ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର କେଉଁ ବିଳାସପ୍ରିୟ ପୁରୁଷ ନାନା ରସ, ନାନା ଛନ୍ଦରେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ଏହାର ଚଟାଣ ମାର୍ବଲ ପଥରରେ ତିଆରି । ଅଗଣାରେ ପୂର୍ବେ ବହୁପ୍ରକାର ଗୋଲାପ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଫୁଲଗଛ ରହିଥିଲା—ବସନ୍ତ ଋତୁରେ ଏହା ଏକ ଅଭିନବ ରୂପ ଧାରଣ କରୁଥିଲା । ଆଜି ଯତ୍ନାଭାବରୁ ଏହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ହ୍ରାସ ହୋଇଛି—ଏଠି ସେଠି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଲାପ, ମଲ୍ଲୀଗଛ ବିଦ୍ୟମାନ । ଅଗଣାରେ ଏକ ସିମେଣ୍ଟ ତିଆରି କୁଣ୍ଡରେ ପୂର୍ବେ ଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର ମାଛମାନେ ରହୁଥିଲେ—ଆଜି ସେହି କୁଣ୍ଡ ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ମୃତ୍ତିକାରେ ଭରପୂର—ତା' ଉପରେ ବଣୁଆ ବହୁ ଆଗାଛା ଲତିକା ମାଡ଼ି ଯାଇଛି । କୁଣ୍ଡର ଠିକ୍ ଦୂରରୁ କାଠ ନିର୍ମିତ ଏକ ଦୋଳି ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ ଆଜି ବି ରହିଛି । ଏହି ଦୋଳିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ଦେଖ ନିଭା, ମୋର

http://oaob.nitrkl.ac.in

ପିତାମହ ହରିହର ତାଙ୍କର ଅବସର ସମୟରେ ଇହପ୍ରଭୁଙ୍କ ସହିତ ଏଇ ଦୋଳିରେ ବସି କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଥିଲେ । କାଳର କୁଟୀଳ ଗର୍ଭରେ ସେମାନେ ଆଜି ତୃଣଭଳି ଭାସି ଯାଇଛନ୍ତି—ଏଇ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଦୋଳି ସେମାନଙ୍କ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ସ୍ମୃତି ବହନ କରି ଆଉ କେତେଦିନ ପରେ ମାଟିରେ ମିଶିଯିବ । ଜଗତରେ ସବୁ ତ ଅସାର—ଏଇ ଅସାର ଜୀବନକୁ ଦୁଇଦିନପାଇଁ ଉପଭୋଗ କରିପାରିଲେ ସେଇଥିରୁହିଁ ମିଳିବ ପରମ ଶାନ୍ତି—ଅସୀମ ତୃପ୍ତି ।'

କାମନାକୁଳ ନୟନରେ ସେ ଚାହିଁରହିଲେ ନିଜର ଉନ୍ନତ ବକ୍ଷଦେଶକୁ ନିରୀ କହିଲା—'କିନ୍ତୁ ଉପଭୋଗ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ତ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା । ଯେଉଁ ଉପଭୋଗରେ ଜୀବନପାତ୍ର ନିଃଶେଷ ହୋଇଯାଏ ସେତ ଉପଭୋଗ ନୁହେଁ, ତାହା ଅପମୃତ୍ୟୁ ।'

ଏଇ ଯତ୍ନହୀନ ଉଦ୍ୟାନର ଶୋଭା, ପରିବେଶ ତଥାପି ମନରେ ଆଣୁଥିଲା ପରମଶାନ୍ତି । କୋଳାହଳଶୂନ୍ୟ, ଶାନ୍ତ, ଗମ୍ଭୀର ଅଥଚ ମନୋମୁଗ୍ଧକର ଏଇ ଉଦ୍ୟାନ । କେଳିମନ୍ଦିରର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ଥିବା ଏକ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଦୁହେଁଯାକ ଯାଇ ଉପବେଶନ କଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାପୂର୍ବରୁ ମାଳୀ ଜାଳି ଦେଇ ଯାଇଛି ଏଇ ଘରର ଆଲୋକ । କାନ୍ଥ ଦେହରେ ରହିଛି ମଙ୍ଗରାଜବଂଶର ପୂର୍ବାଧିକାରୀମାନଙ୍କର କେତୋଟି ଅସ୍ପଷ୍ଟ-ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ତୈଳଚିତ୍ର । ଆଜି ଯେମିତି ସେଗୁଡ଼ିକ ଅଦରକାରୀ—ଏଇ ମର ସଂସାରରେ ଆବିର୍ଭୂତହୋଇ ନାନା ରଙ୍ଗରେ ହସିଖେଳି ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରି ସେମାନେ ବିଦାୟ ନେଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ସ୍ମୃତି ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ନିର୍ଜୀବ ତୈଳଚିତ୍ର ଆଉ କେତେଦିନ ରହିପାରନ୍ତା ? ଶିଶୁକାଠ ନିର୍ମିତ ଏକ ଆରାମ ଚୌକିରେ ଆଉଜି ପଡ଼ିଲେ ମୀନକେତନ—ନିରୀ ବୁଲି ବୁଲି ସେହି ତୈଳଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥାଏ ।

'ଆସ ରାଣି, ବିଳମ୍ବ ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ତୁମ ଜବାଧରର ରକ୍ତ ରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ କରିଦିଅ ମୋର ଓଷ୍ଠଯୁଗଳ । ତୁମ ସୁକୁନ୍ତଳର ଭାର ବହନ

http://oaob.nitrkl.ac.in

କରିବାକୁ କମ୍ପିତ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି ମୋର ଅଙ୍ଗ । ଆସ, ମୋ କୋଳରେ ବିଶ୍ରାମ କର ।'

'ଅସ୍ଥିରତା କାପୁରୁଷକୁ ଶୋଭାପାଏ, ତୁମକୁ ନୁହେଁ......' ହସି ହସି କହିଲା ନଭା ।

ଏଇ ଗୃହର ଗୋଟାଏ କୋଣରେ ରହିଛି ଟିକ୍ କାଠ ତିଆରି ଏକ ଆଲମିରା । ନଭା ଯାଇ ତାକୁ ଖୋଲିଦେଲା । ମୀନକେତନ ତାକୁ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ କରିବାପାଇଁ ସହସା ଉଠିଗଲେ—ମାନ......ଏ କଣ ? ନଭା ଦେଖିଲା ଆଲମିରାଟି ମଦ୍ୟପାତ୍ରରେ ଭରପୁର । କେତୋଟି ପାତ୍ର ନିଃଶେଷ ହୋଇଛି ମଧ୍ୟ ।

ମୀନକେତନ କାଷ୍ଠପୁତ୍ତଳିକା ପରି ବାକ୍‌ଶକ୍ତିବିହୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ଥାଣୁ ପାଲଟିଗଲେ । ନଭା କହିଲା—'ବିଶ୍ୱାସଘାତକ, ଏଇଥିରୁ କ'ଣ ମିଳୁନାହିଁ ତୁମ ଅପକର୍ମର ସୂଚନା ? ମୋତେ ପ୍ରତାରିତ କରି ବେଶ୍ ନିଭୃତରେ ତୁମେ ତୁମର ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଛ ।'

'ନଭା, ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କର । ମୁଁ ଆଉ ଏସବୁ ଖାଏନାହିଁ ।'

'ତେବେ ଯ୍ୟାକୁ ସବୁ ନଷ୍ଟ କରି ନ ଦେଇ ସାଇତି ରଖିଛ କାହାପାଇଁ ?'

'ଯ୍ୟାର ମୂଲ୍ୟ ବହୁତବେଶୀ । କେତେବେଳେ କାହାକୁ ଉପହାର ଦେବାପାଇଁ ଏଗୁଡ଼ିକ ମୁଁ ରଖିଛି ।'

'ନା ନା, ଏସବୁ କଦାପି ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଢାଳିଦେବି ।'

ସେ ଉତ୍ତେଜିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ ଖୋଲି ତଳେ ଢାଳିଦେଲା । ମୀନକେତନ ଯାଇ ତା'ର ହାତ ଧରିନେଇ ତାକୁ ବାରଣ କଲେ—'ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବୋତଲର ଦାମ ଛବିଶି ଟଙ୍କା ନଭା, ତୁମେ ଏହାକୁ ନଷ୍ଟ କର ନାହିଁ । ବରଂ ମୁଁ ଏଗୁଡ଼ିକ କାଲି ବିକ୍ରୀ କରିଦେବି ।'

'ମୁଁ କିଛିକଥା ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।'

'ଶୁଣିବାକୁ ତୁମେ ବାଧ୍ୟ ନଭା, ଏହା ମୋର ତୁମ ପ୍ରତି ଆଦେଶ ।'ଅରଣ୍ୟବାସୀ ସିଂହର ଗର୍ଜ୍ଜନ ପରି ଗର୍ଜ୍ଜି ଉଠିଲେ ମୀନକେତନ—'ତୁମେ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ,

http://oaob.nitrkl.ac.in

ତୁମର ଯେତିକି ଅଧିକାର ତା'ଠୁ ବେଶୀ ଦାବୀ କରିବା ଆଦୌ ତୁମ ପକ୍ଷରେ ଶୁଭଲକ୍ଷଣ ନୁହେଁ ।'

ନଭ୍ରା କୌଣସିପ୍ରକାର ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ ଶୂନ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା—ଏକ, ଦୁଇ, ତିନି, ଚାରି, ପାଞ୍ଚ, ଛ......

ମୀନକେତନ ପୁଣି ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ—'ନଭ୍ରା, ମୋର ଆଦେଶ, ଏ ସବୁ ପାଗଳାମି ବନ୍ଦକର । ଯଦି ତୁମେ ଅବାଧ୍ୟ ହୁଅ, ମୁଁ ବଳପ୍ରୟୋଗ କରିବି ।'

ତଥାପି ନଭ୍ରା ନିରୁତ୍ତର—ସେ ଯେମିତି ଏଇ ସବୁ ବୋତଲକୁ ଶୂନ୍ୟ କରି ଦେବାପାଇଁ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞ । ମୀନକେତନଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ଅର୍ଦ୍ଧପାଗଳପରି ନଭ୍ରାକୁ ଆକର୍ଷି ଆଣି ଦୂରକୁ ଠେଲିଦେଲେ—ନଭ୍ରା କିଛି ଦୂରରେ ଭୂତଳଶାୟିନୀ ହେଲା ।

'ନଭ୍ରା, ତୁମର ଯୋଗ୍ୟପ୍ରାପ୍ୟ ତମେ ପାଇଲ ତ ? ଅବାଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀକୁ କେମିତି ଶାସନ କରିବାକୁ ହୁଏ, ତା' ମଙ୍ଗରାଜବଂଶର ସନ୍ତାନକୁ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ ।'

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଅଶାନ୍ତ । ମୀନକେତନ ଆଲମିରା ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲେ—'ମୁଁ ପିଇବି—ମନପ୍ରାଣ ଭରି ପିଇବି, ଏ ପୃଥିବୀରେ କୌଣସି ଶକ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ମୋତେ ଏ ପଥରୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରିପାରିବ ।'

ଏକ୍—ଦୁଇ—ତିନ୍......

ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ତିନୋଟି ବୋତଲ ସେ ନିଃଶେଷ କରିଦେଲେ—'ହାଃ,ହାଃ,ହାଃ, କେମିତିକା ମଜା, ବଦ୍‌ମାସ ଔରତ୍......ଆ, ମୁଁ ତୋତେ ଉପଭୋଗ କରିବି ଆଜି......।' ହସ୍ତ ପ୍ରସାରିତ କରି ସେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ତାଙ୍କର ଭୀମ ରୂପ ଦେଖି ଶଙ୍କିତା ହେଲେ ନଭ୍ରା...ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି ସେ ପଳାଇ ଯିବାର ପଥ ଖୋଜୁଥିଲା ।

'ଯାଇ ପାରିବୁନାହିଁ......ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ ।'

ଇସ୍ କି ବିକଟାଳ ହସ ।

ନଭ୍ରା ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଏକାଦଶ

http://oaob.nitrkl.ac.in

═ସାତ═

ସୁରଧୁନୀ ସୀତାରର ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ଗାଉଥିଲା ସଙ୍ଗୀତ । ତାର ଓଠଗୁଞ୍ଜିଲାକାରୀ ଭ୍ରୁବିଳାସ ମୀନକେତନଙ୍କ ଯୁବକ ପ୍ରାଣକୁ ଅସ୍ଥିର କରୁଥିଲା । ତାର ବଳିଷ୍ଠ ଅଂଗର ଆସ୍ୱାଦନ ପାଇଁ ସେ ପାଗଳ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ । ଏଇ କିଶୋରୀ ତାର ଯତିମନହରା ରୂପନେଇ ଯେକୌଣସି ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ତପସ୍ୱୀର ଧ୍ୟାନ ଭଂଗ କରିବାପାଇଁ ସମର୍ଥ । ମୀନକେତନ ଏକ ଦୃଷ୍ଟି-ଏକଲୟରେ ଚାହିଁ ରହୁଥିଲେ ତାହାରି ଆଡ଼େ । ସୀତାର ସହିତ କଣ୍ଠର ଲହର ଖେଳାଇ ସେ ଗାଉଥିଲା ମେଘମଲ୍ଲାର । ବାହାରେ ବର୍ଷଣ ସନ୍ଧ୍ୟାର କାନ୍ତ-କମନୀୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ନନ୍ଦନପୁର ଗ୍ରାମର ଶେଷଭାଗରେ ଏଇ ସୁରଧୁନୀର ଘର । ତାର ପିଉସୀ ମନ୍ଦାକିନୀ ଥିଲା ବନାରସବାସିନୀ । ମୀନକେତନଙ୍କ ପିତା ଥରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ବନାରସ ଯାଇ ସେଠାରେ ଏଇ ମନ୍ଦାକିନୀର ସାକ୍ଷାତ ପାଇଥିଲେ······ବନାରସର କୌଣସି ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବେଶ୍ୟାପଡ଼ାରେ ତାର ଘର ଥିଲା । ମକରକେତନ ତାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥିଲେ ନନ୍ଦନପୁର । ଏଠାରେ ତା ପାଇଁ ଜମିବାଡ଼ି ଖଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଏଠାକୁ ଆସିବାବେଳେ ସୁରଧୁନୀ ମାତ୍ର ଦୁଇବର୍ଷର ଶିଶୁ । ତାର ବାପ ମାଙ୍କ ଅକାଳ ବିୟୋଗରେ ମନ୍ଦାକିନୀର ଆଶ୍ରୟରେ ସେ ଥିଲା । ମନ୍ଦାକିନୀ ଏଠାକୁ ଯେତେବେଳେ ଆସିଲା ଏଇ ଦୁଇବର୍ଷର ଶିଶୁଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥିଲା ।

ମନ୍ଦାକିନୀ ଏଠାକୁ ଆସିବାର ଦୀର୍ଘ ପନ୍ଦରବର୍ଷ ପରେ ମକରକେତନ ଇହ ସଂସାରରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ତା'ପରେ ମନ୍ଦାକିନୀ ସୁରଧୁନୀକୁ ନେଇ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ବନାରସ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲା । ତତ୍ପରେ ପୁଣି ନନ୍ଦନପୁରକୁ ଫେରିଆସିଛି । ସୁରଧୁନୀର ବର୍ତ୍ତମାନ ବୟସ ବାଇଶ୍ ହେବ । ଗହମ ରଙ୍ଗର ଦେହ—ବେଶ୍ ମାଂସଳ ଓ କମନୀୟ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ମୀନକେତନ ତାଙ୍କ ଗ୍ଲାସ ଜୀବନରେ ଏଇ କିଶୋରୀଙ୍କ ବହୁବାର ଦେଖିଥିଲେ, ମାତ୍ର ଏହି ବିଳାସିନୀ ନାରୀର ଗୃହ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନୂତନ ଥିଲା ।

ମନ୍ଦାକିନୀ ଏଠାକୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଛି—ତାର ସମସ୍ତ ଜମି ବିକ୍ରୟ କରି ପୁଣି ବନାରସକୁ ଫେରିଯିବ—ସୁରଧୁନୀର ଦେହ ଗନ୍ଧରେ ବିଖ୍ୟାତ ବନାରସ ସହର ପୁଣି ଆମୋଦିତ ହୋଇଉଠିବ । ମୀନକେତନ ଏହି କିଶୋରୀ ସୁରଧୁନୀର ରୂପପାୟୀ ଲମ୍ପଟ ଭ୍ରମର—ତନ୍ମୟ, ପାଗଳ ।

ସୁରଧୁନୀ କନ୍ଦର୍ପ-ପତ୍ନୀ ରତି ସହିତ ତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ତୁଳନା କରାଯାଇ ପାରେ । ଗୌରାଙ୍ଗୀର ଦେହକୁ ମୟୂରକଣ୍ଠୀ-ବନାରସୀ ଅପୂର୍ବ ମାନିଥାଏ; କୁଞ୍ଚିତ କେଶଦାମରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଖଚିତ ରତ୍ନ ଅଳଙ୍କାର, ନୟନରେ ସୁରମାର ଦାଗ, କପୋଳରେ ଚନ୍ଦନାଙ୍କିତ ବିନ୍ଦୁ, କଣ୍ଠଦେଶରେ କର୍ପୂରହାର, ବକ୍ଷରେ ଚୀନାଂଶୁକର କଠୋର ବନ୍ଧନ, ସ୍ତନାଗ୍ରରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ ଦୀପ୍ତି······ କଟୀରେ କାଞ୍ଚି ଦୁକୂଳ···ସୁରଧୁନୀ ଛନ୍ଦବତୀର—ଗଣିକାବୃତ୍ତିର କାମୁକା ପ୍ରହର ପରି ସ୍ଫୁରିତ ତାର ବକ୍ଷ ।

ମୀନକେତନ ସବୁଜ କାଚ ପାତ୍ରରେ ସୁରା ଢାଳି ପାନ କଲେ ।

'ନିଅ ସୁନ୍ଦରି, ଏଇ ମଦ୍ୟପାତ୍ରରେ ଭରିଦିଅ ଆଉରି ମଦ୍ୟ—ତୁମର କମ୍ପିତ କରପଦ୍ମରେ ମତେ ପିଆଇଦିଅ । ବହୁଦିନରୁ ମୁଁ ତୃଷିତ ଅଛି । ତୁମରି ହାତରେ ମୋ ତୃଷା ମେଣ୍ଟିବ ।'

ସୁରଧୁନୀ ନୟନରେ ଅପୂର୍ବ ଭଙ୍ଗୀ ଖେଳାଇ ମଦ୍ୟପାତ୍ରକୁ ମୀନକେତନଙ୍କ ଅଧରରେ ଛୁଆଁଇଦେଲା । ଏଇ ଅବସରରେ ତାର ଦେହ ମୀନକେତନଙ୍କ ଦେହକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲା । ରୋମାଞ୍ଚିତ ହୋଇଉଠିଲା ତାଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗ । ସେ କୋମଳାଙ୍ଗୀର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତନୁରେ ନିଜର ସର୍ବ ଲୋମ ଛନ୍ଦି ଛନ୍ଦିବାପାଇଁ ଖୋଜୁଥିଲେ ।

'ସୁରଧୁନି, ତୁମେ ବି ଟିକିଏ ପିଅ······ମତେ ଏକା ମାତାଲ କରି ଛାଡ଼ିବ, ଆଉ ତୁମେ ପିଇବନାହିଁ ? ନା, ନା ଏକଥା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମେ ବି ପିଅ । ଆଉ ମନ୍ଦାକିନୀ କାହିଁ, ତାକୁ ବି ପିଆଅ······ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସୁରଧୁନୀ ମଦ୍ୟପାତ୍ରରୁ ଟିକିଏ ମଦ୍ୟ ଗଡ଼ାଇ ଗ୍ଲାସଟାକୁ ବଢ଼ାଇଦେଲେ ମୀନକେତନଙ୍କ ହାତକୁ—'ତୁମେ ମତେ ପିଆଇଦିଅ ।'

'ବେଶ୍ ବେଶ୍ ତୁମେ ମୋର ରାଣୀ, ଆସ ମୋ ନିଜ ହାତରେ ତମକୁ ମୁଁ ମଦ ପିଆଇଦେବି ।'

କମ୍ପିତ ହସ୍ତରେ ସୁରଧୁନୀକୁ ସେ ଟିକିଏ ମଦ ପିଆଇଦେଲେ । ସୁରଧୁନୀର ମନ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ରଙ୍ଗୀନ ନିଶାର ଜାଦୁକରୀ ସ୍ପର୍ଶରେ ସେ ହୋଇଉଠିଲା ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର—ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ତାର ଜାଗିଉଠିଲା ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ଶିହରଣ ।

'ସୁରଧୁନି, ତମେ ଆଉ ବନାରସ ଯିବ କାହିଁକି ? ମୋର ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ତମ ନାଁରେ ମୁଁ ଉଇଲ୍ କରିଦେବି । ତୁମେ ଏଇଠି ରହିଯାଅ । ମୁଁ ଯଦି ମରିଯିବି ତମପାଇଁ ଏଇଠି ତୋଳିଦେବି ତାଜ୍‌ମହଲ । ତମେ ତାଜ୍ ଦେଖିଛ ? ସାହାଜାହାନ ତାକୁ ତିଆରି କରିଥିଲା । ଆଚ୍ଛା, ସେ ସାହାଜାହାନ କଣ ମୋ'ଠୁ ବଡ଼ ଥିଲା ? ମମତାଜ୍ କ'ଣ ତମଠୁ ସୁନ୍ଦରୀ ଥିଲା ? ମିଥ୍ୟାକଥା··· ଆରେ ତମେ ଠିଆହୋଇ ରହିଲ କାହିଁକି ? ମୁଁ ଆଉ ବସି ପାରିବି ନାହିଁ, ଆସ ମୋ ପାଖକୁ ।'

ମଦ୍ୟନିଶାରେ ସେ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ । ରକ୍ତ-ଲାଲ ହେଲାଣି ତାଙ୍କର ଚକ୍ଷୁ । ବାହାରର କୌଣସି କଥା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଭ୍ରୂକ୍ଷେପନାହିଁ ।

ସୁରଧୁନୀ ଏକ ନୀଳ ଆଲୋକ ଜଳାଇଦେଇ ଜଳୁଥିବା ବତୀକୁ ନିର୍ବାପିତ କରିଦେଲା । ଧୂପ ଗନ୍ଧରେ ଆମୋଦିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସମଗ୍ର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ । ଗାଜିପୁର ଅତରର ତୀବ୍ର ଗନ୍ଧରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ?

ମୀନକେତନ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ—'ସୁରଧୁନି, ତମେ ନୃତ୍ୟ ଶିଖିଛ ?'

'ହଁ'—ହାସ୍ୟୋଚ୍ଛ୍ୱଳ ମୁଖରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ସେ ।

'ନାଚ, ନାଚ, ମୁଁ ନାଚକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଏଁ ।'

ସୁରଧୁନୀର ଯୁଗ୍ମପାଦ ନୂପୁରର ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ତାଳ ଦେଇ ନାଚି ଉଠିଲା । ପ୍ରତି ଚରଣପାତରେ ଫୁଟିଉଠିଲା ଅଜସ୍ର ଅଶୋକ ମଞ୍ଜରୀ । ମୀନକେତନଙ୍କ ନୟନ ଅତଳ ଆରକ୍ତ ହେଲା । ସେ ଅସ୍ଥିର ରହିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବସିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ଉଠି ଅସ୍ଥିର ଢଙ୍ଗରେ ସେ ମଧ୍ୟ ନୃତ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

'ସୁରଧୁନୀ ମୋ ପାଦରେ ମଧ୍ୟ ନୂପୁର ବାନ୍ଧିଦିଅ, ମୁଁ ଆଜି ସୁନ୍ଦର ନାଚି ପାରୁଛି, ନୁହେଁ ?'

'ହଁ, କାମଦେବ ମଦନ କେବେ ଏମିତି ନାଚୁଥିଲେ......'

ସୁରଧୁନୀ ତାଙ୍କ ଚରଣରେ ବନ୍ଧନ କଲା ନୂପୁର ମାଳିକା । ତାଙ୍କର ଚରଣ ଆହୁରି ଦ୍ୱିଗୁଣ ବେଗରେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା ଛନ୍ଦହୀନ ଗତିରେ ।

କ୍ଳାନ୍ତ । ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ବଦନରୁ ତାଙ୍କର ଝରିପଡ଼ିଲା ସ୍ୱେଦବର୍ଷା । ସୁସଜ୍ଜିତ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ପୁଣି ଶୟନ କଲେ । ସୁରଧୁନୀ ଶଯ୍ୟାଧାରରେ ବସି ବ୍ୟଜନ କଲା ଧୀରେ ଧୀରେ । ଶୀତଳ ପବନ ସ୍ପର୍ଶରେ ବେଶ୍ ଆସ୍ୱସ୍ତି ଲାଗିଲା ତାଙ୍କୁ । ନୟନ ବେନି ମୁଦ୍ରିତ ହେଲା । ସୁରଧୁନୀ ତାର ଚମ୍ପାଙ୍ଗୁଳିରେ ତାଙ୍କ କପାଳ ଉପରେ ଲଘୁ ସ୍ପର୍ଶ ଦେଲା । ସେ ହଠାତ୍ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ—
'ମୁଁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ, ମତେ ସ୍ପର୍ଶ କରନା ସୁନ୍ଦରି ! ମୁଁ ମଦ୍ୟପ, ମାତାଲ ।'

ସୁରଧୁନୀ ତାଙ୍କର ପ୍ରସାରିତ ବକ୍ଷ ଉପରେ ଆଉଜିପଡ଼ି ଚିବୁକରେ ଚିବୁକ ଲଗାଇ କହିଲା—'ତମେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚ ?'
'ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି—ନା ତ, ତୁମେ ପୁଣି ଏଠି କାହିଁକି ?'
'ମତେ ତୁମେ ଚିହ୍ନିପାରୁଛ ?'
'ହଁ, ନା, ତମକୁ ତ ମୁଁ ଚିହ୍ନି ପାରୁନାହିଁ । ତମେ କିଏ ?'
'ମୁଁ ସୁରଧୁନୀ... ।'
'ହଁ, ହଁ, ତମେ ସୁରଧୁନୀ । ଆଚ୍ଛା, କହିପାରିବ, ମୁଁ ଏଠିକି କେମିତି ଆସିଲି ? ମତେ କିଏ ଏଠିକି ଆଣିଲା ? ମୋର ବା ଏଠି କାମ କଣ ? ଆକାଶରେ ତାରା ଅଛି କି ବର୍ତ୍ତମାନ ?'

'ହଁ; ବାକୀ ଅଛି ଆଉରି ବହୁତ ରାତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ମାତ୍ର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରହର ।'

'ମୁଁ ଯିବି କେମିତି ସୁରଧୁନୀ ? ମୋତେ ଆଜିରେ ଜନୈକଜଣଙ୍କୁ ବଦଖାସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ । ମୋ'ର ଅନ୍ନ ଖାଇ ସେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ କରୁଛି-

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଚକ୍ରାନ୍ତ । ଆଚ୍ଛା, ସୁରଧୁନି, ଜଉଲିଜସ୍ୟୁଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରିଦେଲେ ତମେ ମୋର ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସେକ୍ରେଟାରୀ ହେବ ?'

'ନିଶ୍ଚୟ ହେବି । ମାତ୍ର ଏମିତିକା କେଉଁ ଏକ ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମୋତେ ବି ଯେଉଁ ବରଖାସ୍ତ କରିଦିଅ ।'

'ନା ନା, ମୁଁ ତା କରିବି ନାହିଁ । ତୁମ ନାଁଟା କ'ଣ ମୁଁ ଭୁଲିଗଲି ।'

'ଥାଉ, ନାଁରେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ତୁମେ ବିଶ୍ରାମ କର ।'

'କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ଶୋଇ ପାରୁନାହିଁ ସୁନ୍ଦରୀ । ଏଇ ଦେଖ, ତମର ଗରମ ହାତରେ ଅନୁଭବ କର, ଛାତି ତଳେ ମୁଁ କେମିତି ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରୁଛି । ମୁଁ ମଦ ଖାଇଛି ନା ?'

'ହଁ, ଖାଇଛ ।'

'ଆଉ, ତୁମେ ଖାଇଛ ?'

'ନା, ମଦ ତ ବଡ଼ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ।'

'ମତେ ଠକାଉଛ ସୁନ୍ଦରୀ; ମୁଁ ତ ବଡ଼ଲୋକ ନୁହେଁ । କେବେ ଜମିଦାର ଥିଲି—ବଡ଼ଲୋକ ଥିଲି । ମାତ୍ର ଆଜି ମୁଁ ଆଉ ବଡ଼ଲୋକ ନୁହେଁ । ନିଖି କହୁଥିଲା—ମୁଁ ବହୁତ ବଦ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛି । ନା, ମୁଁ ଏଥର ଭଲ ମଣିଷ ହେବି । ତମେ ଏଠି ଚାଲିଯାଅ ସୁନ୍ଦରୀ·····ଯାଅ ନା ।'

ପ୍ରଳାପ । ସୁରଧୁନୀ ନମ୍ରଲଜ୍ଜିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—'ତମେ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ କର । ଅତ୍ୟଧିକ ନିଶାପାନ ଯୋଗୁ ତୁମର ମୁଣ୍ଡ ବିଭ୍ରମ ଘଟିଛି । ମୁଁ ପଙ୍ଖା କରିଦେଉଛି । ତମେ ଶୋଇପଡ଼ ।'

'ମୁଁ ଆଉ ଶୋଇବି ନାହିଁ । ବହୁତ ଶୋଇଛି ମୁଁ । ମୋତେ ଏଥର ଉଠିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତମେ କହୁଥିଲ ନା, ରାତ୍ରି ଆହୁରି ତେର ଅଛି । ମୁଁ ଏବେ ଯାଏଁ······'

ସର୍ବାଙ୍ଗ ତାଙ୍କର ଅବସନ୍ନ—ତଥାପି ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପଲଙ୍କରୁ ଉଠି ଠିଆହେଲେ । ଶୀତାର୍ତ୍ତିଙ୍କ ପରି କମ୍ପୁଛି ତାଙ୍କର ସମୁଦାୟ ଅବୟବ । ସୁରଧୁନୀ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲା—'କୁଆଡ଼େ ଯିବ ଏତେ ରାତ୍ରିରେ ?'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ହୁଁ'—ହସିଲେ ସେ, 'ଯେଉଁଆଡ଼ୁ ମୁଁ ଆସିଥିଲି, ସେହିଆଡ଼କୁ ଚାଲିଯିବି ।'

'କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଯେ ଚାଲି ପାରୁ ନାହିଁ… ।'

'ଯାଃ, ବେଶ ମୁଁ ଚାଲି ପାରୁଛି । ହଟ୍ ଯାଓ ।'

ସୁରଧୁନୀକୁ ପାଦରେ ଠେଲିଦେଇ ସେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ବାହାରେ ତମସାଚ୍ଛନ୍ନ ରଜନୀ, ପ୍ରଖର ନିଃଶ୍ୱାସ ତାର କାଳସର୍ପର ନିଃଶ୍ୱାସପରି । ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାନ୍ତରର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବକ୍ଷରେ ଅମଙ୍ଗଳର ସୂଚନା ଦେଇ ଚିତ୍କାର କରୁଛି ଶୃଗାଳ—ପେଚକ କଣ୍ଠରେ ମୁହୁର୍ମୁହୁ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ନୀଳାକାଶ ।

ବଟବୃକ୍ଷର ଗହଳ ପତ୍ରତଳେ ସେ ଠିଆହେଲେ । ପ୍ରାସାଦରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦିଶୁଛି ଆଲୋକ । ବାତାୟନ ଦେଇ ଦୁଇଟି କ୍ରୁଦ୍ଧ ନୟନର ଜ୍ୟୋତି ଯେମିତି ଠିକରି ଆସୁଛି—ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଶର ପରି ସେ ଯେମିତି ବିଦ୍ଧ କରିବ ତାଙ୍କର ଶଙ୍କିତ ପ୍ରାଣକୁ ।

ସେ ରମ୍ଭାପତ୍ର ପରି କମ୍ପି କମ୍ପି ଭୂମିକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲେ—ରାତ୍ରି ହେଲା ଆହୁରି ଗମ୍ଭୀର, ଆହୁରି ଭୟାବହ ।

==ଆଠ==

ଚନ୍ଦ୍ରଲା ପତ୍ର ଲେଖିଛି ନିଭା ପାଖକୁ । ବିପନ୍ନ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ସେହି ପତ୍ର ପାଠ କରୁଥିଲା ଶୋଇ ଶୋଇ । 'ଚିର ଧାହାମନ୍ଦ ଏ ଘର ଜୀବନ, ଜୀବନ ନୁହଇ ଜୀବନ୍ତ ମରଣ ।' ଉକ୍ତିର ସତ୍ୟତା ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ମର୍ମେମର୍ମେ । ପଦ୍ମପତ୍ରର ଜଳବିନ୍ଦୁ ପରି କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ଏହି ଜୀବନ—ତହିଁରେ ପୁଣି ସୁଖାନୁଭୂତି ଆହୁରି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ…ଆହୁରି କ୍ଷଣିକ । ବିବାହର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ କୁମାରୀ-କନ୍ୟା ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ-ସବୁଜିମା ଭିତରେ ନିଜର କଳ୍ପନା-ପକ୍ଷୀକୁ ଛୁଟାଇ ଦେଇଥାଏ, ବିବାହପରେ ସେ ଦେଖେ, ସେ ଭ୍ରାନ୍ତ, ସ୍ୱପ୍ନ ମିଥ୍ୟା, କଳ୍ପନା କେବେହେଲେ ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ ହୁଏନାହିଁ । ସୃଷ୍ଟିର ଅନନ୍ତ କାଳରୁ ମାନବ ଯାହା ଚାହୁଁଛି, ପାଉଛି ତାର ଠିକ ବିପରୀତ । ରାବଣ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଚାହୁଁ ଥିଲା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଲଙ୍କାରେ ମହାସତୀ ବୈଦେହୀର ସଙ୍ଗସୁଖ କିନ୍ତୁ ପରିଣାମରେ ତାର ସେ କଳ୍ପନା ବାଷ୍ପାଗାରରେ ପରିଣତ ହେଲା—ପୃଥ୍ୱୀବିଜୟର ସଯୁକ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ ସେମିତି ଧ୍ୱଂସର ଏକ ତାଣ୍ଡବ ରଚି ମିଳାଇଗଲା ଅନନ୍ତ ଆକାଶର ମହାଶୂନ୍ୟତା ଭିତରେ । କୁନ୍ତଳା ସତ୍ୟ ଲେଖିଛି, ସେ ମହାଦୁଃଖିନୀ । କଷ୍ଟକ ଯାଇ କବି ଅଶୋକଙ୍କ ବିଷୟରେ ସେ ବହୁ ତଥ୍ୟ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଛି । କବି ହିସାବରେ ସେ ବିପୁଳ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେହେଁ—ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଚରିତ୍ର ଗଠନର କିଛି ଅର୍ଥନାହିଁ । ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ସେ ଦେଖନ୍ତି ସବୁଜ ଚକ୍ଷୁରେ । ପର୍ସି ବାଇରନ ତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ । ଶୃଟାକ, ଓମରଖୈୟାମ ତାଙ୍କର ଦାର୍ଶନିକ ଗୁରୁ । ସେ କୁଆଡ଼େ କହନ୍ତି—ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ପରିତୃପ୍ତି ଏକ ଶାରୀରିକ ଆବଶ୍ୟକତା; ନୂତନତ୍ୱର ସ୍ୱପ୍ନବିନା ପ୍ରଗତି ଅସମ୍ଭବ । ପୁରୀର ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦାମାନେ ବେଳାଭୂମିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯାହା ପୁରୁଣା ଦେହଘଷା ହୋଇଯାଏ; ସେଥିରେ ଥାଏ କି ଆଉ ଉନ୍ମାଦନା ?

ତାଙ୍କର ସବୁ ସଙ୍ଗିନୀ—ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି କୁନ୍ତଳା ମଧ୍ୟ ଜଣେ ।

କୁନ୍ତଳାର ମହାଦୁଃଖ । ଧର୍ମପତ୍ନୀ ହିସାବରେ ତାର ଯାହା ପାଇବା କଥା ସେତିକି ସେ ପାଉନି । ତାର ଯେତିକି ଅଧିକାର, ସେଥିରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତା । ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର କନ୍ୟା ପକ୍ଷରେ ଏହା ନୂତନ ନ ହେଲେହେଁ ସେ ଏହାକୁ ପ୍ରଥମକରି ଅଙ୍ଗେ ନିଭଉଛି । ସେ ଏତେଦିନ ଅନ୍ୟର ଜୀବନକୁ ଦେଖିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ତାହାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ତାକୁ ଅତିଷ୍ଠ କରି ଦେଉଛି । ନାରୀ, ବଡ଼ଲୋକର କନ୍ୟା ହେଉ ଅବା ଦରିଦ୍ରର କନ୍ୟା ହେଉ, ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ତା'ର । ସେ ଚାହେଁ ନାରୀତ୍ୱର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ—ସ୍ୱାମୀ ଉପରେ ତା'ର ଏକଚ୍ଛତ୍ର ଅଧିକାର । ସେତିକି ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ'ହେଲେ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଅଶାନ୍ତି—ବିପ୍ଳବ ।

ନିଜ କୁନ୍ତଳାର ପତ୍ର ପାଠକରି ଭାବୁଥିଲି—ଏଇ କିଶୋରୀ ଅନୂଢ଼ା ଥିବାବେଳେ କେତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଥିଲି ତାକୁ । ଲମ୍ପଟ ହେବା ପୁରୁଷ ଚରିତ୍ରର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷତ୍ୱ ବୋଲି ବହୁପୂର୍ବରୁ ଭାବୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆଜି, ସେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ତା' ନିଜ ଯୁକ୍ତିର ଅସାରତା । ହାୟ, ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ଅସମ୍ଭବ କଣ ? ମୀନକେତନ ଲମ୍ପଟ—ଅନେକ ଲମ୍ପଟ, ସାରା ସଂସାର ଲମ୍ପଟ । ଲମ୍ପଟ ଜଗତରେ ମହାସତୀ ହୋଇଥିବା ଏକ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କଥା ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ସାହିତ୍ୟିକ ବର୍ଣ୍ଣାଡ୍ ଶ' କହନ୍ତି—"Chastity is lack of oppertunity" । ଚରିତ୍ରବତ୍ତା, ସତୀତ୍ୱ ପ୍ରଭୃତି କେବଳ ଅଭିଧାନର ବିଷୟବସ୍ତୁ । ଯେଉଁମାନେ ବିଶ୍ୱବନ୍ଦ୍ୟ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ମତ ପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି । ମହାକବି କାଳିଦାସ କହିଛନ୍ତି—'ଜ୍ଞାତ୍ୱାସ୍ୱାଦମ୍ ବିବୃତ ଜଘନାମ୍ କୋ ବିହାତୁମ୍ ସମର୍ଥଃ ?' ନିର୍ମଳର ଚିନ୍ତାଧାରା ଚକ୍ରାକାରରେ ଆବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଥିଲା ।

ତେବେ ଚରିତ୍ରହୀନତା କଣ ସଂସାରର ଏକ ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମ ? ଯୀଶୁ; ମହମ୍ମଦ, ଶଙ୍କର କଣ ମିଥ୍ୟାର ଅବତାର ?

ମୃତ୍ୟୁର କରାଳ ଲହରୀରେ ମାନବ ଜୀବନ ଏକ ତୃଣ ପରି । ଅନିଶ୍ଚିତ ଜଗତରେ ବର୍ତ୍ତମାନହିଁ ସବୁଠାରୁ ମୂଲ୍ୟବାନ । ସବୁଠାରୁ ସତ୍ୟ । ମନଗୃହେଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ପରିତୃପ୍ତି, ଖଣ୍ଡ କେଉଁଠି ?

ନିର୍ମ୍ମଳା ପାଗଳିନୀ । ଜୀବନର ଦର୍ଶନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରୁକରୁ କୌଣସି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ସେ ପହଞ୍ଚି ପାରୁନାହିଁ । ନାରୀ ଯଦି ପୁରୁଷର ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ହୁଏ, ପୁରୁଷ ଯାହା କରୁଛି, ନାରୀ ମଧ୍ୟ ତାହା କରିବା ପାଇଁ ହକ୍‌ଦାର । ସେଥିରେ ଦୋଷ କେଉଁଠି ?

କୁନ୍ତଳା ଦୁଃଖିନୀ, ନିର୍ମ୍ମଳା ମଧ୍ୟ ଦୁଃଖିନୀ । ମୀନକେତନ ମଦ୍ୟପ, ଲମ୍ପଟ, ପଶୁଠାରୁ ହୀନ, ନିଷ୍ଠୁର, ଅବିବେକୀ, ହୃଦୟହୀନ । ଆଉ ନିର୍ମ୍ମଳା...?

ସେ ଏ ଦେଶର ସୀତା, ସାବିତ୍ରୀ, ଅହଲ୍ୟା, ଦ୍ରୌପଦୀ ପରି ଏକନାରୀ ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶର ଅଗଣିତ ପିଆରୀବାଈ, ଫୁଲବାଈ, ଭାନୁବାଈଙ୍କ ପରି ତାର ଯୌନବାସନା ବିଦ୍ୟମାନ । ସୀତା ସାବିତ୍ରୀର ଆଦର୍ଶ ସତ୍ୟ ନା ବନାରସ ବେଶ୍ୟାପଲ୍ଲୀର ଚିତ୍ର ସତ୍ୟ ?

ତାର ଚକ୍ଷୁଯୁଗଳ ଲୋତକାପ୍ଲୁତ ହେଉଥିଲା । ବିଧ୍ୱସ୍ତ ଏକ ନଗରୀର ଶେଷ ସ୍ମୃତିପରି ମୀନକେତନଙ୍କ ପ୍ରଣୟସ୍ମୃତି ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ପ୍ରେମର

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଅଙ୍ଗାର ଦେହରେ ଆଉ କଣ ଜାଗ୍ରତ ହେବ ନୂତନ ଜୀବନର ଅଙ୍କୁରନ୍ତ ରସ ?

ଚମ୍ପିଲା ଆସି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲା ଘରର ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ । ନଭା ଶଠି ଉପରୁ ଟକ୍ ଫେରାଇ ଗ୍ରୀବାଭଙ୍ଗି ଚୂହିଁଲା ତା ଆଡ଼େ—'କଣ କଲୁ ?'

'ବାବୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।'

'ଆସନ୍ତୁ ।'

ଚମ୍ପିଲା ଚାଲିଗଲା ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ମୀନକେତନ ଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ—'ନଭା, ତୁମ ପ୍ରତି ମୁଁ ଖୁବ୍ ଅବିଚାର କରିଛି ବୋଲି ତମେ ଭାବୁଛ ନା ?'

ନଭା କଣ୍ଠରେ ଭାଷା ନାହିଁ । ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସେ ସିଲିଂରେ ଝୁଲୁଥିବା କାଚଝାଡ଼ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଛି ।

ମୀନକେତନ ପୁଣି କହିଲେ—'ଜୀବନ-ଉଦ୍ୟାନର ବୃକ୍ଷଲତା ଯେତେବେଳେ ପୁଷ୍ପିତ ହୁଏ, ତାର ଗନ୍ଧ ପ୍ରସରିଯାଏ ବହୁଦୂରକୁ । ସେହି ଗନ୍ଧର ଚମ୍ପିଲଗତିକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେବା ମନୁଷ୍ୟ ସାଧ୍ୟର ବାହାରେ ।'

ତଥାପି ନଭା ନିରୁତ୍ତର । ସେ ଶୋଇଥିବା ପଲଙ୍କର ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ମୀନକେତନ ଉପବେଶନ କଲେ । ସେ ଉଠି ବସିଲା ।

'ନଭା, ଉଦାରତା ନାରୀର ଭୂଷଣ । କ୍ଷମା ନାରୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ । ସ୍ୱାମୀର ତୁଷ୍ଟି ପାଇଁ ସଜାଗ ନ ରହି ତୁମେ ମହା ଅପରାଧ କରୁଛ । ରାଣି, ମୁଁ ଆଜି କାମାତୁର । ତୁମର ଏଇ ଲଳିତ ଅଙ୍ଗର ଜୀବନ୍ତ ସ୍ପର୍ଶପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ମାନ ଭଙ୍ଗକରି ପଦେ କଥା କୁହ ।'

ହସ୍ତଦ୍ୱୟ ପ୍ରସାରିତ କରି ମୀନକେତନ ତାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଇଲେ । ତାଙ୍କର ଅଞ୍ଚଳ ଉତପ୍ତ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ଉଷ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

'ବିଳମ୍ବ ଅସହ୍ୟ ହେଉଛି ରାଣି, କଥା କୁହ, ନିଷ୍ଠୁର ହୁଅନାହିଁ ।'

ନଭାର ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତକୁ ନିଜ ହସ୍ତରେ ଧରିନେଲେ ସେ । ନଭା ଭୟତ୍ରସ୍ତା ମୃଗିଣୀ ପରି ଚମକି ଉଠିଲା ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ତୁମେ କଣ ପାଷାଣୀ କବି ? ସ୍ୱାମୀର ଅନୁନୟ କଣ ତୁମ ପାଖରେ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ?'

କଠୋର ପର୍ବତର ବୁକ ଚାପ ଦେଖଣକୁ ବାହାରି ଆସି ଝୁଦ୍ର ଗିରିନଦୀ ପ୍ରଥମ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ଦେଖିଲା ଭଳି କାଉରି କଣ୍ଠ ଦେଶକୁ ସ୍ଫୁରିଲା ପ୍ରଥମ ଭଷା ।

'ତମେ କଣ ଗୃହଁ ?'

ହସିଲେ ମୀନକେତନ—'ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରୁ କଣ ଗୃହେଁ, ତା କଣ ବୁଝାଇ କହିବାକୁ ପଡ଼େ ?'

'ପଡ଼େ ସମୟ ସମୟରେ !'

'କିନ୍ତୁ ତୁମେ ତ ନିର୍ବୋଧ ନୁହଁ । ତୁମେ ଶିକ୍ଷିତା, ବୁଦ୍ଧିମତୀ...'

'ଆଚ୍ଛା, କହି ପାରିବ, ସ୍ୱାମୀ ପାଖରେ ଆତ୍ମ ନିବେଦନ କରି ତାର ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ କରିବା କଣ ନାରୀ ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ? ସ୍ତ୍ରୀର ଆଶା, ଆକାଂକ୍ଷା, ମାନସିକ କ୍ଷୁଧା ସବୁକିଛିର ଅନ୍ତ କଣ ସ୍ୱାମୀର ପଶୁ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ? ସ୍ତ୍ରୀର ସମଗ୍ର ଜୀବନର ସଫେଦ ପୃଷ୍ଠାଟି କଣ କେବଳ ଶୃଙ୍ଗାର ଇତିହାସ ରଚନା କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ? ତୁମେ ଯଦି ଏ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତାଧାରାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ତୁମର କାମନା ନିବେଦନ କରୁଥାଅ, ତୁମକୁ ନିରାଶ ହେବାକୁ ହେବ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ କେବଳ ଯୌନକ୍ରିୟାର ସମ୍ପର୍କ ବୋଲି ତୁମେ ଯଦି ଭାବୁଥାଅ, ତେବେ ତୁମର ମହାଭ୍ରାନ୍ତି ହୋଇଛି ବୋଲି ମୁଁ କହିବି ।' ଏତିକି କହି ସେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲା ।

ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯୌନ ସମ୍ପର୍କକୁ କଣ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇ ପାରେ ? ବିବାହ ବନ୍ଧନର ଏକମାତ୍ର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତ ହେଲା ଯୌନ-ବାସନା ଚରିତାର୍ଥ କରିବା । ପୁତ୍ରାର୍ଥେ କ୍ରିୟତେ ଭାର୍ଯ୍ୟା...'

'ଭୁଲ, ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ତଳର ଏଇ ନୀତିବାକ୍ୟ ଆଜି ଅନ୍ତଃସାର ଶୂନ୍ୟ । ନୂତନ ଭାରତର ନୂତନ ସମ୍ବିଧାନ ନାରୀକୁ ଦେଇଛି ସମାନ ଅଧିକାର । ସମୟର ପ୍ରଗତିରେ ପୁରାତନ ନୀତିବାକ୍ୟ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହୁଏ—ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରା ମାନବ ମନକୁ ଉଦ୍‌ବ୍ଲାବିତ କରେ । ମାର୍କସଙ୍କ ସାମ୍ୟବାଦ ତ ଆଜି ପୁଣି ପୁରାତନ ହୋଇ ଗଲାଣି; ଆଉ ତୁମର ପୁତ୍ରାର୍ଥେ କ୍ରିୟତେ ଭାର୍ଯ୍ୟା ! କେଉଁ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଏକ ସ୍ୱାର୍ଥପର ପୁରୁଷ କୁଏତ ରଚନା କରିଥିଲା ଯେଉଁ ଶ୍ଳୋକ, ତାକୁ ଆଜି ସମ୍ମାନ ଦେବାପାଇଁ ନବୀନକାନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।'

‘ନାରୀ କଣ ପୁରୁଷର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିବ ନଭା ? ଏହା ଖାଲି ତୁମର ଉତ୍ତେଜନା ଜନିତ ଚପଳତା ।'

‘ତୁମେ ନୀଚ, ସ୍ୱାର୍ଥପର । କେବଳ କାମନାକୁଳ ନୟନରେ ତମେ ଦେଖିଚ ନାରୀର ବକ୍ଷଦେଶ । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ତାର ନାରୀତ୍ୱର ପରିଚୟ ପାଇନାହଁ ! ତୁମେ ଦେଖିନାହଁ, ତାର ଉନ୍ନତ ବକ୍ଷତଳେ ବୁକୁ ପ୍ରସାରି ରହିଛି ବ୍ୟଥାର ଅତଳ-ସମୁଦ୍ର...'

‘ବ୍ୟଥା ? ରାଣି, ମୁଁ ତ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ପୁରୁଷ ନୁହେଁ ତୁମର ମନ ତଳର କଥା ଜାଣି ପାରିବି । କୁହ, କେଉଁ ବ୍ୟଥାରେ ତୁମେ ବ୍ୟଥିତ ? କେଉଁ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ତୁମର କୁସୁମ-କୋମଳ ମନକୁ ଅହରହ ଦଂଶନ କରୁଛି ?'

‘ମୁଁ କିଛି ଆଜି କହିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । କହିବାର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ମୁଁ ହରାଇ ବସିଛି । ମୁଁ ଆଜି ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ, ଯେଉଁ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ବ୍ୟଥା ବୁଝି ନ ପାରେ, କେଉଁ ମୁଖରେ ସେ ପୁଣି ତା'ର ସ୍ୱାମୀତ୍ୱ ଜାହିର କରିବାକୁ ଧାଇଁଆସେ ?'

‘ନଭା.....'

‘ରାଗି ତ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । ତୁମେ ମୋ ସହିତ କି ସମ୍ପର୍କ ରଖିଛ ?'

‘ନାନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ତ୍ରୁଟି କରିବା ତ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଅପରାଧ ନୁହେଁ ।'

‘କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—'ବ୍ୟଙ୍ଗ ହାସ୍ୟରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଲା ନଭା—‘ମଂଗରାଜ ବଂଶର ପୁରୁଷମାନଙ୍କର କଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଥାଏ ?'

‘ସୀମା ବାହାରକୁ ତୁମେ ଚାଲି ଯାଉଚ ନଭା । ମତେ ଲାଞ୍ଛିତ କରିବାର ଅଧିକାର ତୁମର ଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ମୋ ପିତୃ ପିତାମହଙ୍କ ପବିତ୍ର ନାମରେ କାଳି ଲେପନ କରିବାର ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ ।'

‘ଉତ୍ତେଜିତ ନ ହୋଇ ଶାନ୍ତ ମନରେ ତୁମେ ବିଚାର କର । ସ୍ୱାମୀ ଯେତେ ଅହରହ ସୀମ ବହିର୍ଭୂତ କର୍ମ କରୁଥାଏ, ସ୍ତ୍ରୀ ଥରେମାତ୍ର ସୀମା ବାହାରକୁ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସିକାରେ ଆପଣଙ୍କ ରହସ୍ୟ କେଉଁଠି ? ମିଳନ ରାତ୍ରିର କନ୍ଧ ପବିତ୍ର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ତୁମେ ଭଙ୍ଗ କରୁଛ !

‘ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁନା । ତୁମେ ବୋଧହୁଏ ଜାଣିଥିବ, ଏହି ପରମ ବଂଶରେ କେହି କେବେ ତା’ ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିନାହିଁ ।’

ପ୍ରଶାନ୍ତ ନୟନରେ ନିଭ୍ର ଚାହିଁଲ ମୀନକେତନଙ୍କ ଆଡ଼େ—‘ସେ କୁସଂସ୍କାରପୂର୍ଣ୍ଣ ସଭ୍ୟତାର ଆଜି ଅବସାନ ଘଟିଛି । ନୂତନ ଆଲୋକର ଅଖଣ୍ଡ ଜ୍ୟୋତିରେ ସମଗ୍ର ଦେଶ ଯେତେବେଳେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ, ସେତେବେଳେ ଆଜି ଏ ସ୍ୱାର୍ଥପରତା କାହିଁକି ? ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଯଦି ତୁମ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାନିକର, ତେବେ ଯୁଦ୍ଧ ନକରି ତୁମେ ଫେରିଯାଅ ।’

‘କେଉଁଠାକୁ ଫେରିଯିବି ମୁଁ ? ବିଳାସିନୀ ରାତ୍ରିର ମନହାରିଣୀ କଣ୍ଠରୁ ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଆସିନାହିଁ । ମୁଁ ମଦ୍ୟପ ହୋଇପାରେ, ତଥାପି ମୁଁ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ । କୋକିଳ-ବଧୂର ବିରକ୍ତକର ମୁଖ ଦେଖି ବସନ୍ତ କ’ଣ କେବେ ଫେରିଯାଏ ? କାହାକୁ ତୁମେ ଫେରାଇ ଦେଉଛ ରାଣୀ ? ମୋ ବକ୍ଷର ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ଅନଳକୁ ତୁମକୁହିଁ ନିର୍ବାପିତ କରିବାକୁ ହେବ । ତୁମେ କ’ଣ ପାଷାଣ-ରୂପିଣୀ ଅହଲ୍ୟା ନା ତୁମର ମତିଭ୍ରମ ଘଟିଛି ?’

‘ପାଷାଣକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାପାଇଁ ଆଉ ଏକ ପାଷାଣରହିଁ ଆବଶ୍ୟକତା ହୋଇଥାଏ ।’

‘ମୁଁ ପାଷାଣ ନୁହେଁ ରାଣୀ, ଅନ୍ତର ଚିରି ଦେଖ । ପ୍ରେମର ଅଭିନବ ଫଲ୍‌ଗୁ ପ୍ରବାହିତ ।’

‘ପାଶବିକ କାମନା କେବେ ପ୍ରେମର ଆଖ୍ୟା ପାଇ ନପାରେ ।’

‘ତୁମେ ତ ଫ୍ରଏଡ଼ ପଢ଼ିଛ । ପ୍ରେମଠାରୁ ପାଶବିକ କାମନା କେବେ ଭିନ୍ନ ହୋଇପାରେ ? ଦୁଇଟିଯାକ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ।’

‘ଜଡ଼ିତ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ କେବଳ ଆତ୍ମ ଆକାଂକ୍ଷାର ପରିତୃପ୍ତି ।’

‘ପ୍ରେମର ବହୁକିଛି ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରୁ ମୁଁ ଏହି ଅର୍ଥକୁହିଁ ସତ୍ୟବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଛି । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୋଗବାସନା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସବୁ

http://oaob.nitrkl.ac.in

କଛି ସମ୍ପର୍କହିଁ ଛଳନା । ବିବାହ ତ ଆଇନାନୁମୋଦିତ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି । ତୁମେ କ'ଣ ଏଥିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କର ।'

'ବିବାହପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ହୁଏ ପୁରୁଷର ସହଧର୍ମିଣୀ, ସହଗାମିନୀ...... । ପୁରୁଷର ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଦାୟୀ, ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମପାଇଁ ପୁରୁଷ ଦାୟୀ । ସୃଷ୍ଟିର ଚିରନ୍ତନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଉଭୟଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କୁପଥ ପରିହାର କରି ସତ୍‌ପଥରେ ଚାଲିବା ଉଭୟଙ୍କ ପକ୍ଷେ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଜଣକର ଜୀବନ ସହିତ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଯଦି କାମ-ସମ୍ପର୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନ ରହେ, ତାହାହେଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ବିବାହ ସେଇଠି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି—ନିରର୍ଥକ ହୋଇଛି ବରଣ-ମାଳ୍ୟ ।'

'ରାଣି, ତୁମେ ଯୌବନବତୀ—ମୁଁ ତରୁଣ । ଆଜି ଏଇ ଶୁଭ ଲଗ୍ନରେ ତୁମ ମୁଖରୁ ଏସବୁ ସାଜେନା । ସମସ୍ତ ମାନ ଅଭିମାନ ତ୍ୟାଗକରି ମିଳନର ଶଙ୍ଖ ବଜାଅ । ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାସ୍ନାତ ଶାରଦୋତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ରଜନୀର ସଲ୍ଲଜ୍ଜ ଭାବ ଭାଙ୍ଗିଯାଉ ।'

'ମୁଁ ଆଜି ତୁମର କୌଣସି କଥା, କୌଣସି ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷାକରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । କ୍ରନ୍ଦନ ଯାହାର ଚିରସାଥୀ, ସମ୍ଭୋଗ ତା ପାଖରେ ଅପମାନ । ଦରିଦ୍ର ପିତାମାତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ହୋଇ କୌଣସି ଦରିଦ୍ରଗୃହର ବଧୂ ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ ଆଜି ଏତେ ମନସ୍ତାପ ଭୋଗ କରୁ ନ ଥାନ୍ତି । ଭୂମାତାର ସର୍ବଂସହା ନାମ ଆଜି ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି । କୁନ୍ତଳା ମୋ ପାଖକୁ ଆଜି ପତ୍ର ଲେଖିଛି, ତାର ସ୍ୱାମୀ ଅଶୋକ ମଧ୍ୟ ତୁମରି ପରି ଚରିତ୍ରହୀନ—ସେ ମହା ଦୁଃଖିନୀ ।'

'କୁନ୍ତଳା ପତ୍ର ଲେଖିଛି ?'

'ହଁ, ତୁମର ଅଳଅଳ ସ୍ନେହଶୀଳା ଭଗ୍ନୀ ଆଜି ଦାରୁଣ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରୁଛି । ତୁମେ ଯଦି ନାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତ, ତାର ମନୋଭାବ ବୁଝିପାରନ୍ତ । କିନ୍ତୁ......'

ମୀନକେତନଙ୍କ ମୁଖ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠିଲା—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାସ୍ନାତ ରଜନୀକୁ ହଠାତ୍ ଯେମିତି ଗ୍ରାସ କଲା କେଉଁ ଏକ ତାମସ-ଛାୟା ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନଭି କହିଲା—'ତୁମ ଦର୍ଶନରେ ସର୍ବାଙ୍ଗ ମୋର ଜଳନ୍ତ ଅଗ୍ନିରେ ଦଗ୍ଧୀଭୂତ ହେଉଛି । ତୁମକୁ ଅନୁରୋଧ—ମତେ ତୁମେ କ୍ଷମା କରି ଫେରିଯାଅ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ପରିତୃପ୍ତି ପାଇଁ ଧରିତ୍ରୀର ବକ୍ଷରେ ଉପାଦାନର ଅଭାବ ନାହିଁ । ମତେ ଆଉ ତୁମେ ବିରକ୍ତ କରନାହିଁ । ଯଦି ଚାହିଁ, ମୁଁ ତୁମର ଏଇ ପ୍ରସାଦ ଛାଡ଼ି ମୋର ଦରିଦ୍ର ପିତାମାତାଙ୍କ କୋଳକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ସେଇଠି ହୁଏତ ମତେ ମିଳିବ ଶାନ୍ତି ।'

ଖରୋଷ୍ଠୀର ଓଷ୍ଠ ଯୁଗଳ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଆସିଲା । ଭୟକ୍ରାନ୍ତ ନୟନରେ ତାର ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭାବ । ମୀନକେତନ ଆଉ ବାକ୍ୟବ୍ୟୟ ନ କରି କକ୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । ନଭି ଏକ ଗୁରୁ ନିଃଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗକଲା । ସେ ନିଃଶ୍ୱାସ ଆଶ୍ୱସ୍ତିର ନା ଅସ୍ୱସ୍ତିର ? ଗ୍ରୀଷ୍ମର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଲତିକାପରି ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ତାର ପ୍ରାଣ ।

ସେ ବାହାରକୁ ଆସିଲା—'ଜନ୍ମେଜୟ, ଜନ୍ମେଜୟ !'

ଚଞ୍ଚଳା ପ୍ରବେଶ କରି ଆଦେଶ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା । ଜନ୍ମେଜୟଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ଡାକିଦେବାପାଇଁ କହି ନଭି ପୁନଶ୍ଚ ଶୟନ କକ୍ଷରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତପରେ ଜନ୍ମେଜୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ସେ ତାକୁ ଆର୍ଦ୍ର କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା—'ଜନ୍ମେଜୟ ! ବାବୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ?'

ଜନ୍ମେଜୟ କହିଲା—'ଏଇ ତ ବାହାରିଗଲେ ।'

'ବାହାରକୁ ଗଲେ ?'

'ହଁ ।'

'ତୁମେ ଭଲକରି ଦେଖିଆସ ସେ କୁଆଡ଼କୁ ଗଲେ ।'

'ହଉ—' ଜନ୍ମେଜୟ ବିଦାୟ ନେଲା । ନାନା ଚିନ୍ତାର ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଶଯ୍ୟାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲା । ଲମ୍ବାୟିତ କବରୀରୁ କେତୋଟି ଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ଝରିପଡ଼ିଲା ତଳେ । ସେ ଅନୁଭବ କଲା ନିରାଶ ପ୍ରାଣରେ ତାର କାମନାର ସ୍ପନ୍ଦନ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ତାର ମଧ୍ୟ କାମନା ଅଛି—ବିଳାସ ବାସନା ଅଛି । ମନେ ପଡ଼ିଲା ତାର ଅତୀତ ରାତ୍ରିର ଏକ ନିସ୍ପନ୍ଦ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପ୍ରାଣଭରା ଆଲିଙ୍ଗନ—ଉର୍ମିଳ କଟୀରେ ଶକ୍ତ ହାତର କଠିଣ ବନ୍ଧନ । ଜୀବନର

http://oaob.nitrkl.ac.in

କଙ୍କରମୟ ପଥରେ କେତେ ରାସ୍ତା ଅତିକ୍ରମକରି ସେ ଆଜି ପୁଣି ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ବାସର କକ୍ଷର ମିଳନ ଲଗ୍ନ ।

ମୀନକେତନ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ । ଆଜିର କାମନାକୁଳ ରାତିରେ ତାଙ୍କରହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ମାତ୍ର ନିଷ୍ଫଳ ଆକାଂକ୍ଷା । ଜନ୍ମେଜୟ ଫେରି ଆସି ଖବର ଦେଲା—ମୀନକେତନ ସୁରଧୁନୀର ମଧୁମୟ କକ୍ଷରେ ରାତିଯାପନ ପାଇଁ ଯାଇ ସାରିଛନ୍ତି ।

ସୁରଧୁନୀ ?

ତେବେ ନିଭା ଯେଉଁ ଜନରବ ଶୁଣିଥିଲା ତାହା ସତ୍ୟ । ସୁରଧୁନୀ ଗଣିକା—ମୀନକେତନ ତାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗ୍ରାହକ ।

'ଜନ୍ମେଜୟ, ତୁମେ ନିଜେ ଦେଖିଛ ?'

ମ୍ଳାନମୁଖରେ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—'ହଁ, ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁରଧୁନୀର ଘର ନିକଟରୁ ଫେରୁଛି ।'

ହଠାତ୍ ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ନିଭା । ଚମ୍ପିଲା ଧାଇଁ ଆସିଲା—'କଣ ହେଲା ବୋହୂ ସାଆନ୍ତାଣି ?……'

'କଣ ହେଲା ?' ଜନ୍ମେଜୟ ମଧ୍ୟ କଣ୍ଠ ମିଳାଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

'ସୁରଧୁନୀର ଘର ଏଠୁ କେତେଦୂର ?' ଭଗ୍ନକଣ୍ଠ ନିଭା ସ୍ୱାଭାବିକ କଣ୍ଠରେ ।

ଜନ୍ମେଜୟ ଉତ୍ତର ଦେଲା—'କିନ୍ତୁ ରାତିର ମୁକ୍ତ ବାୟୁରେ ପଦ ଗୁଳନା କରି ଗଣିକା ପୁରକୁ ଯିବା ଆପଣଙ୍କ ପକ୍ଷେ……'

'ଅସମୀଚୀନ, ନା ?'

ନୀରବରେ ଜନ୍ମେଜୟ ଏହି ଉକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲା । ନିଭା ପୁଣି କହିଲା—'ଆଚ୍ଛା ତୁମେମାନେ ଯାଅ । ଚମ୍ପିଲା ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ରାମ କରିବି । ରାତିରେ ଆଜ କିଛି ଆହାର କରିବି ନାହିଁ । ମୋର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରି ତୁ ଯେମିତି ଆଉ ବିରକ୍ତ ନ କରୁ ।'

ଚମ୍ପିଲା ଓ ଜନ୍ମେଜୟ ଦୁଃଖର ନିଃଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗକରି ଅପସରି ଆସିଲେ । ନିଭା ଦ୍ୱାର ରୁଦ୍ଧ କରିଦେଲା । ତାର ଉଗାଓ୍ତି ମାନସ ଉପରେ ବ୍ୟାକୁଳ

http://oaob.nitrkl.ac.in

କାମନାର କ୍ଷିପ୍ର ଆକର୍ଷଣ । ହାସ୍ୟ, ଲାସ୍ୟ, ଲାଳସାର ଏ କ ଶତଦଳ ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ । ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ଜଗତର ମୋହମୟ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଧୂଳିସାତ୍ ହେଉଛି । ତା ସଞ୍ଚିତ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି ଏକ କିଶୋରୀ ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ ମହଲ ।

ନନ୍ଦା—ସଦ୍ୟ ଶରାହତ ପକ୍ଷିଣୀ—ରାତିର ବକ୍ଷରେ ଅଶାନ୍ତ ଝଡ଼ର ସୂଚନା ।

=ନଅ=

ମହାନଗରୀ । ରଙ୍ଗୀନ ରାଜପଥରେ ଅଦମ୍ୟ କର୍ମର ସ୍ରୋତ—ଧାବମାନ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ଆଳସ୍ୟ କଥାଟା ମନରୁ ସ୍ୱତଃ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ । ବିଜୁଳିବତୀର ତୀବ୍ର ଆଲୋକ—ରିକ୍ସା, ମଟରଗାଡ଼ିର ଅହରହ ବିରକ୍ତିକର ଶବ୍ଦ—ବାଉଁଶ ବଣର ବଂଶୀବାଦକଙ୍କର ଚମତ୍କାର ବଂଶୀବାଦନ—ଭିକ୍ଷୁକ କନ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧନଗ୍ନ ଦେହରେ ଅନାହାରର ଜୀବନ୍ତ ନୃତ୍ୟ—ରେଡ଼ିଓରେ ସୁପ୍ରୀତି ଘଟନାମ୍ନୀକ କମ୍ପା ସଂଯୁକ୍ତା ଦାଶଙ୍କର ଅନବଦ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ—ପାର୍କ ପାଖରେ ଧର୍ମଘଟକାରୀ ମାନଙ୍କର ସଭା—ଅଗ୍ନିବର୍ଷୀ ବକ୍ତୃତା—କଲେଜ ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଅପରୂପ ପରିପାଟୀ—ରାଜପଥରେ ଏତେ ଭିଡ଼ ଦେଖି ନନ୍ଦା କ୍ଷଣକାଳ ପାଇଁ ଚକ୍ଷୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ।

ମାତ୍ର କେତୋଟି ଦିନର ବ୍ୟବଧାନ କଟକ ନଗରୀର ଏହି ରାଜପଥରେ ବନ୍ଧୁ ସଖୀ ସେ ହରାଇ ଦେଇଛି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ସବୁ ନୂତନ ଭଳି ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଛି । କଲେଜର ନାଲିକୋଠା ଦେଖି ହୃତ୍କମ୍ପ ହେଉଛି ତା'ର । ରାଜପଥର ଏଇ ସରଳ, ସମତଳ, ପ୍ରଶସ୍ତ ବାଟ ଭଳି ଥିଲା ତା' ବାଟ—ଆଜି କିନ୍ତୁ କଣ୍ଟକମୟ ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ବନପଥ ଭଳି ହୃଦୟ ତା'ର ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ପିତାଳୟରୁ ସେ ଫେରିଆସିଛି ଗତକାଲି । ପିତାମାତା ତାର ଶୁଷ୍କ ବଦନ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ମାତ ଅତ୍ୟଧିକ ସ୍ନେହରେ କନ୍ୟାର ଶିରଶ୍ଚୁମ୍ବନ କରି ପଚାରିଥିଲେ—'ମା ନନ୍ଦା, ତୋର ଶରୀର ଭଲ ନାହିଁ କି ? ଯୋଗୁ ଦେହ କଳାକାଠ ହୋଇଯାଇଛି କାହିଁକି ?'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନଭ ଆମ୍ବବସଣୀ କୃଷ୍ଣରେ ଜନଶାଙ୍କୁ ଗୃହଁ ବ୍ୱିଗାମ୍ଭା ଚନ୍ଦ୍ର ସବୁଣ ସାମାନ୍ୟ ହସି କହିଥିଲା—'ଭଲ ଅଛି । ଆଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୋଗୁ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଅବସନ୍ନ...'

ରାଜପଥର କର୍ମମୟ ଜୀବନକୁ ଦେଖି ସେ ଅଶାନ୍ତ ବୋଧ କରୁଥିଲା କେତୋଟି ବର୍ଷ ମେ ଫସଲର ଅନ୍ତଃପୁରରେ ରହି ସେ ଆସିଛି—ସେଠାକାର କର୍ମବିହୀନ ଜୀବନ ତାକୁ ଦେଇଛି ଆଳସ୍ୟ ଉପହାର । ଆକାଶକୁ ଗୃହିଁଲା ସେ—ତାରାଗୁଚ୍ଛ ସସ୍ନେହ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରି କେଉଁ ଅବ୍ୟକ୍ତ ବାର୍ତ୍ତା ଦେଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ବାହାରେ ସବୁ ତ ସୁନ୍ଦର । ଏହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଦୂରରେ ବନ୍ଦୀ ରହି ତାର ନିଃଶ୍ୱାସ ଯେମିତି ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଆଜି ସେ ମୁକ୍ତ ବିହଙ୍ଗୀ— କେତୋଟି ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକର ଦିନ ଏଇଠି କଟେଇବ ସେ ।

କୁନ୍ତଳା କଥା ଦଂଶନ କରୁଥିଲା ତା' ମନକୁ । ସେ କେମିତି ଅଛି ? ଆଉ ଅଶୋକ ? କବି-କଳ୍ପନା ବିଳାସୀ ?
କ୍ଷଣିକେ ରିକ୍ସା ଭଡ଼ାକରି ସେ କୁନ୍ତଳା ଗୃହାଭିମୁଖେ ଗୃଲିଲା । ସହର ପରିକ୍ରମା ଓ ବନ୍ଧୁ ଦର୍ଶନ ଏକସଙ୍ଗେ ହେବ ।

ସାମନାରେ ସେହି ବିଖ୍ୟାତ ଗଳି—ଅତି ବିକଟ ଚେହେରା ନେଇ ପ୍ରସରି ଯାଇଛି ଆଗକୁ । ନଗରର ଏହି ଅଂଶରେ ଯେମିତି ସମସ୍ତ ଅନ୍ଧକାର ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ହୋଇ ରହିଛି । ସେ ଯାଇ ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ବାସଗୃହର ସାମନା ଦୁଆରେ ଆଘାତ କଲା ।
ଆଲୁଳାୟିତ କେଶା ଏକ ମହିଳା ଦ୍ୱାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଦେଇ ପ୍ରଶ୍ନକଲା— 'କାହାକୁ ଗୃହାନ୍ତି ଆପଣ ?'
ଅନ୍ଧକାରର କଳାପର୍ଦ୍ଦା ତଳେ କେହି କାହାର ମୁଖ ଦେଖି ପାରୁ ନ ଥିଲେ କଣ୍ଠସ୍ୱରରୁ ମହିଳା ଜଣକ କୁନ୍ତଳା ବୋଲି ନଭ ଜାଣି ପାରିଲା ।
'ତୁମର ପାଖରେ କାମ ଅଛି, ଗୃଲ ଭିତରକୁ ଗୃଲ ।'

ଦୁଇଜଣଯାକ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ବିଜୁଳି ଆଲୋକରେ ଉଦ୍ଭାସିତ । କୁନ୍ତଳାର ବିଷଣ୍ଣ ମୁଖ ଦେଖି ନଭର ଦୁଃଖ ହେଲା । ସେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

କହିଲା—'କୁନ୍ତଳା, ତୁମେ ମନେ ହେଉଚ ଯେମିତି ଦଶବର୍ଷ ବଡେଇ ଯାଉଲଣି ମୋ' ଭିତରେ ।'

'ନୂଆବୋଉ, ସବୁକଥା ତମକୁ ପତ୍ରରେ ଲେଖିଥିଲି । ତୁମର ଆଦରର କୁନ୍ତଳା ମରି ଯାଇଛି । ଯାହାକୁ ଦେଖୁଚ, ସେ ତାର ପ୍ରେତାତ୍ମା ।' ଅବଶ ହୋଇ ଆସିଲା ତାର ଚକ୍ଷୁ ଯୁଗଳ । ହଠାତ୍ କାନ୍ଥକୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା ସେ । ପଚାରିଲା—'ନୂଆବୋଉ, କେବେ ଆସିଲ ବାପଘରକୁ ? କାହିଁ ଆଗରୁ ତ କିଛି ଲେଖି ନ ଥିଲ ? ଭାଇ କିପରି ଅଛନ୍ତି ?'

'ଭଲ ଅଛନ୍ତି । ଆସିବାର ମୋର ନ ଥିଲା । ତୁମେ ତ ଜାଣିଚ ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ବଧୂ ହୋଇ ଗଲେ ସଂସାର ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟାଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ପିତାଳୟକୁ ଆସିବା ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର ହୋଇପଡ଼େ ମାତ୍ର ହଠାତ୍ ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମତେ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।'

ଅଶୋକଙ୍କ ଶୟନ କକ୍ଷରେ ଉପବେଶନ କରି ନିଜେ ପଚାରିଲା—'ଅଶୋକବାବୁ କାହାନ୍ତି କୁନ୍ତଳା ? ତାଙ୍କ ଖବର କଣ ?'

'ସେ ବାହାରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭବନରେ କଣ ସାହିତ୍ୟ ସଭା ଅଛି । ସେ ସେଠି ବକ୍ତୃତା ଦେବେ ।'

ଅଶୋକଙ୍କ ଶୟନକକ୍ଷ ଦେଖି ମନେ ରମ୍ୟ । ପାଖକୁ ଲାଗି ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକାଗାର ବହୁ ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ବହିରେ ଆଲମିରା ସବୁ ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଛି । କେତେକ ମହାମନୀଷିଙ୍କର ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଝୁଲୁଛି କାନ୍ଥରେ । ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଅଶୋକ ଓ ଆଉ ଏକ କିଶୋରୀର ଫଟୋ ଦେଖି ନିଜେ ପଚାରିଲା—'ଏ ଝିଅଟି କିଏ କି କୁନ୍ତଳା ?'

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୁନ୍ତଳାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଲା । ନୂଆବୋଉର ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ସେ ଯେମିତି ଭାଷା ପାଉ ନ ଥିଲା । ତାର ମନ-କଥା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ନିଜେ କହିଲା—'ଜାଣିଛି, ତେବେ ମ୍ୟାଙ୍କର ନାଁ କଣ ? ସେ ଏଠାକୁ କେବେ ଆସିଛନ୍ତି ?'

ସେ କହିଲା—'ହଁ ନୂଆବୋଉ, ଢେରଥର ସେ ଏଠିକି ଆସିଛି । ତା' ନା ହେଉଛି ପ୍ରୀତିଲେଖା—ସେ ଜଣେ ଲେଖିକା—ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ଦୁନିଆ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଘନିଷ୍ଠତାର ମୂଲ୍ୟ କଣ କୁନ୍ତଳା ? ମଧୁଭାଷୀ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ଅଶୋକଙ୍କର କେତେ ଘନିଷ୍ଠ ତୁମେ ନ ଥିଲ ? ତୁମ ଭାଇଙ୍କ ସହିତ ମୋର କେତେ ଘନିଷ୍ଠତା ନ ଥିଲା ? ପ୍ରୀତିଲେଖା ସହିତ ଆଜି ଯେଉଁ ଘନିଷ୍ଠତା ରହିଛି, ତାହା ହୁଏତ କାଲିକି ବିଷାକ୍ତ ସମ୍ପର୍କରେ ପରିଣତ ହେବ । ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଜଗତରେ ସବୁ ପଦାର୍ଥର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି । ମଣିଷର ମନ ତ ଲବଣୀ ଭଳି କୋମଳ—ଅହରହ ପକ୍ଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରେ...'

'କିନ୍ତୁ ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କ ଭଳି ଚରିତ୍ରହୀନ ଲୋକ ତମେ ଦେଖି ନ ଥିବ । ସ୍ତ୍ରୀ ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରେ ସେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଅତି ମାତ୍ରାରେ କାମୁକ ।'
'ହୁଁ...' ହସିଲା ନିଭା—'କବି ମାନେଇ ତ ଦୁର୍ବଳ—କବିଙ୍କର ଏହା ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ।'
'ତୁମେ ଏ କଥା ଜାଣି ମତେ ମୃ' ଉତ୍ତରକୁ ଠେଲି ଦେଲ କାହିଁକି ନୂଆବୋଉ ? ବିବାହ ନ କରି ମୁଁ ... ଖୁବ ଭଲ ଥିଲି । ତୁମ ସ୍ନେହ, ଭାଇଙ୍କ ସ୍ନେହ ମୋ ପାଖରେ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ । ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ଏ ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରଣାମୟ ଜୀବନ ମତେ ତୁମେ ଉପହାର ଦେଲ ତା' ମୋ ପାଖରେ ଅସହ୍ୟ । ମୁଁ ଭାବି ପାରୁନାହିଁ ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ କିପରି ବିତେଇବି ।'

'କୁନ୍ତଳା, ଅଶୋକବାବୁ ମଦ୍ୟପାନ କରନ୍ତି ?'
'ନା', ସେତିକି ରକ୍ଷା...'

'ଅନୁମାନ କର ମୋ ଅବସ୍ଥା—ତୁମ ଭାଇ ନିଭୃତରେ ଆସକ୍ତ ନାରୀ ଜୀବନ ଯେମିତି ଦଗ୍ଧ ହେବାପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ପୁରୁଷର ଖେଳନା-ସାମଗ୍ରୀ ।' ଅତ୍ୟଧିକ ଗୁରୁବ୍ୟଥାରେ କୁନ୍ତଳା କାନ୍ଦୁ... କରି ହୋଇ ନିଭା... ସାନିଧ୍ୟ ଲଭି ପ୍ରାବୃଟ-ତଟିନୀ ଭଳି ହୃଦୟ ... ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ୁଛି ।

ନିଭା ସମଦୁଃଖିନୀ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଭାର ସହ୍ୟ କରିବାରେ ସେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲାଣି ... ତେଣୁ ... ଦମ୍ଭ ଅଛି—ସେ କୁନ୍ତଳାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଛି ।
ପ୍ରୀତିଲେଖା—ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ପ୍ରଗତିଶୀଳା ଲେଖିକା । ... ମାସିକ ପତ୍ର ପୃଷ୍ଠାରେ ତାର ରଚନା ଶୋଭାପାଏ । ଜୀବନରେ ...

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଗ୍ରୀଷ୍ମ-ବସନ୍ତ କଟି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଜିଯାଏ ସେ କୁମାରୀ ରହି ଯାଇଛି । ହୁଏତ ବିବାହ କରି ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ମେଳରେ ସଂସାର ଚଳାଇବା ଅଭିପ୍ରାୟ ଆଉ ତାର ନାହିଁ । ଏହି ଜଗତରେ ନରନାରୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଭିନ୍ନ ଅଂଶରେ ତା'ର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଛି ।

ସାତବର୍ଷ ତଳେ ମହିଳା କଲେଜରୁ ବି. ଏ. ଡିଗ୍ରୀ ପାଇବା ପରେ ବହୁ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଥିଲା । ମନ ସ୍ୱପ୍ନ ବିହଙ୍ଗୀ ପ୍ରୀତିଲେଖା ସମସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଦେଇଥିଲା । କାରଣ ସେତେବେଳେ ସେ ଆଉ ଏକ ଯୁବକ-କବି ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରେମପାଶରେ ଆବଦ୍ଧ ଥିଲା । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଯେ ଜୀବନ ସାଥୀ ରୂପରେ ବରଣ କରିନେବେ ଏ ବିଶ୍ୱାସ ଉଭୟଙ୍କର ଥିଲା । ମାତ୍ର ନିର୍ମଳଚନ୍ଦ୍ର ଇତିହାସରେ ଏମ୍. ଏ. ପାସ୍ କରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଲାତ ଯାତ୍ରା କଲେ; ସେଠାରୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କଲେ ବିବାହ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବ । କୁମାରୀ ପ୍ରୀତିଲେଖା ତାଙ୍କରି ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଲା ।

କିନ୍ତୁ ବିଧିର ବିଧାନ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର । ନିର୍ମଳଚନ୍ଦ୍ର ଇତିହାସରେ ଡକ୍ଟରେଟ ପାଇ ବିଲାତ-ବାସିନୀ ଶ୍ୱେତକାନ୍ତା ମାର୍ଗାରେଟଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣ ମାଲ୍ୟ ଦେଇ ଜୀବନ-ସଙ୍ଗିନୀ ରୂପରେ ବରଣ କରି ଆଣିଥିଲେ । ପ୍ରୀତିଲତା ଆଉ ବିବାହ ନ କରି ଅବିବାହିତ ରହି ଯାଇଛି । ତା' ପରେ ତା'ର ଘନିଷ୍ଠତା ବଢ଼ି ଉଠିଛି ଯଶସ୍ୱୀ କବି ଅଶୋକଙ୍କ ସହିତ ।

ଅଶୋକ କହନ୍ତି—ପ୍ରୀତିଲେଖା ତାଙ୍କର କବିତା-କାନନ-କମଳିନୀ ।

ପରକୀୟା ପ୍ରେମ ସପକ୍ଷରେ ସେ ବହୁ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ନ୍ତି । ଏହା ଏକ ମାରାତ୍ମକ ଅପରାଧ ନୁହେଁ । ତା'ର ପ୍ରତିବଦଳରେ ସେ ଯଦି ବିପୁଳ ଯଶ ଅର୍ଜନ କରନ୍ତି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି, ତେବେ ଦଣ୍ଡ ତୁଳନାରେ ପୁରସ୍କାର ମାତ୍ରା ବେଶୀ ହେଲା । ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରେମର ଆଜିକାଲି ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟାପାର । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଏହା ଏକ ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ଘଟଣା । ପ୍ରଗତିଶୀଳ ମାନବ ଆଜି ଉଦାର ହେବାକୁ ଶିଖିଛି—କୁସଂସ୍କାରାଚ୍ଛନ୍ନ ଅନ୍ଧ ଗୁହାର ନୈତିକତା-ପ୍ରାଚୀର ଡେଇଁ ସେ ଆଜି ଆବିଷ୍କାର କରିଛି ଏକ ନୂତନ ନୀତିର ଦେଶ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

କୁନ୍ତଳା ଅବଶ୍ୟ ଅଶୋକଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ଦର୍ଶନ ଓ ଯୁକ୍ତି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ସେ ତାଳପାଏ ଅବଶ୍ରାନ୍ତ ଶ୍ରୋତକ ।

ଦେଓ୍ୱାଲ ଘଣ୍ଟାରେ ଠଂ ଠଂ କରି ଛଅଟା ବାଜିଲା । ନଭା ବ୍ୟସ୍ତହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଯିବାପାଇଁ । 'ରୁହ ନୂଆବୋଉ, ତାଙ୍କର ଫେରି ଆସିବାର ବେଳ ହୋଇଗଲାଣି ।'—କୁନ୍ତଳା କହିଲା ।

ବସିଲା ପୁଣି ନଭା । ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ପରେ ଅଶୋକ ଫେରି ଆସିଲେ । ସମ୍ମୁଖରେ ନଭାକୁ ଦେଖି ବିସ୍ମିତ ହେଲେ ।

'ଅଶେ କବ ବ୍, ମୁଁ ଆଜି ରାତିରେ ଅତିଥି ।...'ହସିଲା ନଭା ।

'ମୋର ଏହା ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ନଭାଦେବୀ । ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଅତିଥି ଅଳ୍ପ ଭାଗ୍ୟରେ ମିଳେ ।' ପୋଷାକପତ୍ର ବାହାର କରି ସୋଫା ଉପରେ ବସି- ସେ ପୁଣି କହିଲେ—'କେମିତି ଆଜି ଆମ ଦୁଆରେ ପାଦ ପଡ଼ିଲା ? ଆଉ, ଘରର ସବୁ ମଙ୍ଗଳ ତ ?'

'ଆଜ୍ଞା ହଁ ; ସବୁ ମଙ୍ଗଳ । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଖବର କହନ୍ତୁ ତ । କୁଆଡ଼ୁ ବୁଲି-ବୁଲି ଆସିଲେ ?'

'ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭବନରେ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଏକ ଆଲୋଚନା ସଭା ଥିଲା । ମୁଁ ଥିଲି ପ୍ରଧାନ ବକ୍ତା ।'

'ସଭାପତି ?'

'ସଭାପତି ଥିଲେ କୁମାରୀ ପ୍ରୀତିଲେଖା ପଟ୍ଟନାୟକ । ତାଙ୍କ ଲେଖା ଆପଣ ବହୁ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରୁ ପଢ଼ିଥିବେ । ତାଙ୍କଭଳି ନାରୀ ଲେଖିକା ଓଡ଼ିଶାରେ ବିରଳ ।'

ନୀରବ ରହିଲା ନଭା । ସମ୍ମୁଖରେ କୁନ୍ତଳା ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହି ଅନ୍ୟ ଏକ ମହିଳାର ପ୍ରଶଂସାରେ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ନଭା କହିଲା—'ମୁଁ ପଢ଼ିଛି ତାଙ୍କ ଲେଖା । ନିରସ୍ତେ ପାଦପେ ଦେଶେ ଏରଣ୍ଡୋଽପି ଦ୍ରୁମାୟତେ ।'

'ନା, ନା, ଆପଣଙ୍କର ଏ ପ୍ରକାର ମନ୍ତବ୍ୟ ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ବାସ୍ତବିକ ସେ ଯଶସ୍ୱିନୀ-ସୁଲେଖିକା ।'

'ଆପଣଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଲେଖା ଭଲ ଲାଗିପାରେ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ମନନେଇ ସମସ୍ତେ ତ କବିତା ପଢ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଅଜସୁଙ୍ଖା ନାରୀ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସ୍ୱପ୍ନର ବିଳାସ ସାମଗ୍ରୀ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୁଏ, ସେ ଦେଶରେ ମୋର ମନ୍ତବ୍ୟ ନିଷ୍ଫଳ । ଅନେକ ଶତ ଭାଗ ନାରୀ ଆଜି ଅନ୍ତଃପୁରର ଅନ୍ଧକାରରେ ଅସଂଖ୍ୟ ନିର୍ଯାତନା ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ଏକଭାଗ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିଛନ୍ତି ସେହିମାନଙ୍କୁ ମହାଦ୍ରୁମ ବୋଲି ବିବେଚନା କରା ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଲୋକଲୋଚନ ଅନ୍ତରାଳରେ ଯେଉଁସବୁ ଅମୂଲ୍ୟରତ୍ନ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ରହିଛି ସେମାନଙ୍କ କଥା ଆପଣ କେବେ ବିଚାରକୁ ଆଣନ୍ତି କି ?'

ଅଶୋକ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ନ ଦେଇ ବସି ରହିଲେ । ନିଭା ପୁଣି କହିଲା—'ହେଉ ଅଶୋକବାବୁ, ରାତି ଅଧିକ ହେଲାଣି, ମୁଁ ଏବେ ଯାଏ ।'

'ନା ନା, ମୁଁ କଣ ହୋଇପାରେ ନିଭାଦେବି ? ଆପଣ ଏମିତି ଚାଲିଯିବେ ?'

ତା'ପରେ କୁନ୍ତଳା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ସେ କହିଲେ—'ଯାଅ, ତମ ନୂଆବୋଉଙ୍କ ପାଇଁ ଆଉ ମୋ ପାଇଁ ଖାଇବାକୁ ଯୋଗାଡ଼ କର ।'

ପ୍ରତିବାଦ କଲା ନିଭା—'ନା କୁନ୍ତଳା, ଘରେ ବାପା ମା ଚାହିଁ ବସିଥିବେ । ମୁଁ ଖାଇବି ନାହିଁ ଏଠି ?'

କୁନ୍ତଳା କହିଲା—'ନା ନୂଆବୋଉ, ତମେ ନ ଖାଇ ଚାଲିଯିବ କେମିତି ? ତମକୁ ଆମେ ଛାଡ଼ିବୁ ନାହିଁ ।'

'ଆଉ ଡେରି କରନାହିଁ । ଯାଅ କୁନ୍ତଳ, ଖାଇବା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।' କହିଲେ ଅଶୋକ ।

କୁନ୍ତଳା ଚାଲିଗଲା ଅପର କକ୍ଷକୁ । ନିଭା ବସି ରହିଲା ବସିଥିବା ସ୍ଥାନରେ । ବିସ୍ଫାରିତ ନୟନରେ ସେ ଅଶୋକଙ୍କ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା ତାଙ୍କୁ । ମାର୍ଜିତ କଥାଭାଷା, କିନ୍ତୁ ଚତୁର ଭାଷାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୁଷ୍ଟାମୀ ।

ସେ କହିଲା—'ଅଶୋକବାବୁ, କୁନ୍ତଳାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପ୍ରତି ଟିକିଏ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତୁ ।' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଶୋକ କହିଲେ—'ତା' ମୁଁ ଦେବି । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ତ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥିବା ଭଳି ମନେ ହେଉ ନାହିଁ ।'

'କାହିଁକି, କଣ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ?'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ବହୁତ କଷ୍ଟ ଲଜ୍ଜା ଲାଗୁଛି ନିଭାଦେବୀ—ଆପଣଙ୍କ ସୁନାଦେହ କଳା ହୋଇ ଯାଉଛି ।'

'ହୁଏତ ଏହା ଆପଣଙ୍କର ଭାଗ୍ୟର ଦୋଷ ।'

'ନା-ନା,'—ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ଅଶୋକ । ନିଭାର ସନ୍ନିକଟକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତକୁ ନିଜ ହସ୍ତରେ ଧରି କହିଲେ—'କଣ ହୋଇ ଯାଉଛି ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ? ଏଇ ହାତର ମାଂସ ସବୁ ଗଲା କୁଆଡ଼େ···?' ନିଭା ସଙ୍କୋଚରେ ନିଜର ହସ୍ତ ସଂକୁଚିତ କରିନେଲେ ।

ରାତ୍ରି ଭୋଜନ ପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ରିକ୍ସା ଡାକି ନିଭାର ପିତ୍ରାଳୟରେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେବା ପାଇଁ ଅଶୋକ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଅନ୍ଧକାର ଗଳିର ସୀମାରେଖା ଡେଇଁ ରାଜପଥରେ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି ରିକ୍ସା । ପାଖ ପାଖ ଲାଗି ବସିଛନ୍ତି ନିଭା ଏବଂ ଅଶୋକ । ଅଶୋକଙ୍କ ମାନସ-ସରୋବରରେ ବିକଶିତ ହେଉଛି ଅସଂଖ୍ୟ ରକ୍ତ କୋକନଦ । ନୀରବତା ଭଙ୍ଗ କରି ସେ କହିଲେ—'ନିଭାଦେବି, ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖି ମନେହୁଏ ଯେମିତି କେଉଁ ଏକ ଗୁରୁ ବେଦନାରେ ହୃଦୟ ଆପଣଙ୍କର ଜର୍ଜରିତ ।'

ଶୁଷ୍କ ହାସ୍ୟ ଖେଳାଇ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—'ବେଦନା କାହାକୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇଛି ? ଏଥିରେ ନୂତନତ୍ୱ କିଛି ନାହିଁ ।'

'ଅଛି ଅଛି, ନୂତନତ୍ୱ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି । ରାଜ ପ୍ରାସାଦର ଅନ୍ତରାଳରେ ରହି ଦୁଃଖିନୀ ହେବାରେ ନୂତନତ୍ୱ ନାହିଁ ବୋଲି ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ?'

'ଅଶୋକ ବାବୁ, ରାଜ ପ୍ରାସାଦ କଣ ସର୍ବଦୁଃଖ ହାରକ ? ରାଜପ୍ରାସାଦ ବୋଲି ରୋଗ ଯନ୍ତ୍ରଣା ବ୍ୟାଧିର କଣ ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶ ନିଷେଧ ?'

'କିନ୍ତୁ ରାଜପ୍ରାସାଦର ପ୍ରତି ରେଣୁରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗି ରହିଥାଏ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ଆଉ ଭୋଗ ବିଳାସର ଛଟା । ବିଳାସ ଆଉ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଏକ ସଙ୍ଗରେ ରହି ପାରେନା ।'

'ପାରେ । ଦୁଃଖକୁ ବଳପୂର୍ବକ ତଡ଼ିଦେବା ପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ମନୁଷ୍ୟ ଭୋଗ-ବିଳାସର ଆଶ୍ରୟ ଖୋଜେ ।'

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ

http://oaob.nitrkl.ac.in

'କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକର ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରେ ମୁଁ ଦେଖିଛି, ପରୀକ୍ଷା କରିଛି ପ୍ରାସାଦର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଥର ଖଣ୍ଡକୁ—ସେଠାରେ ଜଣମନ କାହାଣୀ ଅମର । ମହଲର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ, ବିରାଟକାୟ ସ୍ତମ୍ଭସମୂହ ଦେଖି କେହି କଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ଯେ ତା' ଭିତରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବେ କେତେ ଗଭୀର ହୃଦୟର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ?'

'ଅଶୋକବାବୁ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରଙ୍ଗର ଧାତୁ ଅନେକ ସମୟରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଭଳି ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ।'

କରୁଣାନ୍ତକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସରେ ଭରି ଉଠୁଥିଲା ନିଭାର ଅନ୍ତର । ପ୍ରାସାଦର ଦୁଗ୍ଧ-ଫେନନିଭ ଶଯ୍ୟାଗୃହ ସେ ଆଜି ପିଛ'ଳମ୍ବକୁ ପଳାଇ ଆସିଛି କାହିଁକି ? କାହିଁକି ? ରିକ୍ସା ଆସି ରାଣୀହାଟ ଛକରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ସମ୍ମୁଖରୁ ପବନ-ବେଗରେ ଧାଇଁ ଆସୁଛି ଏକ ବିରାଟକାୟ ମାଲବାହୀ ଟ୍ରକ୍—ଇସ୍ ତାର ଆଖି ଝଲସା ଆଲୋକ । ସାଇଲେନ୍ସର ବିହୀନ ଟ୍ରକଟି ଅସମ୍ଭବ ଗର୍ଜନ କରି ରାତ୍ରିର ନୀରବତାକୁ ଭଙ୍ଗ କରୁଛି ।

କଡ଼ାକ୍—

ଟ୍ରକର ସଂଘର୍ଷରେ ରିକ୍ସାଟି କିଛି ଦୂରକୁ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଲା । ରିକ୍ସାବାଲା ସମେତ ଆରୋହିଦ୍ୱୟ ରକ୍ତାକ୍ତ କଳେବରରେ ଚୈତନ୍ୟ ହରାଇଲେ । ଉଭୟ ଅଶୋକ, ନିଭା ଏବଂ ତେଲଙ୍ଗା ରିକ୍ସାବାଲା ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ କଟକ ରାଜପଥକୁ ରକ୍ତ ରଞ୍ଜିତ କଲେ । ରିକ୍ସାଟି ଟ୍ରକ ଆଘାତରେ କେତେ ଖଣ୍ଡରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ଆଉ ଟ୍ରକ୍ ?

ଅପରାଧୀ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ଡ୍ରାଇଭର ଟ୍ରକ ସହିତରେ ପଳାୟନ କଲା ।

• • • • • • • • • •

ନିଭାର ଚୈତନ୍ୟ ଫେରିବାବେଳକୁ ସେ ଦେଖେ ତା ଦେହର ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ବେଣ୍ଡେଜ୍ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି—ସେ ଶୟନ କରିଛି ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜର ଫିମେଲ ୱାର୍ଡରେ । ସ୍ମୃତିଶକ୍ତି ତାର ବିଲୀନ ପ୍ରାୟ । ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ କେଉଁ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଦୁର୍ଘଟଣାର ଶିକାର ହୋଇ ସେ ଏଇ ଓ୍ୱାର୍ଡରେ ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଖାଲି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଅଶୋକଙ୍କ ଘରେ ରାତ୍ରି ଭୋଜନ, ପରେ ରିକ୍ସାରେ ଫେରିବା । ତା' ପରେ ? ତା' ପରେ...?

ଅଶୋକ ତ ତା' ସହିତରେ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର କଣ ଘଟିଲା ?

ଭବ ଅଶୋକ । ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗରେ ଆଘାତ ଲାଗିଥିଲା । ଦୁର୍ଘଟଣା ଜନିତ ଶକ୍‌ରେ ତାଙ୍କର ଚୈତନ୍ୟ ଲୋପ ପାଇଥିଲା । ଜ୍ଞାନ ଫେରି ଆସିବା ପରେ ସେ ସ୍ପ୍ରିଙ୍ଗ୍ ଦିଆ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇରହି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ନିଜ କଥା—କଣ ହେଲା ତା'ର ?
ରାତିର ବାଟରେ ଯେ ଯାହାର ବେଡ଼ରେ ଶୋଇ ପରସ୍ପରକୁ ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲେ ।

• • • • • • • • • •

ପରଦିନ ପ୍ରଭାତରେ କୁନ୍ତଳା ଏବଂ ନିଭାର ପିତାମାତା ହସ୍ପିଟାଲକୁ ଆସି ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଶୁଣିଲେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ତସ୍ରାବ ଫଳରେ ନିଭାର ଦେହ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି—ଦକ୍ଷିଣ ପାଦରେ ଲାଗିଛି ଶକ୍ତ ଆଘାତ । ଡାକ୍ତରମାନେ ମତ ଦେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହେବାକୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ସମୟ ଲାଗିବ । ସେହିଦିନ ମୀନକେତନଙ୍କୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା ।

=ଦଶ=

ଫାଲ୍‌ଗୁନର ଫଗୁଲ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ସମଗ୍ର ନନ୍ଦନପୁର ରକ୍ତରଙ୍ଗ ଧାରଣ କରିଥିଲା । ବହୁ ପୂର୍ବକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଦୋଳଯାତ୍ରା ଉତ୍ସବ । ମହାରାଜ ବଂଶର ଜମିଦାରୀ ଥିଲାବେଳେ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ଦୋଳଯାତ୍ରା ଏକ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ପର୍ବରୂପେ ପାଳିତ ହେଉଥିଲା ।

ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ରାଜଦାଣ୍ଡରେ ମେଳଣ । ପ୍ରାସାଦର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜରାଜେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ମନ୍ଦିର । ସୁନାର ପ୍ରତିମା । ଦୋଳ ମୂର୍ତ୍ତିମାନର ସାନ୍ଦିକନ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଆଗରୁ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ନାନାବିଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାରରେ ବିଭୂଷିତ କରି ଦିଆଯାଏ । ଜମିଦାର ଘରର ଲୋକ, ପ୍ରିୟପ୍ରୀତି, କୁଟୁମ୍ବ ଓ ବନ୍ଧୁଜନ ଦଳେ ଦଳେ ସେମାନଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପଠାନ୍ତି । କମନୀୟ ବିମାନରେ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜ ରାଜେଶ୍ୱରୀ ବିଗ୍ରହ ଶୋଭିତ ହୋଇ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ବିମାନ ସହିତ ଛତୀ, ପତାକା, ଆଲୋକ, ବାଦ୍ୟ, ଗୁମରର ଶୋଭାପଣ । ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତନ ଦଳ ମନ୍ଦିର ପ୍ରସାଦ ଖାଇ ଖେଳ କରତାଳର ତାଳେ ତାଳେ ନାଚ ନାଚ ଅଧା ବଙ୍ଗଳା, ଅଧା ଓଡ଼ିଆରେ ନବଦ୍ୱୀପର କୀର୍ତ୍ତନ ଗାନ କରି କରି ବିମାନ ସହିତ ଯାତ୍ରା କରନ୍ତି ।

ଜଳବୃଷ୍ଟି ପରି ଅବିରତ ବର୍ଷା ହୁଏ—ଗୋଲାପଦାନୀରୁ ସୁଗନ୍ଧି ଅତର ଢଳାଯାଏ । ତାମ୍ବୁଲ ପାନ ହସ୍ତରେ ଧରି ସେବକ ଚାଲିଥାଏ ଆଗେ ଆଗେ । ସମଗ୍ର ଗ୍ରାମ ଜାଗ୍ରତ ଥାଇ ଦେଖୁଥାଏ ଏହି ଯାତ୍ରା । ବିମାନ ଯିବା ପଥରେ ପୁର ନାରୀମାନେ ଶଙ୍ଖ ହୁଳହୁଳି ଦେଇ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାନ୍ତି ।

ସାତରାତି ଏହିପରି ଚାଲେ । ତତ୍ପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ହୁଏ ରାଜମେଳଣ । ରାତି ଥାଉଁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜରାଜେଶ୍ୱରୀଙ୍କୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବେଶରେ ସଜ୍ଜିତ କରି ବିମାନରେ ବିଜେ କରାଇ ଦିଆଯାଏ । ଶଙ୍ଖ, ହୁଳହୁଳି, ବାଦ୍ୟ ଏବଂ ନାନାପ୍ରକାର ବାଣ ଶବ୍ଦରେ ଫାଟିପଡ଼େ ଆକାଶ । ମଝିରେ ରହେ ରାଜରାଜେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ବିମାନ—ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅଧିକାରୀ ଘର ବିମାନ ଓ ବାମ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଦାଶ ଘର ବିମାନ ସକାଳ ହେଲାବେଳକୁ ଏହି ତିନୋଟି ବିମାନ ପ୍ରାସାଦରୁ ବାହାରି ଆସେ—ସାମନା ଦାଣ୍ଡରେ ଆସି ମିଳନ୍ତି ଆହୁରି କେତେ ବିମାନ । ବିମାନର ଶୋଭା-ଯାତ୍ରା, ଶତାଧିକ ବିମାନ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ମେଳଣ ପଡ଼ିଆକୁ ଯାଆନ୍ତି ।

ମେଳଣ ପଡ଼ିଆରେ ନାନାବିଧ ଦୋକାନ ବସିଥାଏ । ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ତଳେ ଆୟୋଜିତ ହୋଇଥାଏ ମଜଲିସ । ଗାଲିଚା ଉପରେ ତକିଆ ସହ ଜମିଦାରଙ୍କ ଆସନ ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ଯାଇଥାଏ । ଗୋଟିପୁଅ, ଯାତ୍ରା-ପିଲାଙ୍କ ନାଚ, ବାଈନାଚର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ଜମିଦାର ଠିକ୍ ସମୟରେ ମଜଲିସ ସ୍ଥାନକୁ ଆସନ୍ତି, ତା'ପରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଗାନ ବାଜଣା—

http://oaob.nitrkl.ac.in

ପ୍ରଥମେ ବହୁ ସ୍ଥାନରୁ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ଗାୟକମାନେ ଓସ୍ତାଦ ଢଙ୍ଗରେ ଗୁଣୀମାନଙ୍କ ବାହାବୁଲି ନେଉଥାନ୍ତି । ତତ୍ପରେ ନାଚ, ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ, ଚକ୍କର ଇତ୍ୟାଦି । ଜମିଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ଦେହଲଗା ଲୋକେ ବସିଥାନ୍ତି ଜମିଦାରଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ସହିତ ନିଜର ଅନୁଭୂତିକୁ ମିଳାଇ ଦେବାଲାଗି ବ୍ୟସ୍ତ ଥାନ୍ତି । ନାଚପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ନ ଥାଏ—ସେମାନେ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି ଜମିଦାରଙ୍କ ମୁହଁକୁ—ସେ ହସିଲେ ସେମାନେ ହସିବେ, ସେ ବିରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ସେମାନେ ମୁହଁ ବଙ୍କା କରିବେ ।

ନାଚ ଶେଷରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଭେଟି ଦିଆଯାଏ । ନାନା ରଂଗର ଫିଙ୍କାବାଣରେ ଆକାଶମଣ୍ଡଳ କ୍ଷଣକାଳ ପାଇଁ ଲାଲହୁଏ ।

ଆସିଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟୀ ଦେବାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ-ସହସ୍ର ମୁଦ୍ରା ବ୍ୟୟିତ ହୁଏ । ରାସରେ ହୁଏ ଯାତ୍ରା—ନୂତନ ଚଣ୍ଡିକା ପାଠ । ବସନ୍ତ ବିହାରର କେଳିମନ୍ଦିରରେ ବାଈଜୀମାନଙ୍କ ସହ ରାସରେ ହୁଏ ବସନ୍ତୋତ୍ସବ । ମହା ସମାରୋହ ଓ ରାତ୍ରି ଜାଗରଣର କ୍ଲାନ୍ତିରେ ଶେଷହୁଏ ବସନ୍ତୋତ୍ସବ । ବର୍ତ୍ତମାନ କିନ୍ତୁ ଏହି ଉତ୍ସବରେ ଏତେଟା ଜାକଜମକ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାନଟନ ଯୋଗୁଁ ସବୁକିଛି ହ୍ରାସ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ଜଟନୀଜମ୍ବୁ ଏହି ଉତ୍ସବଟିକୁ ଯତ୍‌ପରୋନାସ୍ତି ସର୍ବାଂଗ ସୁନ୍ଦର କରିବାରେ ତତ୍ପର । ମାତ୍ର ମୀନକେତନଙ୍କ ମନରେ ଉତ୍ସାହ ନାହିଁ । ନିଜ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଶିବାଳୟକୁ ଚାଲି ଯାଇଛି । ଜନନୀ ହରପ୍ରିୟା ଶକ୍ତ ବେମାର । ଗଣିକା ସୁରଧୁନୀର ଅତ୍ୟଧିକ ଗର୍ବଦାବୀ ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ଥିର କରି ଦେଉଥିଲା ।

ଗତରାତି; ସୁରଧୁନୀର ବିଳାସ କକ୍ଷରେ ସେ ଯାପନ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାତି ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସୁରଧୁନୀ ହସ୍ତରେ ଏକଶତ ରୌପ୍ୟମୁଦ୍ରା ଦେଇ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଆଉର ପନ୍ଥା ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଜମି ତାଙ୍କର ଅଛି, ସେ ସବୁଥିରେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡଲୁଟ ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ଆଇନର ଶକ୍ତ ବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରେ ସାମନ୍ତବାଦ ଭୂଲୁଣ୍ଠି ବିଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରେ ମର୍ମାନ୍ତିକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସରକାରଙ୍କ ଦେଉଳାରେ ଭଙ୍ଗ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରଙ୍କ ମନ୍ଦିରର ପରିକଳ୍ପନା ପାଇଁ ମୀନକେତନଙ୍କୁ ତ୍ରୁଟି ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତୁ । ମନ୍ଦିର ଆୟର କୌଣସି ଅଂଶରେ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ଅଧିକାର ନାହିଁ । ଖର୍ଚ୍ଚ ପରେ କଳକା ଟଙ୍କାର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ଦେବୋତ୍ତର ବିଭାଗକୁ ଚାଲିଯାଏ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବଜେଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହୁଏ— ଯେବେ ଏହି ବିଭାଗର ସ୍ୱୀକୃତ କାମ କିନ୍ତୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଥିବାରେ ନାହିଁ । ସରକାରଙ୍କର ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ।

ଏସବୁ ଫଳରେ ମଧ୍ୟବିତ୍ତଶ୍ରେଣୀର କଙ୍କାଳ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି । ମୀନକେତନ ଫଳକ ଉପରେ ପଡ଼ିରହି ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ବାହାରେ ଦୋଳୋତ୍ସବର ନହବତ ।

ଟେଲିଗ୍ରାମ । କଟକରୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଆସିଛି ଜାଭାର ଦୁର୍ଘଟଣା ବିପଦ୍‌ରେ । ଖବର ପାଇ ମୀନକେତନ ମୁହୂର୍ତ୍ତେପାଇଁ ସ୍ତମ୍ଭୀତ ହୋଇଗଲେ ।

ଜନ୍ମେଜୟ ନୟନରୁ ଅଶ୍ରୁ ଝରି ପଡ଼ିଲା । ଦୋଳଯାତ୍ରାର ଉତ୍ସବ କ୍ଷଣକାଳ ଛନ୍ଦହୀନ ହୋଇଉଠିଲା ।

ସବୁକିଛି ରାଗ ମନରୁ ପାଶୋରି ଯାଇ ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ମତେ ଆଜିରେ କଟକ ଯିବାକୁ ହେବ ଜନ୍ମେଜୟ । ବିଳମ୍ବ କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ।'

ଜମିଦାର ସାଆନ୍ତେ ମଜଲିସ୍‌କୁ ନଯାଇ କଟକ ଯିବାର ଆୟୋଜନରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅନୁଭୂତି ସମ୍ଭବତଃ ଥାଏ । ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନର ନାନା ଘାତପ୍ରତିଘାତ, ବାଦବିସମ୍ବାଦ, କଳି କେବଳ ସଂଘଟିତ ହୁଏ ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷଣିକ । ସବୁକିଛିର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥାଏ ଏକ ନିବିଡ଼ ଆକର୍ଷଣ ।

ଜାଭାର ଦୁର୍ଘଟଣା । ମୀନକେତନଙ୍କ ସୂକ୍ଷ୍ମ ପ୍ରାଣତନ୍ତ୍ରୀ ବିଷାଦ ସଙ୍ଗୀତରେ ଭରପୂର ହୋଇ ଉଠୁଛି । କେତେ ଅଶୁଭ ପରିକଳ୍ପନାରେ ସେ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି । ଜାଭାକୁ ସେ ବହୁବାର ଆଘାତ ଦେଇଛନ୍ତି । ପୁରୁଷତ୍ୱର ମୋହରେ ଅନେକ ଅନ୍ୟାୟ କରିଛନ୍ତି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଓଃ ଚାହାନ୍ତି ଜାଭାର ଆଶୁ ରୋଗମୁକ୍ତି । 'ହେ ଭଗବାନ, ଥରେ ତାକୁ ସୁସ୍ଥ କରିଦିଅ ।'

[illegible] ପାଣି

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନିଭାର ରୋଗପାଣ୍ଡୁର ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ତାଙ୍କର ମନକୁ ଦଂଶନ କରୁଛି । ତାଙ୍କ ଅପକର୍ମ ପାଇଁ ସେ ହୁଏତ ଦୁଇହାତ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଟେକି ଡାକିଦେବ ସହସ୍ର ଅଭିଶାପ । ଦେଉ, ସେ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ । ପୁରୁଷର ମଙ୍ଗଳକାମନା ଏକମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଏ କରେ ? ସେହି ଅଭିଶାପ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାଏ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଆଶୀର୍ବାଦ—ସେହି ଭର୍ତ୍ସନା ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ସଦୁପଦେଶର ସଙ୍କେତ ।

ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ଯେତେବଡ଼ ଅଶାନ୍ତ ସ୍ୱାମୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀର ଦୁଃସମ୍ବାଦରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁଭବ କରିବ ବେଦନା । ହିନ୍ଦୁ ବିବାହ ଏକ ସଂସ୍କାର—ଇହକାଳ ପରକାଳ ପାଇଁ ଏକ ଅଚ୍ଛେଦ୍ୟ ବନ୍ଧନ । ଚୁକ୍ତି ବିବାହ ପାଇଁ ନୂତନ ଆଇନ ପ୍ରଚଳିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଚିନ୍ତାଧାରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ମୀନକେତନ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଉପଲବ୍ଧି କରୁଥିଲେ ଅସୀମ ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ସେହି ଦିନହିଁ ସେ କଟକ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରାକଲେ ।

● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

'ନିଭା—'

ଦିବସର କାକଳୀ ଶାନ୍ତ ହୋଇଛି—ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ମୁଖର ରାତ୍ରିର କର୍ମଚଞ୍ଚଳ ଜୀବନ । ତାହା ପୁଣି ମେଡ଼ିକାଲ ଭିତରେ । ଡାକ୍ତର, ନର୍ସ କାହାରିକି ଡର ନାହିଁ । ଇମରଜେନ୍ସି ଓ୍ୱାର୍ଡରେ ଜୀବନ ଠିକ୍ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଭଳି । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଆଶଙ୍କାମୟ । ଜୀବନ ସେଠି ପାଣିର ଗାର । ଏପାଖ ନୋହିଲେ ସେ ପାଖ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଯନ୍ତ୍ରଣାଜନିତ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର—ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କର ନାମୋଚ୍ଚାରଣ । ଅପରେସନ ରୁମରେ କାହାର ପାଦ କାଟି ଦିଆଯାଉଛି—କାହାର ହାତ କାଟି ଦିଆ ଯାଉଛି । ବଞ୍ଚି ରହିବାପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ସଂଗ୍ରାମ ।

ନିଭା ଚକ୍ଷୁ ମୁଦ୍ରିତ କରି ଶୟନ କରିଛି । ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଉପରେ ବିଛୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଆଲୁଳାୟିତ କେଶରାଶି । ଅବସନ୍ନ ମୁଖରେ ତାର କୁଞ୍ଚିତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ହୋଇଛନ୍ତି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ । ରକ୍ତକ୍ଲାନ୍ତା ଋତୁରେ ସେ ହୋଇ ଉଠିଛି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମୟୀ ।

ମୀନକେତନ ବେଡ଼ପାଖରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ଅନ୍ତର-କଣ୍ଠରେ ଡାକିଲେ,

'ଶୁଭ୍ର...'

କପାଳ ଦେଶରେ ତାର କର ସଞ୍ଚାଳନ କରୁ କରୁ ସେ ଜାଗ୍ରତ ହେଲା ।

'ଦେଖ ମୁଁ ଆସିଛି ।'

ଚକ୍ଷୁକୋଣରେ ସେ ଚାହିଁଲା ସଙ୍କୁଚରେ ମୀନକେତନ ।

'ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେଉଛି ନା ?' ସେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ।

'ନା'—ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା ସେ । କଣ୍ଠସ୍ୱର ଦୟନୀୟ—ଅନ୍ତମାନାରେ କ୍ଷୀଣ ।

'ତୁମେ ଚାଲିଆସିଲ ଶୁଭ୍ର, ମୋ ଜୀବନର ଛନ୍ଦ ଲୋପ ପାଇଗଲା । ଶୟନେ, ସ୍ୱପନେ, ଜାଗରଣେ ତୁମରି ସ୍ୱପ୍ନ—ତୁମରି କଳ୍ପନା ମତେ କଲା ଅନ୍ଧ—ଆନନ୍ଦମୟ ଦୀପାଳୋତ୍ସବ ନିରାନନ୍ଦମୟ ବିଷାଦୋତ୍ସବରେ ପରିଣତ ହେଲା ।'

ସେ ନୀରବ ରହିଲେ । କରିଡରରେ ଥିବା ନର୍ସ ଆସି ଶୁଭ୍ର ହସ୍ତରେ ଗୋଟିଏ ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ୍ ଫୋଡ଼ି ଦେଇଗଲା—'ଉଃ' କମ୍ପି ଉଠିଲା ତାର ଶରୀର ।

'ଉଃ' ସ୍ୱତଃ ବାହାରି ଆସିଲା ମୀନକେତନଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ । ଜଣକର ଦୁଃଖାନୁଭୂତିର ବହିଃର୍ଭୂତ ଶିହରଣରେ ବିଷାଦିତ ହେଲା ଅନ୍ୟ ଜଣକର ପ୍ରାଣ ।

ପାଖ ବେଡ଼ରୁ ହଠାତ୍ କ୍ରନ୍ଦନର ରୋଳ ଉତ୍ଥିତ ହେଲା । କାର୍ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଶିକାର ହୋଇଥିବା ଜନୈକ ଧନୀ ମାରୱାଡ଼ି ଯୁବକ ଜୀବନ ଲୀଳା ସାଙ୍ଗକଲେ । ପାଖରେ ନବ ବିବାହିତା ବଧୂ, ବୃଦ୍ଧା ଜନନୀ ଆଉ ଜନକ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୁଃଖର ଅତଳ ସାଗରରେ ନିକ୍ଷେପ କରିଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲେ । ଶୁଭ୍ର ଆଉ ମୀନକେତନ ଉଭୟ ତୋଳିଲେ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ । ଶଙ୍କିତା ପ୍ରିୟାର କୋମଳ ହସ୍ତକୁ ନିଜ ହସ୍ତରେ ଧରି ମୀନକେତନ ତାକୁ ଅଭୟ ଦେଉଥିଲେ ।

ମଚ ମଚ ମଚ । ଶ୍ୱେତଦ୍ୱୀପ ପ୍ରତ୍ୟାଗତ ତରୁଣ ଡାକ୍ତର ଜଣେ ଚାଲିଗଲେ ।

ଏବାପଣୀ

http://oaob.nitrkl.ac.in

‘ଡକ୍ଟର’—ଡାକିଲେ ସେ।
ଡକ୍ଟର ଆସିଲେ ତାଙ୍କର।
‘ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେଉଛି ?’
‘ନା......’
‘ସ୍ଥିର ରହନ୍ତୁ।’
‘ମେଟ୍ରନ୍ ଏଠି ରହିବାକୁ ଦେବ ଡକ୍ଟରେ ? ଏଠିକାର କୁଆ ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରୁ ନାହିଁ।’
ଡକ୍ଟର ତାଙ୍କର ଉତ୍ତର ଦେଲେ—‘ଆ’ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ନାହିଁ। ଯେତେଶୀଘ୍ର ଆପଣଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ହେବ, ସେତେଶୀଘ୍ର ଆମ୍ଭେମାନେ ଆପଣଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଇଦେବୁ।’
ଚାଲିଗଲେ ସେ।
ମୀନକେତନ ପୁଣି ଡାକିଲେ—‘ନର୍ସ।’
‘କାହିଁକି ଆଉ ଆସିଲ ? ତୁମ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ମୋର ଗଳା ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା, ମୁଁ ଶାନ୍ତିରେ ଯାଇଥାନ୍ତି।’
‘ଥାଉ, ଏ ସବୁ ଅଶୁଭଚିନ୍ତା ମନକୁ ଆଣନାହିଁ। ଭୃତ୍ୟଙ୍କ ଦୋଷ ପାଇଁ ତ ଆମର ବନ୍ଧନ ରହିଛି। ମୁଁ ଦୋଷୀ, ନା ?
‘ଭ୍ରମ, ଭ୍ରମହିଁ ସବୁର ମୂଳରେ। ମୋ'ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ।’
‘ଭଗବାନ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ନର୍ସ ! ତୁମେ ଶୀଘ୍ର ସୁସ୍ଥ ହୁଅ।’ ଆଉ କିଛି ସମୟ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ମୀନକେତନ ଅଫିସ ରୁମକୁ ଉଠିଗଲେ ଅଶୋକବାବୁଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ପାଇଁ।
ଠିକ ଅଶୋକଙ୍କ ଶଯ୍ୟାପାର୍ଶ୍ୱରେ ଉପବେଶନ କରିଛନ୍ତି ପ୍ରୀତିଲେଖା। ମୀନକେତନଙ୍କୁ ଦେଖି ଉଭୟ ସଙ୍କୋଚ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରି ବାକ୍ୟଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲେ। କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ମୀନକେତନ ପ୍ରଥମେ ପଚାରିଲେ—‘ଭଲ ଅଛନ୍ତି ?’
‘ହଁ’—ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଅଶୋକ।
ଟେଲିଗ୍ରାମ ପାଇ ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସିଛି।

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ନକ୍ଷତ୍ରେଶଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ?'

'ଭଲ ।'

'ହୁଁ' ଅଶୋକ କହୁଥିଲେ—'ସେ ସୃଷ୍ଟି ଗୋଟାଏ ତାଳପତ୍ର । କୁଣ୍ଠିତ ହେବାର ଦୃଶ୍ୟ ମନେ ପଡ଼ିଲେ ସର୍ବାଂଗ ମୋର ଥରି ଉଠୁଛି । ସେ ଭୀଷଣ ଗର୍ଜନ କରି ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲା ତ୍ରିବେଣୀ ।'

'ଯାହା ସେତେବେଳେ ଘଟିବାର କଥା, ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ଘଟିବ । ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ଭବିଷ୍ୟତ ହସ୍ତରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ସମସ୍ତେ କାଷ୍ଠ ପୁତ୍ତଳିକା । ମାନବ ଜନ୍ମ ଏକ ବିରାଟ ଦୁର୍ଘଟଣା, ଏକ ବିରାଟ ଛଳନା !'

'ଆପଣ ଠିକ କହୁଛନ୍ତି ସ୍ୱାମୀ ! ମୁଁ ଦେଖୁଛି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଛଳନାର ଭଣ୍ଡାର । ମନୁଷ୍ୟର କୁହେଳିକା ସହିତ ମୁଖର ମେଳ ନ ଥାଏ—ମନ ସହିତ ସମାଜ ତାଳ ରଖି ଗତି କରେନାହିଁ ଚରଣ । ଜୀବନପଥ ଧୂସର ମରୁର ସୀମାନ୍ତ ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରେ ଦୀର୍ଘ ଛଳନାମୟ । ଆଜି ଯେଉଁ ପୁଷ୍ପ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇ ଜୀବନ ପ୍ରାନ୍ତରକୁ ସୁରଭିତ କରେ, ଆଗାମୀ କାଲି ସେ ଅକାଳେ ପଦଦଳିତ ହୁଏ । ଅନେକଙ୍କ ଜୀବନ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲଭିବା ପୂର୍ବରୁ ସମାପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ ।'

'ସୃଷ୍ଟିର ଏଇ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ନିୟମ ଅବହମାନ କାଳରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ । ଏହି ନିୟମର ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ, ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନାହିଁ । ଜୀବନ ଚକ୍ରର ଘୂର୍ଣ୍ଣନରେ ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ହେଉଛି, ଦରିଦ୍ର ଧନୀ ପାଲଟୁଛି, ସମ୍ରାଟ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି ଭିକ୍ଷୁକର ବେଶ ଆଉ ବା କାହିଁ ଭିକ୍ଷୁକ ପାଲଟି ଯାଉଛି ଧନ କୁବେର । କିନ୍ତୁ ମରଣଶୀଳ ମନୁଷ୍ୟ କଣ ଅମରତ୍ୱ ପାଉଛି ? ସେ ଗୋଟିଏ ନିୟମର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଜନ୍ମ ଲଭିବା ଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରାଳ ଲହରୀ ସହିତ ଉଠିପଡ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଥାଏ ପୃଥିବୀ ନାଶଯାଏ, ସେ ପଥର ବନ୍ଧନ ନାହିଁ ।'

'ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସାର ଏବଂ କ୍ଷଣିକ ଏହି ଜୀବନ ।'

'ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଯାଉ ହେଉଛି କଣ ଆଉ ଅଶୋକ ? ସନ୍ଦର୍ଭ...'

ଅଶୋକ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ତାଙ୍କର ମେଡ଼ିକାଲ ମଧ୍ୟରେ କର୍ମ ହେବାର କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ କଣ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଯାଉଛି ? ସେହି-

http://oaob.nitrkl.ac.in

ମୀନକେତନଙ୍କ ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ଦୁଃଖ ବିବରଣ ସେ କୁନ୍ତଳାଠାରୁ ପାଇ-ଥିଲେ, ସେହି ମୀନକେତନ ଆଜି ସତ୍‌କର୍ମର ଉପଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ପ୍ରୀତିଲେଖା ଅସ୍ଥିରତା ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଣେ ଅପରିଚିତ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନୀରବ ଭାବେ ବସି ରହିବା ତା' ପକ୍ଷରେ ହେଉଥିଲା ଅସହ୍ୟ ।

ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ମୁଁ ଜନସ୍ଥିତ ଦିନ ରହିବି । ଏବେ ଯାଏ ।'

'ହଉ'—ଅଶୋକ ହସ୍ତରେ ନମସ୍କାର କଲେ ।

ମୀନକେତନ ପୁନର୍ବାର ନିଜ ରୁମ୍‌ରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ସେ ସେତେବେଳକୁ କୌଣସି ଏକ ଓଡ଼ିଆ ଦୈନିକ ପାଠ କରୁଥାଏ ।

ସେ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ—'ନାଇ, ଅଶୋକ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଭଦ୍ର ମହିଳା ବସିଛନ୍ତି, ସେ କିଏ ?'

'ସେ ଅଛି କି ?'

'ହଁ, ସେ କିଏ କହିଲ ?'

ନଭି ଚୁମ୍ବକରେ ପ୍ରୀତିଲେଖାର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କଲା । ଏଇ ପ୍ରୀତିଲେଖା ଯେ ନିଜ ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟ ଭଗ୍ନୀର ସମସ୍ତ ସୁଖ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ନେଉଛି, ଏହା ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ ।

ସନ୍ଧି ଦାଗ ବାଜିଲା ମୀନକେତନ ବିଦାୟ ନେଇ କୁନ୍ତଳାର ଗୃହକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ ପ୍ରିୟଜନର ବିଦାୟରେ ନିଭୃତ ହୃଦୟ ବେଦନା ସିକ୍ତ ହେଲା

ସହରର ଶାନ୍ତ ବକ୍ଷରେ କୋଳାହଳମୟ ମେଡ଼ିକାଲ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ନିଜ ନୟନ ବେଳକୁ ମୁଦ୍ରିତ କରି ଶୋଇ ପଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା

http://oaob.nitrkl.ac.in

—ଏଗାର—

'ମାନବ ଜୀବନ କଣ ? କେହି ଯଦି ତାର ମୂଲ୍ୟକୁ କଷି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରେ, ତେବେ ସେ ଶେଷରେ ନିରାଶ ହିଁ ହେବ । ବେଦାନ୍ତର ମହାନ୍ ବାକ୍ୟ ବାସ୍ତବିକ ସତ୍ୟ । ଜଗତରେ ସବୁଠାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଣ ? ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମରଣଶୀଳ ମାନବ ଯମ ମନ୍ଦିରକୁ ଗମନ କରୁଛି, ଏହା ଦର୍ଶନ କରି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନେ ଅମରତ୍ୱ ଆଶା କରୁଛନ୍ତି—ଭୋଗ ବିଳାସରେ ନିମଜ୍ଜିତ ହୋଇ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି—ସଂସାରରେ ଏହାଠାରୁ ବଳି ଆଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଣ ଅଛି ? ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ଶ୍ମଶାନ ବୈରାଗ୍ୟ ଆସେ । ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଉଭେଇ ଯାଏ ସମସ୍ତ । ମଣିଷ ପୁଣି ନୂତନ ଆକାଂକ୍ଷା, ନୂତନ ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି ନର୍କ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ

ଦୁଇଦିନ ତଳେ ମୀନକେତନ କଟକରୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି । ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନନ୍ଦନପୁର ଗ୍ରାମର ଶେଷଭାଗକୁ ସେ ଯାଉଥିଲେ । ସମ୍ମୁଖରେ ସୁରଧୁନୀର ଗୃହ—ଅନ୍ଧକାର ନୀରବ । ଗତ କେତେଦିନ ଧରି ସେ ଆଉ ତାର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ପଦ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି—ସୁନ୍ଦରୀ ସୁରଧୁନୀର କଣ୍ଠ-ତାରର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ତନ୍ତ୍ରୀକୁ ଦୋହଲାଇ ନାହିଁ । ଆଜି ହଠାତ୍ ତା ପୁରକୁ ଯିବାର ଲୋଭ ସମ୍ବରଣ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଗତ କେତେ ଦିନର ଅଶାନ୍ତି ପରେ ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ ଟିକିଏ ବିଳାସ—ସାମାନ୍ୟ ମଜଲିସ୍

'ସୁରଧୁନୀ'—ଖୁବ ଧୀର କଣ୍ଠରେ ସେ ଡାକିଲେ

ସମସ୍ତ ନୀରବ ।

ଅନ୍ଧକାରର ବକ୍ଷରେ ହଠାତ୍ ସେ ଚମତ୍କୃତ ହେଲେ । ଜଣର ଘୋର ପାଣ୍ଡୁର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ତାଙ୍କ ବିବେକକୁ ଦଂଶନ କରୁଛି

'କିଏ ?'—ସୁରଧୁନୀ ଦ୍ୱାର ମୁକୁଳିତ କରି ପ୍ରଶ୍ନକଲା ।

ମୀନକେତନଙ୍କ [illegible] । [illegible] ?

ସୁରଧୁନୀ ଅନ୍ତର ସନ୍ନିକଟକୁ ଆସିଲା—'କିଏ ? ମୀନକେତନ ?'

ମୀନକେତନ ନିରୁତ୍ତର ।

ସୁରଧୁନୀ ତାଙ୍କର ହସ୍ତ ଧାରଣ କରି ଭିତରକୁ ନେଇଗଲା ।

'ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଏତେ ଦିନେ ? ଆମେ ବନାରସ ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ସାରିଛୁ ।'

'ତୁମେ ଚାଲିଯିବ ସୁରଧୁନୀ ?' ବିସ୍ମୟରେ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ସେ ।

'ହଁ, ଏଠାରେ ଆଉ ଚଳିବାର ପନ୍ଥା'କଣ ? ଜମିବାଡ଼ି ତ ବିକ୍ରୟ ସରିଛି ।'

ସେ ବୁଝି ପାରିଲେ । ତାଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିହିଁ ଏହି ପ୍ରସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଦାୟୀ କିନ୍ତୁ······। ସେ ଆଉ ଚିନ୍ତା କରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଗଣିକା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ସହାନୁଭୂତି ଯେ ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ସୁରଧୁନୀ କହିଲା—'ତୁମେ ପୁରୁଷଜାତି ଖୁବ ନିଷ୍ଠୁର—ନିର୍ମମ ।'

ତାର ଶାଣିତ କଥାଶ ମୀନକେତନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଛୁରୀକାପରି ବିଦ୍ଧ ହେଉଥିଲା—ତାର ସ୍ପଷ୍ଟ କେଶର ପରିପାଟି ତାଙ୍କୁ ବିହ୍ୱଳିତ କରୁଥିଲା

ସେ ପୁଣି କହିଲା—'ଶେଷ ବିଦାୟ ନେବାପାଇଁ ଆଜି ତୁମେ ଆସିଲ ନା ? ନ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚଳିଥାନ୍ତା । ମୁଁ ଗଣିକା—ମୋ ପାଇଁ ତ କେହି ଚିନ୍ତା କରେନ । ମତେ ଅନ୍ତିମ ନ କେଉଁ ଏକ ଅନ୍ଧକାରମୟ ପଥ ମଧ୍ୟକୁ ଚାଲି-ଯିବାକୁ ହେବ ତୁମର ଏଇ ଜଗତ ଆଉ ହୁଏତ ମୋ ସମ୍ବାଦ ପାଇବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତୁମର ଏଇ ଗ୍ରାମ, ଏଇ ପ୍ରକୃତି, ଏଇ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ମୁଁ ଚିରଦିନ ମନେ ରଖିବି ।'

'ସୁରଧୁନୀ, ଭାବନା ତୁମେ ମୀନକେତନ ଏତେ ନୀଚ । ତୁମେ ଗଣିକା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନାରୀ । ମୋ ଜୀବନ ବସନ୍ତରେ ତୁମେ କୁହୁ ରବର ଝଙ୍କାର ତୋଳିଛ । ମୁଁ ତା' ତ ଭୁଲିପାରି ପାରେନା । କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅନୁରୋଧରେ ଏ କେତେଦିନ ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ଆସିପାରି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଜାଣନା ସୁର, ସ୍ୱପନେ ସପନେ ଜାଗରଣେ ମୁଁ ଦେଖିଛି ତମର ଛବି—କଳ୍ପନାର କୋମଳ ପଟରେ ତମକୁହିଁ ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛି ।'

ସମାପ୍ତି

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସୁରଧୁନୀ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହସ୍ତ ସଞ୍ଚାଳନ କରି କହେ—'ଆଉ ମୁଁ ଏସବୁ ସହି ପାରୁନି ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରାଣନାଥ ।'

ମୀନକେତନ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ କହନ୍ତି—'ଆଉ ମୁଁ କମ ଅଶାନ୍ତ.....'

'ଅଶାନ୍ତ ନ ଥିଲେ ଏଠାକୁ ଆସିଥାଆନ୍ତ କାହିଁକି ? ଏଇ ତ ଶାନ୍ତିର ସ୍ୱର୍ଗ । କିନ୍ତୁ ସତରେ କଣ ତୁମେ ଏଠି ଶାନ୍ତି ପାଅ ? ମୁଁ ତ କେବେ ଏସବୁ ଛଳନା । ନୋହିଲେ...'

'ପୁଣି କଥାର ପୁନରାବୃତ୍ତି କାହିଁକି ପୁଣି ? ଜନ୍ମର ପରେ କେଉଁଠାର ଅନ୍ତରାଳରେ ଆସିବାର ଅବସର ପାଇନାହିଁ ।'

'ସତ କହୁଚ ତୁମେ—ସବୁଦା ମୁଁ ତୁମର ମନେ ପଡ଼େ ?'

'ବାରମ୍ବାର ଏପରି ଅବାନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନକରି ମତେ କେମେ ବିବ୍ରତ କର କାହିଁକି ? ତୁମେ କଣ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜାଣିନାହଁ ? ଜନନୀ, ଧର୍ମପତ୍ନୀ, ବନ୍ଧୁ ପରିଜନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ବଞ୍ଚାଇ ଏଥର ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଧାଇଁ ଆସିଛି ଏଠିକି—ମୁଁ ଆଜ ଉପଲବ୍ଧି କରୁଛି—ତୁମ ବିନା ଜୀବନ ଧାରଣ କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।'

ସୁରଧୁନୀ ତାଙ୍କ କଣ୍ଠ ଦେଶରେ ହସ୍ତ ବନ୍ଧନକରି ମୁଖରେ ମୁଖ ଲଗାଇ କହିଲା—'ପ୍ରବଞ୍ଚକଥର ତମେ ମୋ ଆଖିରେ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଚ । ବହୁଦିନର ବିଚ୍ଛେଦ ପରେ ଆଜି ରାତି ହେଉ ଆମର ପୁନର୍ମିଳନର ପ୍ରଥମ ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତି ।

ପ୍ରଥମ ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତି ? ହଠାତ୍ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ନୟନରେ ଚାହିଁଲେ ମୀନକେତନ । ଅତୀତ ବିକଟରୂପ ଧାରଣ କରି ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଭାସି ଯାଉଛି । ମେଡ଼ିକାଲରେ ନିର୍ମଳର ରୋଗ ଶଯ୍ୟାରୁ ଆନନ୍ଦ ପୁନର୍ବାର ମନେ ପଡ଼ୁଛି ତାଙ୍କର ।

ସମ୍ମୁଖରେ ଶତଶଯ୍ୟାର ନ ଯିବା ସୁରଧୁନୀ ହସ୍ତର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଉଛି—ଆସ ପ୍ରିୟତମ, ଆସ ସୁନ୍ଦର ମୋର ଏଇ ଅନାଲୋକିତା ସ୍ୱପ୍ନପୁରରେ ଆଜ ସ୍ୱପ୍ନକ୍ରାନ୍ତ—ଏଇ ପୀଡ଼ାରୁ ମୋତେ ଆଜ ମୁକ୍ତ କର । ବାସ୍ତବର ସୁକଠିନ ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ କରିଦିଅ । ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଆକାଶତଳେ ପକ୍ଷୀ ପକ୍ଷିଣୀ ପରି ଆମେ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ତୁମେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା । ଭୁଲିଯାଅ ସୁନ୍ଦରର ଉପଭୋଗ, ସଂସାରରେ ଉପଦେଶ ଦେବାର ଲୋକ ବହୁତ ଅଛନ୍ତି—ଉପଦେଶର ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନ ପାଇଲେ ବଞ୍ଚି ରହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆଉ କଣ—ଧର୍ମପତ୍ନୀର ପ୍ରାପ୍ୟ ତାକୁ ଦେଇଦେଲେ ତୁମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶେଷ । ପ୍ରିୟା-ପ୍ରଣୟିନୀ ତମକୁ ଯେଉଁ ଶାନ୍ତି ଦେଇ ପାରିବ, ଧର୍ମପତ୍ନୀ ତାହାର ଶତାଂଶରୁ ଏକାଂଶ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୀନକେତନ; ତୁମେ ଜାଗ୍ରତ ହୁଅ— ।

ସୁରଧୂନୀ ! ତୁମର ସଙ୍ଗଲାଭ କରିବା ମହା ପୁଣ୍ୟର ଫଳ ।

ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ମୀନକେତନ—'ଆସ, ଆସ ରାଣୀ, ତୁମର ବକ୍ଷ ଦେଶରେ ଆଶ୍ରୟ ଦେଇ ମୋର କ୍ଲାନ୍ତ ଅପନୋଦନ କର ।'

ଝରଣାର ତରଙ୍ଗ କଳକଳ ନାଦରେ ଅନନ୍ତ ସିନ୍ଧୁର କରାଳ ଗହ୍ୱରରେ ନିଜକୁ ମିଶାଇ ଦେବାପାଇଁ ଧାଇଁ ଯାଉଛି । ସମସ୍ତ ସ୍ରୋତରେ ମାନବ ଜୀବନ ତୃଣବତ୍ । ମୀନକେତନଙ୍କ ମନରୁ କଟି ଯାଇଛି ବୈରାଗ୍ୟ ଭାବ । ନୂତନ ଉନ୍ମାଦନାରେ ଭରି ଉଠିଛି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର । ଦ୍ରାକ୍ଷାରସର ମଧୁର ସ୍ପର୍ଶପାଇଁ ତୃଷାତୁର ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାଙ୍କର ଅଧର ।

ସୁରଧୂନୀ ଆସବ ପାତ୍ର ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ତାଙ୍କ ହାତକୁ । ରଙ୍ଗୀନ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାଙ୍କର ମୁହଁ ।

ହାୟ ନିତ୍ୟ—ହାୟ ମଙ୍ଗଳମୟ ଈଶ୍ୱର ବନ୍ଧୁ ! ଯେଉଁ ପରମପଦମ ଗୁରୁର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ ତୁମେ ଆଜୀବନ ସାଧନା କରି ଆସିଥିଲ, ତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁ ? ଅଥବା ତୁମେ ଆଜି ସାଧନାଚ୍ୟୁତ ହୋଇଛ !

'ସୁର, ତମେ ବନାରସ ଗୁଣ୍ଡିପିବ ? କାହିଁକି ମୁଁ କଣ ଆଉ ତୁମର ପସନ୍ଦ ନୁହେଁ ?'

'ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତା ମୁଁ । ଜୀବନ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପଡୁଛି ମତେ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି କରୁଛି ।...'

'ଛାଡ଼, ଏ ସବୁ ଅବାନ୍ତର କଥା । ଆସ ମୋ ବକ୍ଷ ଉପରେ ମସ୍ତକ ରଖି ଅନୁଭବ କର ।'

ଜଡ଼ିତ୍ ସ୍ୱରରେ କେଶ କୋଳାଇ ସେ କହିଲେ—'ତନୁ...'

ସମାପ୍ତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

'କିନ୍ତୁ ଆଉ କଣ ? ଦେଖୁଛ, ବସନ୍ତର ଆଗମନ ବାହାରକୁ କେଁପର କେବଳ କମନୀୟ—କେପରି ସୁନ୍ଦର । ଶୁଭ୍ର ମଧୁର ତାର ସ୍ପର୍ଶ—ଆଉ କଣସବୁ ଚାହିଁକ ?'

'କିନ୍ତୁ ମୋର ପ୍ରାପ୍ୟ ?'

'ପ୍ରାପ୍ୟ ? ଆଉ କଣ ପାଇବାକୁ ଚାହାଁଅଛ ସୁରଧୁନୀ ? ମୋର ଏଇ ମୂଲ୍ୟବାନ ଦେହ ମୁଁ ତମକୁ ସମର୍ପଣ କରୁଛି ।'

'ତୁମର ଦେହ ମୋର କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ମୀନକେତନ—'

'ଆଉ ?'

'ତୁମେ କଣ ଜାଣନା, ମୁଁ ଗଣିକା । ନା ଏଇ କେତୋଟି ଦିନର ବ୍ୟବଧାନରେ ତୁମେ ସମସ୍ତ ଭୁଲି ଗଲ ?'

'ଓ, ଏକଶତ ମୁଦ୍ରାହିଁ ତମର କ୍ଷୁଧା ନାଶ କରିବ । ନୁହେଁ ?'

ହସି ହସି କହିଲା ସୁରଧୁନୀ—'ତମେ ମୋ ମନକଥା ଧରିପାରିଛ ।'

'କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୂନ୍ୟ ହସ୍ତରେ ଆସିଛି ସୁରୁ ।'

'ଅସମ୍ଭବ, ମୀନକେତନ କେବେହେଲେ ଶୂନ୍ୟହସ୍ତରେ ଆସିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।'

'ବିଶ୍ୱାସ କର, ମୋ ନିକଟରେ କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଃସ୍ୱ ଦରିଦ୍ର ।'

'ମୀନକେତନ ! ସୁରଧୁନୀର କକ୍ଷରେ କୌଣସି ଦରିଦ୍ର କେବେ ପ୍ରବେଶ କରନାହିଁ । ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୋ ଗୃହର ପ୍ରବେଶ ପଥ ରୁଦ୍ଧ ।'

'ନା ତୁମର ଦାବୀ ମୁଁ ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ।'

'ତେବେ ତୁମକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।'

'କଣ ତୁମେ କହୁଛ ସୁରଧୁନୀ ? ମୁଁ ଆଜି ଫେରିଯିବାକୁ ଆସିନାହିଁ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତୁମେ ମୋଠାରୁ ବହୁଳ ଭାବରେ ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଛ, ଆଜି ଅଭାବରେ ଶୂନ୍ୟହସ୍ତରେ ମୁଁ ମୋର ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବି ।'

'ମୀନକେତନ, ତମେ ମହା ଭ୍ରମ କରୁଛ । ସୁରଧୁନୀ ଅର୍ଥ ପ୍ରତିଦାନରେ ଆଜି ଗଣିକା । ମାଂସର ବ୍ୟବସାୟୀ ସେ । ଅର୍ଥ ନ ପାଇଲେ ସେ ତୁମକୁ ତା' ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାକୁ ଦେବନାହିଁ ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ସୁରଧୁନୀ !' ଗର୍ଜିଉଠିଲେ ମୀନକେତନଙ୍କ କଣ୍ଠ—'ତୁମେ ମୋର ପ୍ରେୟସୀ, ତୁମର । ତୁମର ଧନ ଯୌବନ ମୋର କାମନା । ପ୍ରାପ୍ୟ ଯେମିତି ଆଦାୟ କରିବାକୁ ହୁଏ, ତା' ମତେ ବେଶ ଜଣା ।'

'କ୍ଷମାକର ବନ୍ଧୁ ! ମୁଁ ତୁମର ବିବାହିତା ପତ୍ନୀ ନୁହେଁ, ତୁମେ ଜବରଦସ୍ତ ମୋଠୁ ତୁମର ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବ ! ମୋ ସହିତ ତୁମର ସମ୍ପର୍କ କଣ ? ଯାହା କିଛି ସମ୍ପର୍କ ତାହା କେବଳ ଅର୍ଥର ସମ୍ପର୍କ । ଆମର ଏହି ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯଦି ଅର୍ଥକୁ ବାଦ ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଅବଶେଷ ଯାହା ରହିବ, ତାହା କିଛି ନୁହେଁ । ସମ୍ପର୍କ ଆଉ କିଛି ରହିବ ନାହିଁ । ବିନା ଅର୍ଥରେ ଅନ୍ୟଜଣେ ନାରୀର ଅଙ୍ଗ ଭୋଗ କରିବା ତୁମ ପକ୍ଷରେ ବିଡ଼ମ୍ବନା । ଏହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ—ଅନୁମୋଦିତ ନୁହେଁ.....'

'ବନ୍ଦକର ସୁରଧୁନୀ, ତୁମର ଏଇ ଉପଦେଶ । ମୀନକେତନ ଜଣେ ଗଣିକାଠାରୁ ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝୁଛି ଗଣିକାର ପ୍ରେମ ଏକ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍ ।'

'ଗଣିକାର ପ୍ରେମ ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ତୁମେ ଭ୍ରାନ୍ତ । ଗଣିକାର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରେମ ଅର୍ଥପ୍ରେମ ।'

'ବେଶ, ଅର୍ଥକୁ ନେଇ ତୁମେ ରୁହ ସୁରଧୁନୀ.....ମୁଁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିଦାୟ ନେଇ ।'

ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ସୁରଧୁନୀର କକ୍ଷରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । କୁଣ୍ଠା ଜନତାର ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ, ମୁଖମଣ୍ଡଳ, ମେଡ଼ିକାଲ୍‌ରେ ନାରୀର ରକ୍ତହୀନ ଆନନ ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତିକୁ ବାରମ୍ବାର ଦଂଶନ କରୁଛି । ଟଙ୍କା ତାର ଭୁଲା । ପଦକ୍ଷେପ ତାଙ୍କର ଆହୁରି ଦ୍ରୁତ ହେଲା ।

ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଦେଶର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ସୁରଧୁନୀର ତପ୍ତ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଅଧିକ ଉତ୍ତପ୍ତ ହେଉଥିଲା—ହେଉଥିଲା ଆହୁରି ଚଞ୍ଚଳ ।

ଜୀବନ-ଜଗତ ସବୁପ୍ରତି ତାଙ୍କ ମନରେ ଆସୁଥିଲା ବୈରାଗ୍ୟଭାବ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

—ବାର—

ମଙ୍ଗଳ ଉପାସରେ ଉପରର ବାଟଣା । ଦେବଦୋଳର ଅଭ୍ୟାଗତ ଦେଖି କଥା ନ ହୋଇଥିବାରୁ କୋଡ଼ିଏମାଣ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜମି ନିଲାମରେ ଉଠିଥିଲା । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେୟ ଅନାଦାୟ ରହିବାରୁ ତାହା ନିଲାମ ହୋଇଗଲା । ମୀନକେତନଙ୍କ ଗ୍ରାମର ମଦନଦାସ ଏହି ଜମିଗୁଡିକ ନିଲାମରେ କିଣିଲା ।

ପ୍ରାସାଦଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ମଦନଦାସର ଘର । ତାର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ଜମିଦାରଙ୍କର ଦେହଲଗା ଲୋକ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ମୀନକେତନଙ୍କ ପିତୃପିତାମହଙ୍କର ଅତୁଟ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟକୁ ଅବାରିତ ଗତି ଥିଲା ।

ମଦନ ଦାସର ପିତାମହ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦାସ, ଖୁବ୍ ବଳିଷ୍ଠ, ହସ୍ତୀ ସଦୃଶ ବପୁ । ମୀନକେତନଙ୍କ ପିତାମହ ତାକୁ ପହଲମାନ ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ । ଜମିଦାର ଏବଂ ପହଲମାନ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦାସ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ କୁସ୍ତି କସରତ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରାସାଦର ଏକ ଅନ୍ତରଛନ୍ନ ବ୍ୟବହୃତ ନ ହୋଇ ବନ୍ଦ ରହିଥିବା ଘରେ ଅଦ୍ୟାପି ପଡ଼ି ରହିଛି ମୁଦ୍‌ଗର—ଗଦା ପ୍ରଭୃତି । ଏହିସବୁ ମୁଦ୍‌ଗରକୁ ସେମାନେ ହାତରେ ବୁଲାଉଥିଲେ ।

କାଶୀଧାମରୁ ଥରେ ଯଶୋବନ୍ତ ସିଂ ନାମଧାରୀ ଏକ ପହଲମାନ ନୟନପୁରକୁ ଆସିଥିଲା । ଜମିଦାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଲକ୍ଷଣ ଦାସ ସହିତ ତାର ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ଦେଖିବା ପାଇଁ ନୟନପୁର ଦୋଳ ପଡ଼ିଆରେ ସହସ୍ରାଧିକ ଲୋକ ସମାଗମ ହୋଇଥିଲା । ବାଦ୍ୟ, ତୁରୀ, ଭେରୀ, କାହାଳୀ ଶବ୍ଦରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଥିଲା ପ୍ରାନ୍ତର ।

ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧରେ ବିହାରୀ ପହଲମାନକୁ ଓଡ଼ିଆ ପହଲମାନ ଲକ୍ଷ୍ମଣଦାସ ପରାସ୍ତ କରିଥିଲା । ଜମିଦାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ତାକୁ ପଚିଶମାଣ ଜମି ଦାନ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ହେଉଥିଲେ । ମଦନଦାସ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦାସର ପୌତ୍ର । ସମ୍ପତ୍ତି, ପ୍ରାସାଦ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଆଉ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ।

ମୀନକେତନଙ୍କ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ତାଙ୍କର ବଂଶର ଅନ୍ନରେ ସଖା ପ୍ରତିପାଳିତ ହୋଇ ମଦନଦାସ ଗ୍ରାମର ଆଜି ଧନାଢ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଗଣ୍ୟ ହୁଏ । ଦଶ ସହସ୍ର ମୁଦ୍ରା ଦେଇ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଜମିକୁ ନିଲାମରେ କ୍ରୟ କରିପାରେ । ତାଙ୍କର ବେଶ୍ ମନେ ପଡ଼ୁଛି—ଜନ୍ମେଜୟଙ୍କ ପିତା ବୃଦ୍ଧ ନବାରଣଙ୍କ ଚେତାବନୀ—'ଖର୍ଚ୍ଚର ମାତ୍ରା କମ କରିଦିଅନ୍ତୁ । ନୋହିଲେ ସବୁ ଧୂଳିସାତ୍ ହୋଇଯିବ ।'

ଜନ୍ମେଜୟ କହୁଥିଲେ—ରାଜକୋଷ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଆସୁଛି । ନିଜ ଦଖଲ ଜମିର ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ କର ଆଦାୟ ଦିଆ ହୋଇନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ···

ମହାରାଜ ମୀନକେତନ କୌଣସିଥିକୁ କର୍ଣ୍ଣପାତ କରି ନାହାନ୍ତି । ଗଣିକା ସୁରଧୁନୀର କଣ୍ଠରେ ନୃତ୍ୟଗୀତର ସମାରୋହରେ ବୁଡ଼ିରହି ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାତିରେ ସେ ତାକୁ ଦାନ କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏକଶତ ରୌପ୍ୟମୁଦ୍ରା—ଭଣ୍ଡାରଘର ତ କାମଧେନୁ ନୁହେଁ—ଇଚ୍ଛା କଲାମାତ୍ରେ ଦାନ କରିପାରିବ ଅଜସ୍ର ଧନରତ୍ନ ।

ଆଜି ତାଙ୍କ ମନରେ ଭାବାନ୍ତର । ଇତର ଲୋକଠାରୁ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜକୁ ହେୟ ମନେ କରୁଛନ୍ତି । ଜନନୀ ହରିପ୍ରିୟା ଏହି ସମ୍ବାଦ ଶୁଣି ଅସୁସ୍ଥ ଶରୀରରେ ଘନ ଘନ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କର ଅଳଙ୍କାର ବିକ୍ରୟକରି ଏହି ଜମିକୁ ସେ ମୁକ୍ତ କରିବେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଜନ୍ମେଜୟ ହସ୍ତରେ ନବାରଣଙ୍କୁ ଡକାଇ ପଠାଇଥିଲେ । ନବାରଣ ହିଁ ଏହି କର୍ମ ସୁରୁଖୁରୁରେ ସମ୍ପନ୍ନ କରିପାରିବେ ।

ବୃଦ୍ଧାଙ୍କର ଡାକରା ପାଇ ନବାରଣ ଯଥା ସମୟରେ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ।

'ନବାରଣ, ଆମର ଦୁଃସମ୍ବାଦ କଥା ତମେ ବୋଧହୁଏ ଶୁଣିଥିବ ।' ହରିପ୍ରିୟା କହିଲେ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ହଁ ସବୁ ଶୁଣିଛୁ । ଭାଗ୍ୟ ଚକ୍ରର ଆବର୍ତ୍ତନେ—ଭୂଷ୍ଟଙ୍କ ସୁଖଦୁଃଖ ଭଳନେ । ବିପଦ ସମୟର ଗତ । ମଦନଦାସ କାହା ଅର୍ଥରେ ସେ ଜମି ଖରିଦ କରିଛି ? ସବୁ ତ ଭଗବାନଙ୍କ ଲୀଳା ।'

'କିନ୍ତୁ ନବାରଣ, ତମକୁ ମଦନଦାସ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ମୋର ସମସ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ପତ୍ର ବିକ୍ରୟ କରି ମୁଁ ସେ ଜମି ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଚାହେଁ ।'

'ସେ କଣ ରାଜି ହେବ ?'

'ତାକୁ ରାଜି କରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ନବାରଣ ! ତୁମେ ଚେଷ୍ଟାକର ।'

ଅସୁସ୍ଥତା ବଶତଃ ବୁଢ଼ା ଆଉ ବାକ୍ୟାଳାପ କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲେ । ନବାରଣ ଅନ୍ନଦାନୀଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ମଦନଦାସର ଗୃହାଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରାକଲେ ।

ମାତ୍ର ନିଷ୍ଫଳ ସେ ଯାତ୍ରା । ଚତୁର୍ଗୁଣ ଅର୍ଥ ପ୍ରତିଦାନରେ ମଧ ମଦନଦାସ ସେ ଜମି ଫେରସ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।

ନୈରାଶ୍ୟର ଘନଚ୍ଛାୟା ସମଗ୍ର ପ୍ରାସାଦକୁ ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ରହିଥିଲା । ମୀନକେତନ ନିଜକୁ ଶତବାର ଅପମାନିତ ମନେ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ମଣିହୀନ ଫଣୀ ସଦୃଶ ସମସ୍ତ ନିର୍ଯାତନା ତାଙ୍କୁ ମସ୍ତକପାତି ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ନିଜ ହସ୍ତରେ ଯେ ନିଜର ଜିହ୍ୱା ଛେଦନ କରିସାରିଛି ସେ ଆଉ ଅନ୍ୟକୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଲାଭ କଣ ?

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଅଶୁଭ ଶକୁନ । କୌଣସି ଏକ ଭୃତ୍ୟ ଆସି ଖବର ଦେଲା— ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ ଦ୍ୱିପ୍ରହରେ ପେଚକ ଆଉ ଶ୍ୟେନପକ୍ଷୀ କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଛନ୍ତି । ଅମଙ୍ଗଳର ସୂଚନା ।

ହରପ୍ରିୟା ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଡାକି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେବପୂଜା ଏବଂ ଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ପ୍ରାସାଦରେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ହେଲା ।

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପୁଣି ନବାରଣଙ୍କୁ ଡାକି ବୁଢ଼ା କହିଲେ—'ନବାରଣ, ଦେଖୁଛ ତ; ବିପଦ ଉପରେ ବିପଦ ଆସି ପଡ଼ୁଛି । ମନେ ହେଉଛି ମୁଁ ଆଉ ବେଶୀଦିନ ବଞ୍ଚିବି ନାହିଁ । ଏହି ସବୁ ଅଶୁଭ ସୂଚନା ମୋର ମୃତ୍ୟୁର ସଙ୍କେତ ଦେଉଛି......'

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବୁଢ଼ୀ ଶିଶୁଅଙ୍କ ପାଖ ଉଠିଲେ—

'ନିକାରଣ, ଏ ବଂଶର ସର୍ବନାଶ ମୁଁ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । କେତେ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୀନକେତନ ମଣିଷ ହେଲାନାହିଁ । ମୁଁ ଆଉ କାହିଁକି ବଞ୍ଚିବି ? ତୁମେ ବୋଧହୁଏ ଜାଣ, ନନ୍ଦିନୀ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖିନୀ । ତାହାଙ୍କପାଇଁ ସବୁଦା ମୁଁ ନୟନରୁ ଲୁହ ଝରାଉଛି । ମୋର ଇଚ୍ଛା, ଯାହାକିଛି ଅଳଂକାର ପତ୍ର ମୋର ଅଛି, ସବୁ ମୁଁ ତାକୁଇ ଦେଇଯିବି ।'

ଦୁର୍ବଳ ଶରୀରରେ ଆପଣ ବେଶୀ କଥା କହିବା ଠିକ୍ ହେଉନାହିଁ ।'

'ନାହିଁ କି ମୋର ଆଜି କଥା କହିବାପାଇଁ ଖୁବ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି । ଆଉ ବୋଧହୁଏ କଥା କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ମୀନକେତନର ବାପା ସ୍ୱର୍ଗପୁରରେ ରହି ମତେ ଡାକୁଛନ୍ତି, ଆଜି ମୁଁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱର ପାଉଛି । ମତେ ଯେମିତି ଲାଗୁଛି ନିକାରଣ, ସେ ଏଇଠି ମୋର ପାଖରେ ଆସି ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆଉ କାହିଁକି ରହିବି ? ମୋ ପାଇଁ ଆସୁଛି ପୁଷ୍ପକ ରଥ—ଦେଖ ଦେଖ ନିକାରଣ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବଦୂତ ମତେ ଡାକୁଛନ୍ତି...'

ବୁଢ଼ୀ ପୁଣି ମୂର୍ଚ୍ଛା ଗଲେ ।

ନିକାରଣଙ୍କ ନୟନ ଯୁଗଳ ଲୋତକସିକ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଉନ୍ମତ୍ତପ୍ରାୟ ଦ୍ରୁତପଦରେ ଯାଇ ମୀନକେତନଙ୍କୁ ଡାକିଆଣିଲେ ।

'ମା—ମା' ମୀନକେତନ ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ଶ୍ୱେତକେଶଯୁକ୍ତ ମସ୍ତକ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣିଲେ ।

'ତାଙ୍କର ମସ୍ତିଷ୍କ ଭ୍ରମ ହୋଇଛି'—କହିଲେ ନିକାରଣ ।

'ମା—ମା' ମୀନକେତନଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ବ୍ୟଗ୍ରତା ।

ବୁଢ଼ୀ ନୟନ ଖୋଲିଲେ—'ମୀନକେତନ, ମତେ ଆଉ ଧରି ରଖିପାରିବୁ ନାହିଁ । ଭାରି ଦୁଃଖ ହେଉଛି ଶେଷ ସମୟରେ ନନ୍ଦିନୀକୁ ମୁଁ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ତାକୁ ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ କଥା କହିବାର ଥିଲା । ବହୁତ କିଛି ଦେବାକୁ ଥିଲା । ହେଉ ।'

'ମା', ଭଗବାନ ପୁଣି ସୁଯୋଗ ଦେଲେ ନିଶ୍ଚୟ ତାକୁ ଆମେ ଫେରିପାଇବା । ଆମମାନଙ୍କ ବୋଧହୁଏ ମାଣ ରମିପାଇଁ ତୁମେ ଏମିତି ହେଉଛ ! ମୀନକେତନ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସେଥିରୁ ନିକାରଣଙ୍କୁ ତୋର ସଦାଭାବରେ ରଖିବା ଉଚିତ । ସେମାନେ ତ ଆମପରି ଉଦାର ହୃଦୟ ନା ।'

'ବାବା, ତୁ ତ କିଛି ବୁଝିଲୁ ନାହିଁ । କଣ କେଉଁଠି ହେଉଛି, କଣ କେଉଁଠି ହେବ ସେ ସବୁକୁ ତୁ ନିଜେ ନଜର ନ ଦେଲେ ଚଳିବ କିପରି ? ଭୋଳା ମନ ତୋର, ପିଲାବୁଦ୍ଧି ଏବେବି ଯାଇନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦାୟିତ୍ୱ ତୋ'ଉପରେ ପଡ଼ିଛି, ତାକୁ ଯଦି ତୁ ତୁଲାଇ ନ ପାରୁ ସେ ନିନ୍ଦା ତୋ'ର । ଲୋକେ କହିବେ—ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶରେ ଅକର୍ମିଟାଏ ଜନ୍ମିଥିଲା ।'

ବୁଢାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଝରୁଥିଲା ଧାର ଧାର ଲୁହ ।

ଜନନୀର ଅକୃତ୍ରିମ ସ୍ନେହ ନିକଟରେ ମୀନକେତନ ନିଜକୁ ହଜାଇ ବସିଲେ । ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ସେ କହିଲେ—'ମା, ସତରେ ତୁମର ପୁଅ ଅକର୍ମା । ଏହି ବଂଶର ଗୌରବ ଗରିମା ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସେ ଅକ୍ଷମ । ଅଭିଶାପ ଦିଅ ମା !'

'ପାଗଳ ! ମା କେବେ ପୁଅକୁ ଅଭିଶାପ ଦିଏ ? ଦେଖୁଛ ନିକାରଣ, ପିଲା-ବୁଦ୍ଧି ତଥାପି ଯାଇନାହିଁ । ତୋତେ ମୁଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି ବାପା; ତୁ ଏ ବଂଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖ ।'

'ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମିଶ୍ଚ, ସ୍ୱର୍ଗାଦପି ଗରୀୟସୀ—ମାତୃବାକ୍ୟ ଆପଣଙ୍କୁ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ ।' ନିକାରଣ କହିଲେ ।

'ମା, ମୁଁ ଆଜି ରାତିରେ ଯାଇ ଝିଅକୁ ନେଇ ଆସୁଛି ।'

'ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହେଲାଣି ତ ?'

'ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିବୁଲି କରି ପାରିଲାଣି ।

'ନ, ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହେଉ । ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହ'ନା । ଝିଅ ଏ ବଂଶର ଯୋଗ୍ୟ ବଧୂ—ତୁ ତାକୁ କେବେହେଲେ ଅବହେଳା କରିବୁ ନାହିଁ । ସେ ଏ ଗୃହର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସେ ଯଦି ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଏ, ତେବେ ଏ ଗୃହର ମଙ୍ଗଳ ହେବନାହିଁ । ତୁ ବିଦ୍ୱାନ, ତୋତେ ମୁଁ କଣ କହିବି ବାପା; ଗୃହ ଲକ୍ଷ୍ମୀର କ୍ରୋଧ ଜାଣିଲେ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ଜଳିଯାଏ—ପୁରୁଷଙ୍କ ନଷ୍ଟ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଅଭିଶପ୍ତ ହୁଏ ।

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ମା, ମୋର ମୋହାଚ୍ଛନ୍ନତା ଏବେ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ତୁମରି ସମ୍ମୁଖରେ ଦେଖୁଛି ଅତୀତ ମୋର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପଙ୍କିଳ । ସ୍ନେହର ଗଙ୍ଗୋଦକ ସିଞ୍ଚିଦିଅ ମା—ସେହି ଉଦକ ସ୍ପର୍ଶରେ ମୋର ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହେଉ—ମୁଁ ପୁଣି ଏହି ଗୌରବୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ବଂଶର ଗରିମାକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳରୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର କରେ···।'

'ସମୟର ଗତି ସବୁ ଗ୍ରାସ କରି ଯାଉଛି । ମୋର ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଅଛି, ତୋର ବାପା ମୃତ୍ୟୁର ପୂର୍ବରୁ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ କହିଥିଲେ—ଏହି ବଂଶର ପତନ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

'ଆଉ ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ସେହି ବଂଶର ଶେଷ କୁଳାଙ୍ଗାର ମା ।'

'ତେଣୁ ତୁ ସତର୍କ ରହିବା ଉଚିତ । ଲୋକମୁଖରୁ ମୁଁ ଶୁଣିଛି ତୋର ଅପକର୍ମ । କିନ୍ତୁ କେବେ କିଛି କହିନାହିଁ । ଆଜି କିନ୍ତୁ ମୋର ଏକମାତ୍ର କାମନା ତୁ ଭଲ ହ' ।'

'ମା' ତୁମେ ମୋତେ ଏତେଦିନ ଯାଏ ଶାସନ ନ କଲ କାହିଁକି ? ମା, ମା ।'

ବୃଦ୍ଧାଙ୍କର ଶକ୍ତି ହ୍ରାସ ହେଉଥିଲା । ପ୍ରାସାଦର ଶେଷ ଭାଗରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକୋଷ୍ଠର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଛାତ ଖସି ପଡ଼ିଲା ତଳେ । ସମସ୍ତେ ଚକିତ ବିସ୍ମୟରେ ଚାହିଁଲେ ।

ହରପ୍ରିୟାଙ୍କର ନୟନ-ଲୋତକ ପଲକ ଭେଦ କରି ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା । ପ୍ରାଣରେ ତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଆଘାତ ଲାଗିଛି, ଦୁରାରୋଗ୍ୟ ତାର କ୍ଷତ ।

ଶୃଗାଳର ଅଶୁଭ-କର୍କଶ କଣ୍ଠରେ ନିନାଦିତ ହେଉଥିଲା ଧରିତ୍ରୀ ।

ହରପ୍ରିୟାଙ୍କର ଚକ୍ଷୁ ମୁଦ୍ରିତ ହେଉଥିଲା । ନିବାରଣ କ୍ରନ୍ଦିତ କଣ୍ଠରେ ଗୃହତ୍ୟାଗ କରି ପଳାୟନ କଲେ । ଆଉ ମୀନକେତନ ?

ଜନନୀ ସମକ୍ଷରେ ସେ ଆଜି ଶିଶୁ—କ୍ରନ୍ଦନର ରୋଳରେ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଉଛନ୍ତି ଆକାଶ । କିନ୍ତୁ ରଜନୀ ବଢ଼ି ଉଠୁଛି ଆହୁରି—ଆହୁରି···।

ସମାପ୍ତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

'—ତମାର ଏଇ ଭଗ୍ନ ଜୀବନର ସ୍ତୂପରେ ଏତ ସୁନ୍ଦର ଭବିତା ଆସନ୍ତି ଭଳନା ଭଜ ପାଉଛ ଅଶୋକଦାକୁ ?' କ୍ଷୀଣ କଣ୍ଠରେ ଭଗ୍ନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନଳିନ ପଚାରିଲା ।

ଅନେକ ଦିନ ଚେଷ୍ଟା ପରେ ସେ ମେଡ଼ିକାଲରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇଛି । ଅଗତ୍ୟା ଅଶୋକବାବୁ ତାକୁ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ଗୃହକୁ ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ନଳିନର ପିତାମାତା ତାକୁ ନେଇ ଯାଇଥାନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଅଶୋକଙ୍କର ଐକାନ୍ତିକ ଅନୁରୋଧ ଏଡ଼ି ନ ପାରି ଛାଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧକର୍ମକୁ କୁନ୍ତଳା ଚାଲି ଯାଇଛି ନୟାଗଡ଼ର; [illegible] ନେବାପାଇଁ ଲୋକ ଆସିଥିଲେ ମାତ୍ର ନଳିନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଫେରି ନ ପାଇ ଥିବାରୁ ରେଳଯାତ୍ରା ତା' ପକ୍ଷରେ ଅନୁକୂଳ ନୁହେଁ ବୋଲି ଡାକ୍ତରମାନେ ମତ ଦେଲେ । ତେଣୁ କୁନ୍ତଳାକୁ ଏକାକିନୀ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ନଳିନ ପ୍ରାଣ ପାଇଛି । ନଳିନକୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗୁଛି ତ ତାଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା— ବକ୍ତୃତା । ତାଙ୍କର ନକ୍ସମ ଆଖିରୁଡ଼ା ବେଶ୍ ତ ଉପଭୋଗ୍ୟ ।

ଅନେକ ଦିନର ବନ୍ଦୀ ଜୀବନ ପରେ ନଳିନ ପ୍ରଥମ ଥର ଆଲୋକ, ସନ୍ଧ୍ୟା ନଳିନୀ ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଛି । ସତେ, ସତେ ବାହାର ଜଗତ କେଡ଼େ ଏମିତି [illegible] । କୁସୁମ ମନ ଗୃହେଁ ସହାନୁଭୂତି—ସ୍ନେହୋଦ୍ରେକ [illegible] । ନିଜ ଜୀବନ ରଙ୍ଗାଙ୍ଗନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ନିଃସ୍ୱ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେ ଫେରି ପାଇନାହିଁ—ତଥାପି ଯେତିକି ପାଇଛି, ସେତିକିରେ ଲାବଣ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ କରି ତୋଳିଛି ତାକୁ ।

ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଉପରବେଳେ ଭର ମାଧୁରୀ ମୋହିନୀ ତନ୍ଦ୍ରାରେ ବିଭୋର ଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଏକ ଭଗବତ୍ଭକ୍ତ ଅପରୂପା ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ କାନ୍ଥର ଆଲୋକ ଦେଖି ଅଶୋକ [illegible] ।

[illegible]

—'ନଗ୍ନଦେବତ, ଆପଣଙ୍କର ଜୀବନ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାର ପରେ ଅନୁଭୂତ କାହିଁକି ?'

'ଆପଣ ଧନ୍ୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦାର୍ଥ ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନିତ୍ୟ ନୂତନ ଭାବରେ ଦେଖାଦିଏ । ଆପଣ ତ କଳ୍ପନା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ । ଜୀବନର ଉପଭୋଗ ଶୀଘ୍ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତାର ଶେଷ ହୋଇଯାଏ—ତେବେ ବନ୍ଧ୍ୟୋପାନ୍ତ ଦୁଃଖର ଉପଭୋଗର ଶେଷ ଧଳା ପୃଷ୍ଠରେ ନ ଆସେ ।'

'ଗୋଟିଏ କାହିଁକି, ମୁଁ ଅସଂଖ୍ୟ ଜନ୍ମ ଧରି ଆପଣଙ୍କ ପାଦତଳେ ଉପହାର ଦେବାକୁ ଚାହେଁ—କିନ୍ତୁ......'

'କିନ୍ତୁ ଆଉ କଣ କହ ?'

'ନଗ୍ନଦେବ, ମୋ ଜୀବନକୁ ଏମିତ ଭାବରେ ଫାଙ୍କି ଦେବାରେ ଆପଣ ଦୋଷୀ ନୁହନ୍ତି କି ?'

'ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଫାଙ୍କି ଦେବାରେ ମୁଁ ଦୋଷୀ ! କଣ କହୁଛନ୍ତି ଆପଣ ?'

'ମୁଁ ଠିକ କହୁଛି । କୃତ୍ତିକାକୁ ମୁଁ କବାଟ ଦେଇଥିଲି ଯେତ......' କଣ୍ଠରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା ତାଙ୍କର । ସମସ୍ତ ଅନ୍ତଃଧାରାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଅକ୍ଷମ ହେଲେ ।

ନଗ୍ନ କହିଲେ—'କୃତ୍ତିକା, କେଉଁ ଭାବରେ ମୁଁ ଦୋଷୀ ? ଆଉ କଣ ହୋଇଛି ଆପଣଙ୍କର ?'

'କଣ ନ ହୋଇଛି ମୋର ? ଆପଣ ତ ଜାଣିଛନ୍ତି, ମୁଁ ଭବନା ଦାସୀ ଥିଲି । ମୋର ସଙ୍ଗିନୀ ହେବାପାଇଁ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଲୋଭ । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ କୃତ୍ତିକା—ଦେବତା ନୁହନ୍ତି ନାହିଁ, ସାହିତ୍ୟ ଠାରୁ ଏକ ସହସ୍ର ଯୋଜନ ଦୂରରେ ସେ ଥାଆନ୍ତି ।'

'ଓ, ଏଇକଥା—' ନଗ୍ନ ସ୍ୱଭାବ ସୁଲଭ ଭାବରେ ହସି କହିଲେ—'ସମସ୍ତେ କଣ ସାହିତ୍ୟିକ ହୋଇ ପାରିବେ କି । ଦେବତା ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ଅନ୍ୱେଷଣକୁ ? ତାହା ତ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଦାନ । କୃତ୍ତିକା କିନ୍ତୁ ସୁଗାୟିକା ।'

http://oaob.nitrkl.ac.in

'ଆଦର୍ଶର ଅପମାନ'—ଏକଥା କହିଲେ ଅଶୋକ—'ମୁଁ ଗାନ୍ଧୀବାଦର ଉପାସକ ଜନ୍ମସୂତ୍ରୀ ଶାଉଦାର ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଏକ ଯୁବତୀର କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ନେଇ ସୁଖ ସଂସାର କରିବାର ମନୋବୃତ୍ତି ଅନ୍ତତଃ ମୋର ନାହିଁ । ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ଏକ ଆକସ୍ମିକ ଘଟଣା ହେବା ଉଚିତ । ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।'

'ଅଶୋକବାବୁ, କୁନ୍ତଳା ଆପଣଙ୍କୁ ଯାହା ନ ଦେଇ ପାରିଛି ତାହା ତ ଆପଣ ପ୍ରୀତିରେଖାଠୁ ପାଇଛନ୍ତି । ନୁହେଁ ?'

ଅଶୋକଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଷୁଣ୍ଣତା ଘେରି—ସେ କହିଲେ—
'ମତେ ଆଉ ପରିହାସ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ପ୍ରୀତିରେଖାର ମୃତ୍ୟୁ-ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ମୋ ଜୀବନରେ ଏକ କରୁଣ ଦୁର୍ଘଟଣା… ।'
'କାହିଁକି ?' ବିସ୍ମିତ ହେଲା ନୀଳା ।
'ଆପଣ ହୁଏତ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି ନୀଳାଦେବୀ, ପ୍ରୀତି ମତେ ପ୍ରତାରିତ କରିଛି । ମୁଁ ଜାଣି ନ ଥିଲି, ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ମୋ ସହିତ ପୂର୍ବରୁ ଆଉ ଜଣେ ବୁଲୁଥିଲେ । ପ୍ରୀତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରେମିକରେ ବୋଲି ଛଳନା କରି ବେଶ କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାର ସମସ୍ତ ଛଳନା ଧରା ପଡ଼ିଗଲା । ସତ କେତେଦିନ ଲୁକ୍କାୟିତ ରହିବ ? ଏକମାସ ହେବ ମୁଁ ତା ସହିତ ସମସ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଛିନ୍ନ କରି ଦେଇଛି ।'
'ତା' ପାଇଁ ମୋର ଦୁଃଖ ହୁଏ ଅଶୋକବାବୁ ।'
'ଏ' କଣ ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ନୀଳାଦେବୀ ? ବରଂ ଏଥିରେ ଆପଣ ଖୁସୀହେବା ଉଚିତ ।'
'ନା, ମୁଁ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖିତ ।'
'କୁନ୍ତଳା ପ୍ରତି ଆପଣଙ୍କର କଣ କହିବା ନାହିଁ ?'
'କୁନ୍ତଳା, ପ୍ରୀତି, ମୁଁ ସମସ୍ତେ ନାରୀ ।'

'ଓ, ସମଗ୍ର ନାରୀ ଜାତିର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛନ୍ତି ଆପଣ ! ତାହାହେଲେ ତ ଖୁବ୍ ଭଲ । ମୋର ଭର୍ତ୍ସନାକୁ ଆପଣ ଅପରାଧ ବୋଲି ମନେ କରିବେ ନାହିଁ ।'
'ହୁଁ...' ହସିଲା ନୀଳା—'ଆପଣ ଯେଉଁ ଅପରାଧ କରିଛନ୍ତି ତାହା

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଅମାର୍ଜନୀୟ । ପରସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ି ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା କଣ ଅପରାଧ ନୁହେଁ ?'

'କେମିତି ଆପଣ ଶାସନ କରନ୍ତୁ, ଶାସ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ, ମସ୍ତକପାତି ସବୁ ମୁଁ ସହିନେବି ।'

'ମୁଁ କଣ ଶାସ୍ତିଦେବି କବି ? ମୋର କ୍ଷମତା କଣ ଅଛି ? ଆପଣ ନିଜେ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ମୁଁ ନିଜେ ବନ୍ଦିନୀ—ଲାଞ୍ଛିତା ।'

'ମୁଁ ସବୁ ଜାଣିଛି, ଆଉ ସେଥିପାଇଁ ଆଜି ଅସୀମ ସାହସରେ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ହସିହସି କଥା କହି ପାରୁଛି । ନୋହିଲେ...'

'ଆପଣ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ଅଶୋକବାବୁ ! ନା, ନା, ଆପଣ ଏକା କାହିଁକି, ଜଣ ମାତ୍ରେକ ଦୁର୍ବଳ ।'

'ମନସ୍ୱୀ ଶରତ୍ ବାବୁଙ୍କର ଏହି ଉକ୍ତି ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଲି ।'

'ତଥାପି ନିଜ କୁକର୍ମର ଅପରାଧ ପାଇଁ ଶାସ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।'

'ଆପଣଙ୍କ ମୁଖ ନିଃସୃତ ସମସ୍ତ ଆଦେଶ ମୁଁ ପାଳନ କରିବି ।'

'ଆଦେଶ ନୁହେଁ, ଅନୁରୋଧ ।'

'ନିଶ୍ଚୟ, ମୋ ସମ୍ମୁଖରେ ଆପଣ ନିଜକୁ ଭଲରୁ ଅନ୍ତର କରି ଦେଖାଉଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ଦେହକାନ୍ତିରେ ସମଗ୍ର ଗୃହ ମୋର ଆଲୋକିତ । ଅନୁରୋଧ କରନ୍ତୁ...'

ନିଜ ସହାସ୍ୟବଦନ ତୋଳି କଟାକ୍ଷପାତ କଲା ବକ୍ରଦୃଷ୍ଟି । ଅଶୋକଙ୍କ ପ୍ରାଣତନ୍ତ୍ରୀ ଆବେଗରେ ଶିହରି ଉଠିଲା । ଦୁର୍ବଳ ଅଶୋକ—ସମ୍ମୁଖରେ ଅତୃପ୍ତା ନାରୀ । ପରାଜୟ ନା ବିଜୟ ?

ରାଜପଥରେ ହଠାତ୍ ଉଚ୍ଚରୋଳ ଶ୍ରୁତିଗୋଚର ହେଲା । କେଉଁ ଏକ ନାରୀ କଣ୍ଠର ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ କ୍ରନ୍ଦନ । ଅଶୋକ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ବାହାରି ଆସିଲେ ।

ଅସହାୟା ନାରୀମୂର୍ତ୍ତି ଏକ—କେଉଁ ଏକ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ କବଳରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ତାହାଙ୍କୁ ଲୋକ ସମାଗମ ଦେଖି ସେ ପଳାୟନ କରୁଛି । ନାରୀଟିକୁ ନାନା ପ୍ରଶ୍ନକରି ଅଶୋକ ବୁଝିଲେ ଯେ—ସ୍ୱାମୀ ସହିତ କଳହ କରି ସେ ଟ୍ରେନଯୋଗେ ସେଖାଣ୍ଡି ଷ୍ଟେସନକୁ ପଳାଇ ଆସିଛି । ରାତ୍ରି ଷ୍ଟେସନରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ କବଳ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ତାକୁ ଖୁବ୍ ବିଶ୍ୱାସ କରାଇ ନେଇଆସି ତାର ସମସ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ଅପହରଣ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାରେ ଥିଲା ।

ଅଶୋକ ସେହି ନାରୀଟିକୁ ନିକଟସ୍ଥ ଥାନାକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ନିଭା ସମସ୍ତ ଶୁଣି ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ତୋଳିଲା । ପା'ରିବାରିକ ଜୀବନ ଯାହାର ଦୁଃଖମୟ, ଅନ୍ୟ ନାରୀର ଦୁଃସହ ଜୀବନ ଦେଖିଲେ ସ୍ୱତଃ ତା'ପାଇଁ ମନରେ ତା'ର ଆସେ ସହାନୁଭୂତି । ଅଶୋକ କହିଲେ—'ନିଭାଦେବୀ, ଆପଣଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ରଣାମୟ ଜୀବନର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ମୁଁ ଲାଘବ କରି ପାରିଲେ ନିଜକୁ ମହା ଭାଗ୍ୟବାନ ମନେ କରିବି ।'

'ପାରିବେ ?' ନିଭାର ପ୍ରଶ୍ନ ।

ବିଷମ ସମସ୍ୟା । କି ଉତ୍ତର ଦେବେ ଅଶୋକ ? କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର ଅସୀମ ତୃଷା—କିପରି ଏହା ନିବାରିତ ହେବ ? ପରିବାରିକ ଦୁଃଖରେ ଜର୍ଜରିତ ସୁରୁଚି ସହାନୁଭୂତିଶୀଳା ନାରୀଟିଏ ଦେଖିଲେ କଲ୍ପନାର ମନ୍ଦିର ରଚନା କରେ । ଦୁଃଖ ଲାଘବ କରିବାପାଇଁ ସତତ ଚେଷ୍ଟିତ ହୁଏ ।

ନିଭା ଶିକ୍ଷିତା । କେଉଁ ଭାଷାରେ ଅଶୋକ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ବ୍ୟକ୍ତ କରିବେ ? ନିଭା କହିଲା—'ଏ କେତେଦିନ ଆପଣ ମୋର ଖୁବ୍ ଶୁଶ୍ରୂଷା କଲେ ଅଶୋକବାବୁ । ଏ ଋଣ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ପରିଶୋଧ କରିବି କିପରି ?'

'ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମାତ୍ରହିଁ ମୁଁ କରିଛି । ପରିଶୋଧ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ନିଭାଦେବୀ । ଆପଣଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହହିଁ ମୋର କାମ୍ୟ ।'

'କାବ୍ୟ ମନ୍ଦିରର ପୂଜାରୀ ଆପଣ । ଯାହାର ଅନୁଗ୍ରହ ପାଇଲେ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରିବେ, ତାହାର ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବା ଉଚିତ । ମୁଁ କି ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଇ ପାରିବି ଆପଣଙ୍କୁ ?'

କମ୍ପିତ ଚରଣରେ ଅଶୋକ ନିଭା ପାଖକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ—'ଯେଉଁ ଅନୁଗ୍ରହ ଚାହିଁବି, ତାହା ଦେବାକୁ ହେବ ।...'

କୋମଳ ହସ୍ତ ପଦରେ ଅସମ୍ଭବ କମ୍ପନ । ଠିକ୍ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବାହାରୁ କେହି ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ଆଘାତ କଲା ।

'କବାଟ ଖୋଲ ।'—ନାରୀ କଣ୍ଠରେ ଶବ୍ଦ ।

ଶେଷ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଅଶୋକ ବାହାର ଆସିଲେ । ସମ୍ମୁଖରେ ବୃହନ୍ନଳା ଏବଂ ମୀନକେତନଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହେଲେ । ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ମାତୃ ବିୟୋଗ ପରେ ଜୀବନର ଉପଲବ୍ଧି ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ସହସା ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ କଟକ ଆସିଲି ।'

ମୀନକେତନଙ୍କ କଣ୍ଠଶୁଣି କେହି ବାହାରି ଆସିଲା । ସମ୍ମୁଖରେ କାଞ୍ଚିକୋତ୍ତମ ସ୍ୱାମୀ । ସେ ନମସ୍କାର କଲେ । ବୃହନ୍ନଳା ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ କରି ପ୍ରଶ୍ନକଲା—'ନୃତ୍ୟକୋବିଦ, ତୁମେ ଏଠି କିପରି ?'

ନିଷ୍ପ୍ରଭ ନିରୁତ୍ତର । ମହାକବି କାଳିଦାସଙ୍କ ନଗାଧିରାଜ ତନୟା ନ ଯଯୌ ନ ତସ୍ଥୌ ଭଳି ଅବସ୍ଥା ତାର । ମୀନକେତନ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହେଲେ ।

—'ଦେହ ଭଲ ହୋଇ ଯାଉଛି ତ ?' ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ସେ । ନିଜର ଚକ୍ଷୁରେ କୌତୁକ—ଶୀର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗୀର ଅଙ୍ଗ ସୌଷ୍ଠବକୁ ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚାହିଁ ରହିଲେ ।

ଅଶୋକ ବାକ୍ଶୂନ୍ୟ—ତାଙ୍କ ଯୁଗଳଙ୍କ ପର ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ସହସା ଜୀରର ଗୃହରେ ଜୀବନ ସଞ୍ଚାର ହେଲା । ବାଙ୍ମୟ ହେଲା ସମଗ୍ର ପୁର ।

ରାତ୍ରିର ନିର୍ଜନ କକ୍ଷରେ ମୀନକେତନ ନିଜକୁ କହିଲେ—'ରାଣି, ମୋର ସମସ୍ତ ଦୋଷ ମାର୍ଜନା କରି ତୁମେ ଫେରିଗଲ । ମାତୃବିୟୋଗ ପରେ ମୁଁ ସହାୟ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ତୁମେହିଁ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଆଶା ଭରସାର ସ୍ଥଳ । ବିଦାୟୀ ଜନକର ଶେଷ ସମୟରେ ମୁଁ ଶପଥ କରିଥିଲି ମଙ୍ଗରାଜ ବଂଶର ମୁଖ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବି । ତୁମରି ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଁ ଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରକ୍ଷା କରି ପାରିବି ।'

ନିଜର ନୟନପଦ୍ମ ଛଳଛଳିକି ହେଉଥିଲା । ମୀନକେତନଙ୍କ ହଠାତ୍ ଆବିର୍ଭାବରେ ପ୍ରାଣପୁର ତା'ର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ । ସ୍ୱତଃଉଚ୍ଛ୍ୱଳ ପୁଲକ ।

ସେ ପୁଣି କହିଲେ—'ସୁରଧୁନୀ ବନାରସ ଗୃହ ଯାଉଛି । ତୁମ ମୋ ମଧ୍ୟରେ ନାହିଁ କିଛି ଆଉ ବ୍ୟବଧାନ । ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନର ଚିରନ୍ତନ ମାଧୁରୀ ଆମକୁ କରିବ ଉଜ୍ଜୀବିତ । ତୁମେ ମୋର ସମସ୍ତ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ରାଣି !'

ସେ 'ନିଷ୍କାମ' ସ୍ୱାମୀ ରାତି ସାରା କହି ଯାଉଥିଲେ । ରାତ୍ରିର ଶୀତଳ ପବନରେ ନବ ଉଦ୍ୟାନର ପୁଷ୍ପର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ପ୍ରସାରିତ ହେଉଥିଲା ।

ସମାପ୍ତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ପଲ୍ଲୀର ଶାନ୍ତ ଶୀତଳ ମୂର୍ତ୍ତି । ପ୍ରାନ୍ତରରେ ପଲ୍ଲୀଗ୍ରାମ ଗୋଧନର ଆରବ ଧ୍ୱନି ଲହରୀ—ବୃକ୍ଷ ଶାଖାରେ ଶାନ୍ତ୍ୟାନ୍ୱେଷୀ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ତନ୍ମୟତା—ଗୋଚର ଭୂମିରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ର ଜଳର ପଦ୍ମଂସ ଶୋଭାପାଟ—ଶେଷ ଫେରନ୍ତା ଗୃହୀ-କୁଳର ଆଶାମୟୀ ନିଃଶ୍ୱାସ—ପୁଷ୍ପିତ ଲତାଗୁଳ୍ମର ମୃଦୁ ଦୃଶ୍ୟ—ନବ ପଲ୍ଲବିତ ତରୁ ଶ୍ରେଣୀର ଶ୍ୟାମଳ ସ୍ନେହଭରା ଛବି—ତାଳ ତମାଳ ବନର ସବୁଜିମା, ସବୁତୋଭାବରେ ସୁନ୍ଦରକରି ତୋଳୁଛି ମନ୍ଦମନ୍ଥରଙ୍କୁ ।

ମଙ୍ଗଳରତ୍ନ ପ୍ରାସାଦରେ ନୂତନର ଗୃହଚନ୍ଦ୍ର ନାହିଁ—ସମସ୍ତ ଯେମିତି ଶୂନ୍ୟ ମରୁଭୂମି । ତଥାପି ଆଜ ମୀନକେତନ କଷ୍ଟକରୁ ଫେରଆସି ଜଡ଼ୀ ନୈମିତ୍ତିକ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରାସାଦର ଆଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ସଭାଗୃହଜନାର ସ୍ୱର ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛି । ମୀନକେତନ ସେମସ୍ତଙ୍କ ଭୋଗୀ ବାଦଶାହ ପରି କାଳାତିପାତ କରୁଛନ୍ତି । କଷ୍ଟକରୁ ଫେରିବାର ଏହି ସପ୍ତାହକ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ସଜାଡ଼ି ଦେବାକୁ ନିଜ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଷଷ୍ଠିତ୍ତ ପରିବାରର ଉନ୍ନମୁଖୀ ପ୍ରାସାଦ ଦୃଷ୍ଟ, ଜଳୁ ଦୃଷ୍ଟ, ଭଡର ହୋଇଛି ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କହୁଥିଲି ସରକାରଙ୍କ ଦରବାରୀ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ସଂପ୍ରତିକେ ତାହାଙ୍କୁ ଦର ଅଭାବ ନ ଦେଲେ କମି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପିବ ।

ପ୍ରାସାଦର ମନ୍ମଥ ମଧ୍ୟ ପର୍ବର ପ୍ରତିଷ୍ଠାଳଙ୍ଗ, ଭଳୁ ନୈତିକ ଶିନ୍ଦୁର ଶୂନ୍ୟ । ଦ୍ୱିତୀୟାଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟାର କେଶ ପରଶୋଧ ହୋଇନାହିଁ ।

ମୀନକେତନ ଦେଖୁଥିଲେ, ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ମନ ଅମୃତ ରଙ୍ଗ । ପ୍ରାସାଦର ଚାର ଦେଶକୁ ବୁନନ୍ଦ ସ୍ତୂପ ଦୃଷ୍ଟ, ତୋଳ ଅଟ୍ଟାଳ ଘର, ମୁଖର ଆଶା ଶୀଘ୍ର ହୋଇ ଆସୁଛି । ଯାହାଙ୍କର ଶୌର୍ଯ୍ୟ—ଯାହାଙ୍କର ଗୌରବ, ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ, ଆଭିଜାତ୍ୟ ସବୁ ମୃତପ୍ରାୟ । ସେହି ପ୍ରାସାଦତର ଉଚ୍ଚ ବହିଃସ୍ତର ଉପ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସୋପାନ, ସେହି ପ୍ରାସାଦର ଘନ ଘନ ଅନ୍ଧକାରର ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟରେ ଦେଉଳ ହସଉ କରିଛି । ବ ଦାସଦାସୀ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉଚ୍ଛେଦ ତୋରାହୁଲରେ ସେଠି

[illegible]

ସ୍ପାସ୍ପଟ ଅନବରତ ଶୁଣାଉ ହେଉଥିଲା, ସେଇଠି ଆଉ ରକ୍ତଗମାନ କଳ୍ପିତ ଗାରବତା । ଏହ ସରଳତା ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ନା ଶ୍ମଶାନର ସଙ୍କେତ ?

ସୂଚୀଧର୍ମ ଉରଣର ଯଦି ଉତ୍ତାପ୍ତ ପେଲ ସ୍ଥଳେଶକୁ ମୃତ୍ୟୁଅଭିମୁଖ କରନ୍ତୁ । ମୀନକେତନଙ୍କ ତରୁଣପ୍ରାଣ ଦେଳେଦେଳେ ତାହାର ସ୍ପନ୍ଦନରେ ବାସ୍ତବ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଧ୍ୱନ୍ଦ୍ୱତ । ତନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନାହିଁ—ଉନ୍ମାଦନା ନାହିଁ ।

ନିସ୍ତ ଖବୁଲ୍ଲ—ଅଶୋକଙ୍କ କଥା । ଲଜ୍ଜିତ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ମାନସିକ ଅସୁସ୍ଥତା ଜନିତ ଦୁର୍ବଳତା ଯୋଗୁ ସେ ଦିନ ସେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଅକାନ୍ତର ଗୁହାରି ବ୍ୟକ୍ତ କରି ନିଜକୁ ଧରା ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ମନୁଷ୍ୟ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଅବସ୍ଥାର ଦାସ । ମୀନକେତନ ଏବଂ କୃତଳା ଟିକ୍ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କକ୍ଷରେ ପ୍ରବେଶ କରି ନ ଥିଲେ ତାଏ ଭାବେ ଦେଶ କୃତ ଯାଇଥାନ୍ତା ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଜଗତକୁ ଆଲୋକିତ କରୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣର ରାତି । ମୀନକେତନ ଜମୁନାକୂଳରେ ବସି ହାରମୋନିୟମ ଧରି ବସନ୍ତ ଏକ ସଙ୍ଗୀତ ମନେ ପକେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ଦୋହର ଶିଳକ ଗଞ୍ଜାବୀରୁ ତାଲ୍ଲା ଅତତର ଗନ୍ଧ ମହକିତ ହେଉଥିଲା । କଣ୍ଠ ଦେଶରେ ମାଳେ ଚମ୍ପା ଫୁଲ । ଉଦ୍ୟାନର ମାଳି ଏହ ଫୁଲ ଗୁଚ୍ଛକ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ନିରାକୁ ଭେଟି ଦେଇ ଯାଇଥିଲା । ନିସ୍ତ ତାହାକୁ ସ୍ନେହରେ ଗୁନ୍ଥି ମୀନକେତନଙ୍କ କଣ୍ଠ ଦେଶରେ ଲମ୍ବାଇ ଦେଇଛି ।

ସମ୍ମୁଖରେ ଜନନୀ ହରପ୍ରିୟାଙ୍କର ଫଟୋଟି ଝୁଲୁଛି । ମୀନକେତନ ମୁହୂର୍ତ୍ତ-ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଫଟୋଟି ଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରୁଛନ୍ତି । ଗର୍ଭଧାରିଣୀର ଶେଷ କଥା ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତି ପଟରେ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ।
ନିସ୍ତ ଦେଇଛି—'ମା'ଙ୍କର ଓ ମୋର ସେବା ଅଳଙ୍କାରମାନ ରହିଛି ତାକୁ ବିକ୍ରୀ କରି ତୁମେ ସରିଶୋଧ କରି ଦେଇଥିବ ଦୁଅନ୍ତା ।'

ସମାପ୍ତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ବର୍ଷର ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ସେ ରହିଲା । ମୀନକେତନ ହାଉମୋଳକ୍ଷ୍ମ ବନ୍ଧ କରି କହିଲେ—'ରାଣି, ମା ତୁମକୁ ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ ଏ ସବୁ ଅଳଙ୍କାର । ତାହାକୁ ବସ୍ତ୍ରସ୍ଥ କରିବାର ଅଧିକାର ମୋର ତ ନାହିଁ । ତୁମର ଏହି ଦେହ ଲତାରୁ ସେହି ସବୁ ଅଳଙ୍କାର ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ କାଢ଼ି ନେବି କିପରି ? ମୁଁ ଏହା କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।'

'ତାହାହେଲେ ତୁମେ ଭଣ୍ଡ ମୁକ୍ତ ହେବ କିପରି ?' ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ପୁଣି ସେ ।
ମୀନକେତନ ସାମାନ୍ୟକ୍ଷଣ ମୌନ ରହି କହିଲେ—'ଦେଖାଯିବ, ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରୁଛି, ଯଦି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପନ୍ଥା ବାହାର କରିପାରେ ।'

ଏ ପ୍ରକାର ଉତ୍ତର ଅବଶ୍ୟ କିଲ୍ଲିକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅଗତ୍ୟା ସେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହେଲା ।

ମୀନକେତନ କହିଲେ—'ରାଣି, ତୁମର କୋମଳ ପ୍ରାଣରେ ମୁଁ କଠୋର ଆଘାତ ଦେଉଛି, ତୁମର କାତରଭରା ନୟନରୁ କରୁଣ ଲୋତକ ଝରୁଛି । ଏହି ବଂଶର ମିଥ୍ୟା ଆଭିଜାତ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦେଇ ତୁମର ଇଚ୍ଛାବିରୋଧୀ କଠୋର ଅକର୍ମ ମୁଁ କରୁଛି । ତୁମେ ଶ୍ରୀଯିତା—ଆଧୁନିକା ହୋଇମଧ୍ୟ ମୋର ଅଗୌରବ କରିନାହଁ । ତୁମକୁ ପାଇଁଗୁଡ଼େ ପାଇ ମୁଁ ଧନ୍ୟ...'

'ଥାଉ, ଆତ୍ମପ୍ରଶଂସା ଶୁଣିବାର ବେଳ ଏ ନୁହେଁ । ମୁଁ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରୁଛି । ଶିକ୍ଷାର ଅର୍ଥ ଯଥେଚ୍ଛାଚାରିତା ନୁହେଁ—ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ନୁହେଁ ।'
'ତୁମେ ବାସ୍ତବିକ ସୀତା, ସାବିତ୍ରୀର ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ।'

ମୀନକେତନ ଗ୍ରୀବାବିହ୍ୱଳରେ କିଲ୍ଲିର ଶିରଶ୍ଚୁମ୍ବନ କଲେ । ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଜନୈକ ଭୃତ୍ୟ ଆସି ଜଣାଇଲା—ବାହାରେ ନିବାରଣ ସାକ୍ଷାତ ଅପେକ୍ଷାରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ତାଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଇ ସେ କହିଲେ—'ରାଣି, ନିବାରଣ ଆସୁଛନ୍ତି; ସେହି ପୁତ୍ତଳା ବଂଶରେ ମୁକ୍ତିକୁ ଅନୁଭବ କରିବେ '
କିଲ୍ଲି ମୃଦୁ ହସିଲା ।

ଶେଷହେଲା

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଯଷ୍ଟି ହସ୍ତରେ ବୃଦ୍ଧ ନିବାରଣ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ନିଭା ତାଙ୍କୁ ବସିବାପାଇଁ ଚେୟାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ପ୍ରଶ୍ନକଲା—'ନିବାରଣବାବୁ, ଆପଣଙ୍କର ସବୁ ମଙ୍ଗଳ ତ ?'

'ହଁ' ସେ କହିଲେ ।

'ମାଙ୍କର ଶେଷ ସମୟରେ ଆପଣ ତ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ରହିଥିଲେ କଣ ଆଉ ସେ କହି ଯାଇଛନ୍ତି ?'

'ହଁ, ତାହାହିଁ କହିବାକୁ ମୁଁ ଧାଇଁ ଆସିଲି । ଛଳଛଳ ନୟନରେ ସେ କହିଲେ—'ବୁଢ଼ୀ ସାଆନ୍ତାଣୀ ଶେଷ ସମୟରେ ନାତି ନାତୁଣୀଟିଏ ଦେଖି ପାରିଲେ ହିଁ...'

ହଠାତ୍ ନିଭା ଓ ମୀନକେତନ ପରସ୍ପର ମୁଖକୁ ଚାହିଁଲେ । ସନ୍ତାନ ଅଭାବରେ ଉଭୟଙ୍କର ହୃଦୟ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ନିବାରଣ ପୁଣି କହିଲେ—'ତାଙ୍କର ଶେଷଇଚ୍ଛା, ସେ ରଖି ଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଅଳଙ୍କାର କୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ଦେଇ ଦେବାପାଇଁ ସେ ଆଦେଶ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।'

'ବେଶ୍, ତାହାହିଁ ହେଉ ।' ନିଭା କହିଲା ।

ମୀନକେତନ ନୀରବ । ସେ ବୁଝିପାରୁ ନ ଥିଲେ । କାହିଁକି କେଜାଣି ସମୁଦାୟ ହୃଦୟ ତାଙ୍କର ଛନ୍ଦଭଙ୍ଗ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ।

ନିଭା କହିଲା—'କୁନ୍ତଳା ବଡ଼ ଦୁଃଖିନୀ । ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଅଳଂକାର କଣ ତା' ହୃଦୟର ଦୁଃଖ ଭୁଲାଇ ପାରିବ ?'

ମୀନକେତନ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ । କୁନ୍ତଳାର ପାରିବାରିକ ଅଶାନ୍ତି ବିଷୟରେ ସେ ଅବଗତ । ଅଶୋକ ଚରିତ୍ରହୀନ । କୁନ୍ତଳା ଆଦୌ ସୁଖୀ ନୁହେଁ ।

ନିଭାର ଅନ୍ତର ସମଭାବେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହେଉଥିଲା ।

ନିବାରଣ ଗମନୋଦ୍ୟତ ହୋଇ କହିଲେ—"ମୋର ଯାହା କହିବା ମୁଁ କହି ସାରିଛି । ଏବେ ବିଦାୟ ନେଉଛି ।"

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସେ କମ୍ପିତ ଚରଣ ଯୁଗଳକୁ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ଶଯ୍ୟାକୋଣକୁ କ୍ଲାନ୍ତ ହେଲେ । ଗୁମୁରି ଉଠୁ ଏବଂ ମୀନକେତନ ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ—ମନେ ହେଉଥିଲା ଅନ୍ଧାରର ସେମିତି ହଜାର ଭୂମିର ଗାଳାଗେଲା ଶୋଷଣର ପିଣ୍ଡୁଳେଖକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରୁଛନ୍ତି ।

ବାହାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀର ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଗ୍ରାସକରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି ରାହୁ-ରାକ୍ଷସ । ମୀନକେତନ ପଲଙ୍କ ଉପରକୁ ଯାଇ ବିଶ୍ରାମ କଲେ । ବାତାୟନ ପଥରେ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁମୂର୍ଷୁ ।

ସୁନଦାର ଭୃତ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କଲା । ହସ୍ତରେ ଏକଖଣ୍ଡ ଡାକ ପ୍ରେରିତ ପତ୍ର ଏବଂ ଏକ ଟେଲିଗ୍ରାମ ।

କମ୍ପି ପତ୍ର ଖଣ୍ଡିକ ନେଇ ଦେଖିଲେ—ତାହା କୁନ୍ତଳାଠାରୁ ତାହାର ପାଖକୁ ଆସିଛି । ଟେଲିଗ୍ରାମ ଉପରେ ମୀନକେତନଙ୍କ ନାମ ଲିଖିତ ।

କୁନ୍ତଳାର ହସ୍ତାକ୍ଷର ଦେଖି ପୁଣି ତାର ସ୍ମୃତି ପଥରେ ଖେଳିଗଲା କରୁଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ଅଶୋକ ବାସ୍ତବିକ ଦୁର୍ବଳ—ଚରିତ୍ରହୀନ ।

ସେ ଚିଠିଟି ଖୋଲିଲେ—କମ୍ପୁଥିଲା ତାର ଅଙ୍ଗୁଳି । କିଏ ଜାଣେ ପୁଣି କେଉଁ ଦୁଃସମ୍ବାଦ ବହନ କରି ଆଣିଥିବ ଏହି ନିର୍ଜୀବ ପତ୍ର । କୁନ୍ତଳା ଲେଖିଥିଲା—

ନୂଆବୋଉ,

ଶେଷ ପ୍ରଣାମ ।

ତୁମକୁ ନୂଆବୋଉ ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନାହିଁ । ପତ୍ର ଲେଖିଲା ବେଳକୁ ଛାତି ଫାଟି ଯାଉଛି । ମୁଁ ଜାଣି ନଥିଲି ମୋର ନୂଆବୋଉ ଏମିତି ବୋଲି ।

ମୋର ଦୁଃଖମୟ ଜୀବନ କଥା ସବୁ ଜାଣିଛ । ସେଇ ଜୀବନରେ ପୁଣି କଣ୍ଟା ଗାଳିଦେବା ପାଇଁ ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଟିକେହେଲେ କୁଣ୍ଠିତ ହେଲ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଉ ଭାବି ପାରୁନାହିଁ କେଉଁ ଭାଷାରେ ତମକୁ ପତ୍ର ଲେଖିବି ।

ଶୁଣି ଭାରି ଦୁଃଖିତ ହେବ, ତୁମ ଅଶୋକ ଭାଇ ମଦ ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ମଦନିଶାରେ ଉନ୍ମତ୍ତ ମତେ ପ୍ରହାର କଲେଣି ।

[illegible]

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନୂଆପୋଇ, ମୁଁ ସେହି ତମ ଅଭାଗିନୀ ସାନ ଭଉଣୀ । ମୋ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏଠାକୁ ଆସି ତମେ ଯାହା କରି ଯାଇଛ, ତାହା ଉପରେ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ମୁଁ ଭାବି ପାରୁ ନାହିଁ । ଅଶୋକ ବାବୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମର ପାଇଁ ପାଗଳ । କ ମନ୍ତ୍ର ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ଯାଇଛ କେଜାଣି !

ସେ ତୁମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପତ୍ର ଲେଖି ପକେଟରେ ରଖିଥିଲେ ସେଇଟିକୁ ଏହାରି ସହିତ ମୁଁ ପଠାଇ ଦେଉଛି ।

ସତରେ ! ମୁଁ ଆଉ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଚାହୁଁନାହିଁ । ମୋର ଧ୍ରୁବ ବିଶ୍ୱାସ ଅଶୋକବାବୁଙ୍କର ଆଉ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ନାହିଁ । ସାରା ଜୀବନ ଜଳିପୋଡ଼ି ହୋଇ ମରିବା ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ଆଜି ନିଜେ ମରଣକୁ ବରଣ କରି ନେବି ।

କାଲି ହୁଏତ ତୁମେ ଶୁଣିବ ତୁମ ଆଦରର ଚନ୍ଦ୍ରଲା ମରି ଯାଇଛି । ରହିଲି । ଇତି

ତମର

ଚନ୍ଦ୍ରଲା

ଅପର ପତ୍ରଟି ସେ ପୁଣି ଖୋଲିଲେ । ଅଶୋକ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ଶ୍ରଦ୍ଧେୟା ଦେବୀ

ପ୍ରୀତି-ପ୍ରଣାମ ।

ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ଦିନ ଏଠାରେ ରହି ଆପଣ ହଠାତ୍ ଚାଲିଗଲେ— ମୋର ମାନସ ପକ୍ଷୀଟି ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ଚାଲି ଯାଇଛି । ସେ ଦିନ ବାସରେ ବହୁତ କିଛି କଥା ଅକୁହା ରହିଗଲା— କେଉଁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଆମର— ଧୂମକେତୁ ପରି ସହସା ମୀନକେତନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଲାଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ବହୁ କିଛି ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରଖି ଦେଲା ।

ମୋ କଥା ଆଉ କଣ ମନରେ ପଡ଼ୁଥିବ ? ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସର୍ବଦା ଆପଣଙ୍କ କଥା ଭାବି ହେଉଛି । ପୁଣି କେବେ ସାକ୍ଷାତ ?

ପତ୍ର ପାଇଁ ସତୃଷ୍ଣ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲି । ବିଦାୟ । ଇତି

ଅଶୋକ

ସମାପ୍ତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଯାହା ପାଠ କରି ନିଷ୍ଠୁର ଚକ୍ଷୁରୁ ଅଶ୍ରୁ ନିର୍ଗତ ହେଲା—ସେହି ଲେଖକର ପ୍ରେମିକ ବନ୍ଧୁ କୁନ୍ତଳାଙ୍କ ଜଳପୋଡ଼ ସ୍ଵରଣାର ହୋଇଥିବ ।

ଅଶୋକ । ନିର୍ମମ, ପାଷାଣ, ପିଶାଚ । ମିଥ୍ୟା ଜାଲ ମଧ୍ୟରେ ଚକ୍ରାଧାରୀ ଘୂର୍ଣ୍ଣ୍ୟମାନ । ସଂସାରର ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ଚକ୍ରାକାରରେ ଆବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଥିଲା । ଅଶୋକ ସହିତ ନିବିଡ଼ ସଂସର୍ଗ କଣ ? କିଛି ନାହିଁ, ତେବେ କିଥିଲା । ତେବେ ଆଜି ଏହି ଅପବାଦର କଳଙ୍କକୁ ମସ୍ତକରେ ବହନ କରିବାକୁ ହେଲା କାହିଁକି ? କେଉଁ ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମନ ପକ୍ଷୀରାଜକୁ ଲଗାମ ବନ୍ଧନ କରି ଦେଇ ସେ ଦୁଇ ଗୁପ୍ତପଦ କଥା କହିଥିଲା ଅଶୋକ ସହିତ । ଏଇଥିରେ ଅଶୋକ ପାଗଳ । ଘୃଣାରେ କୁଞ୍ଚିତ ହେଉଥିଲା ତାର ନାସିକା । ସେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—କୁନ୍ତଳା; ତମେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କର ନାହିଁ । ଯାହା ତୁମେ ଆଶଙ୍କା କରୁଛ ସବୁ ମିଥ୍ୟା—ସବୁ ଅଳୀକ ।

ମୀନକେତନଙ୍କ ତନ୍ଦ୍ରା ଛୁଟିଗଲା । ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଉଠି ପଡ଼ି ପଚାରିଲେ—'ନଳିନୀ, କଣ ହେଲା ତମର ?'

ହାତରେ ପଡ଼ିଛି ନର୍ଗିବ ଟେଲିଗ୍ରାମ । ନଳିନୀକୁ ନିରୁତ୍ତର ଦେଖି ସେ ତାହା ଉଠାଇ ନେଇ ପାଠ କଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି—'କୁନ୍ତଳା ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି—ଅଶୋକ ।'

ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ଭଗ୍ନୀ ବିଷୟକ ଦୁଃସମ୍ବାଦରେ ମୀନକେତନଙ୍କ ନୟନ ଯୁଗଳରୁ ବହି ଆସିଲା ଧାର ଧାର ଲୁହ ।

ନଳିନୀ ନିର୍ବାକ, ନିରୁତ୍ତର !

ତାହାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରାହୁ ଗର୍ଭରେ ବିଲୀନ । ଏକ ମର୍ମାନ୍ତିକ ଶୋକରେ ପ୍ରାସାଦ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ନଳିନୀ ମୀନକେତନଙ୍କ ବକ୍ଷ ଦେଶରେ ମୁଖ ଗୋପନ କରି କହିଲା—'ତମେ ମତେ ଅଭୟ ଦିଅ ।' ମୀନକେତନ କହିଲେ—'କୁନ୍ତଳାର ମୃତ୍ୟୁରେ ମୁଁ ପରମ ଶିକ୍ଷା ପାଇଛି । ସ୍ଵାମୀ ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ର ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ କେଉଁ ଆଘାତ ପାଏ ତାହା ମୁଁ ଆଜି ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛି । ପୁଣି ଥରେ ମୁଁ [illegible] । ତୁମେ ମୋର ସମସ୍ତ ଅପରାଧ ମନରୁ ଭୁଲି ଯାଅ ।'

ସମାପ୍ତ

http://oaob.nitrkl.ac.in

ନାସ୍ତି କୁନ୍ତଳାଠାରୁ ପାଇଥିବା ପତ୍ର ସେହିଦିନୁ ଚିର ଚିର କରି ଉଡ଼ାଇ ଦିଆ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରାଂଗଣ ପାର୍ଶ୍ୱରୁ ଦେଖ ଦଶ ଦିଗ ଆସୁଥିଲା ଶତାବ୍ଦୀ ନାଗରାଜର ଉତପ୍ତ ନିଃଶ୍ୱାସ । ମନେ ହେଉଥିଲା ସେହି ନିଃଶ୍ୱାସ ବେଗରେ ସମଗ୍ର ପ୍ରାସାଦଟି ଯେପରି ଭଗ୍ନସ୍ତୂପ ତଳର ଧୂଳିକା ସଦୃଶ ମିଶିଯିବ—ଆଉ ମିଶିଯିବ ତା' ସହିତ ଏହି ନଗର ଗାଥା କଳ୍ପ ଇତିହାସ—ଏକ ଅନାଦି ଅନନ୍ତ କାଳର ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଯିବ ସମସ୍ତ ।

କୁଟେଇ
୭।୮-୧୦-୫୨
କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା

ବଂଶୀଧର ଭୂୟାଁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଟକ ମୁଦ୍ରଣ ପ୍ରେସରେ
ମୁଦ୍ରିତ, ପ୍ରକାଶିତ ଓ ସମ୍ପାଦିତ ।

[illegible]

http://oaob.nitrkl.ac.in

ଶିଶୁମାନେହିଁ ଜାତିର ଭବିଷ୍ୟତ

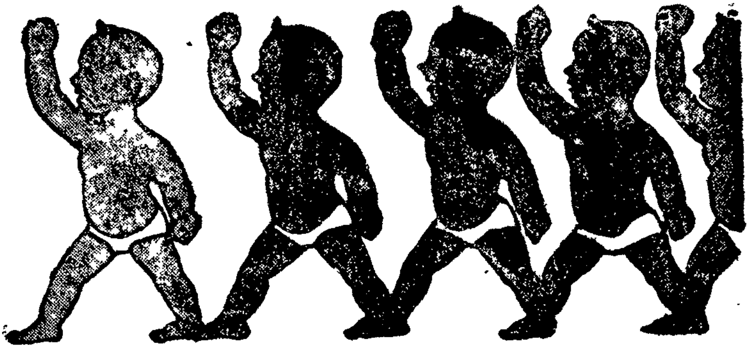

କାରଣ ଆଜି ଯେ ଶିଶୁ, କାଲି ହେବ ସେ ଯୁବକ, ଯାହା ଉପରେ ଜାତିର ଭବିଷ୍ୟତ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଓ ଗୌରବ ନିର୍ଭର କରିବ । ତେଣୁ ଶିଶୁର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅପରିସୀମ ଏବଂ ତାହାକୁ ସୁସ୍ଥ ସବଳ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାତିର ଅଟେ ।

ସାଧନା ବାଲାମୃତ

ଶିଶୁମାନଙ୍କର ବଳବର୍ଦ୍ଧକ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଔଷଧ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବାଧା ଦୂରକରେ, ଦେହର ଓଜନ ବଢାଏ । ସୁସ୍ଥ, ସବଳ ଓ ସୁନ୍ଦର କରେ ।

ସାଧନା ଔଷଧାଳୟ, ଢାକା, ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁସନ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ୫୭, ଏ/୧, କେ, ଦେବ ରୋଡ, କଲିକତା-୪୮

http://oaob.nitrkl.ac.in

ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠା ତରୁଣ କଥାକାର

ରଯାନନ୍ଦ ସାହୁଙ୍କ

ରୋମାନ୍ସ ଧର୍ମୀ, ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉପନ୍ୟାସ

ଗତି

ତାମସୀ ରାତ୍ରିର ନିସ୍ତବ୍ଧ କରୁଣ ବିଳାପ ପରି ଅନାଦୃତା ଶ୍ୟାମଳୀ କନ୍ୟା ରେଣୁର ଆତ୍ମ-ବିଳାପ ତଥା ଆତ୍ମଦହନ ତରୁଣ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ଲେଖନୀରେ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଓ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ସୁଦୃଶ୍ୟ ବନ୍ଧେଇ—ମୂଲ୍ୟ ୨।୦ ମାତ୍ର

ବଂଶୀଧର ଭୂୟାଁଙ୍କ

ପ୍ରେମ ଓ ପ୍ରତିମା

ଅନ୍ୟତମ ସାର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି :

ଶୋଭନ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା

ଉନ୍ନତ କାଗଜ ❋ ପରିଷ୍କାର ମୁଦ୍ରଣ ❋ ତ୍ରିରଙ୍ଗ ମଲାଟ

ସୁଦୃଶ୍ୟ ବନ୍ଧେଇ, ଦାମ—ଦୁଇ ଟଙ୍କା

ଜନ-ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ

ଦୋଲସାହି, କଟକ—୧

http://oaob.nitrkl.ac.in